№. 40. ВТОРНИКЪ, 22 МАЯ. 1862. WTOREK, 22 MAJA. №. 40.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.
ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6. р, За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.
WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1,
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr,

СОДЕРЖАНІЕ:

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

Ст.-Петербургъ, 19 мая.

— Кіевскій военный, Подольскій и Волынскій генералъ-губернаторъ, генералъ-адъютантъ князь ВАСИЛЬЧИКОВЪ 1-й, уволенъ въ отпускъ за границу, на два мѣсяца.

— Высочайшимъ приказомъ, по министерству народнаго просвѣщенія, 5 мая 1862 г., причисленный къ министерству народнаго просвѣщенія, исправляющій должность ординарнаго профессора Императорскаго С.-Петербургскаго университета, членъ состоящей при департаментѣ народнаго просвѣщенія археографической коммиссіи, надворный совѣтникъ КОСТОМАРОВЪ, уволенъ, согласно прошенію отъ обязанности по должности ординарнаго профессора помянутаго университета.

Въ мнѣніи государственнаго совѣта, Высочайше утвержденномъ въ 3 д. апрѣля, изображено: Государственный совѣтъ, въ департаментѣ гражданскихъ и духовныхъ дѣлъ, по разсмотрѣніи опредѣленія правительствующаго сената, департамента герольдіи, о княжескомъ достоинствѣ рода Огинскихъ, принялъ на видъ, что представленными отъ ищущихъ нынѣ подтвержденія въ семъ достоинствѣ документами, вполнѣ доказывается, что родъ Огинскихъ, происходя отъ древнихъ князей, постоянно именовался съ 1547 г. во всѣхъ польскихъ королевскихъ рескриптахъ, сеймовыхъ постановленіяхъ и судебныхъ актахъ княжескимъ титуломъ и пользуется онымъ по настоящее время; а потому, руководствуясь св. зак. 1857 г. т. IX зак. сост. ст. 55, 56 и 61, мнѣніемъ положилъ: Двора ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА гофмейстера, тайнаго совѣтника Клеофаса-Иренія (двухъ именъ) изъ Козельска Огинскаго, съ сыновьями: Богданомъ-Михаиломъ-Францомъ (трехъ именъ) и Михаиломъ-Николаемъ-Севериномъ-Маркомъ (четырехъ именъ), согласно съ заключеніемъ сената, признать въ княжескомъ достоинствѣ, внеся родъ сей въ пятую часть дворянской родословной книги.

Въ *Варшав. газ.* напечатано:

На прошлой недѣлѣ, во многихъ костелахъ въ Варшавѣ вновь стали пѣть запрещенныя гимны, и на этотъ разъ преимущественно женщины, непринадлежащія къ высшимъ слоямъ общества. Почти всѣ замѣченныя полиціею были арестованы при выходѣ изъ костеловъ. Приэтомъ слѣдуетъ замѣтить, что большая часть публики не только не принимала участія въ этомъ пѣніи, но какъ скоро оно начиналось, поспѣшала выйти изъ костеловъ, и даже слышны были голоса, призывавшіе воздержаться отъ скандала. Принимая во вниманіе, съ одной стороны послѣднее обстоятельство, а съ другой, не желая отказать въ просьбѣ архіепископа Фелинскаго, генералъ-адъютантъ Лидерсъ, исправляющій должность намѣстника въ царствѣ, отдалъ приказъ, чтобы въ субботу, 5 го (17), и въ воскресенье, 6 (18) мая, полиція не арестовывала при выходѣ изъ костеловъ поющихъ запрещенные гимны, предоставивъ духовенству дѣйствовать на публику убѣжденіемъ. Если же, не смотря на это снисхожденіе, пѣніе запрещенныхъ гимновъ въ костелахъ будетъ продолжаться, тогда, съ понедѣльника, 7 (19) мая, возобновятся аресты, дабы употребить силу противъ тѣхъ, кто не внемлетъ словамъ убѣжденія.

— 24-го прошлаго апрѣля случилось въ имѣніи графа Франциска Старжинскаго (Люблинской губерніи) ужасное происшествіе. Жандармскій полковникъ Масловскій, командированный для осмотра жандармскихъ командъ изъ Люблина въ Грубѣшевскій уѣздъ, сверхъ того, получилъ приказаніе произвести обыскъ въ квартирѣ Бонгарда, служившаго у графа Старжинскаго. Съ полковникомъ Масловскимъ находились капитанъ Цивинскій и жандармскій унтеръ офицеръ. Въ слѣдствіе произведеннаго обыска, Бонгардъ подвергся аресту, и уже его вели подъ конвоемъ по одной изъ улицъ села, прилегающихъ къ имѣнію графа, когда Бонгардъ, подъ предлогомъ жажды, попросилъ войти въ домъ къ управляющему, что ему и было дозволено. Въ то время, когда всѣ пили чай, вбѣжалъ въ комнату 20 ти-лѣтній сынъ графъ Старжинскаго съ револьверомъ въ рукѣ, и первымъ выстрѣломъ убилъ унтеръ-офицера, вторымъ ранилъ капитана Цивинскаго (нынѣ уже умершаго), третьимъ ранилъ полковника Масловскаго, а потомъ, выбѣжавъ въ сѣни, застрѣлился. Полковникъ Масловскій, не смотря на рану, имѣлъ еще столько силъ, что самъ проводилъ арестованнаго въ Грубѣшевъ. По этому дѣлу производится слѣдствіе.

(Оф. газ. Ц. П. и Р. Ин.)

О ДѢЙСТВІЯХЪ
КОВЕНСКАГО ГУБЕРНСКАГО ПО КРЕСТЬЯНСКИМЪ ДѢЛАМЪ ПРИСУТСТВІЯ ВЪ ТЕЧЕНІИ АПРѢЛЯ 1862 г.

Въ засѣданіяхъ 2 и 13 Апрѣля. 1) По вопросу о правѣ доровыхъ людей на надѣлъ, губ. присутствіе, въ засѣданіи 16 февраля, полагало: на основаніи ст. 3 м. п., въ постоянномъ пользованіи временно-обяз. крестьянъ должны оставаться всѣ тѣ усадебныя и полевыя земли и угодія, коими они пользовались до утвержденія положенія. Слѣдовательно и дворовые люди, пользовавшіеся поземельнымъ надѣломъ до утвержденія положенія, должны и впредь пользоваться этимъ надѣломъ, на правахъ временно-обяз. крестьянъ. Что же касается 6 и 7 ст. пол. о двор. людяхъ, на основаніи которыхъ къ разряду дворовыхъ людей, имѣющихъ право на поземельный надѣлъ, причисляются тѣ дворовые, кои или пользовались надѣломъ по день обнародованія указа 8 марта 1858 г., или, не имѣя надѣла, не переставали нести издѣльную повинность, при обработкѣ пахатныхъ полей, то статьи эти, по мнѣнію присутствія, не могутъ быть примѣнены къ дворовымъ людямъ Ковенской губерніи, такъ какъ въ ней надѣлъ земли производится, по правиламъ м. п, подворно. О чемъ и было представлено на усмотрѣніе г. м. вн. дѣлъ. Вслѣдствіе чего, отъ 27 марта, министерство увѣдомило, что со стороны его не встрѣчается препятствій къ приведенію въ исполненіе означеннаго постановленія относительно оставленія за дворовыми людьми тѣхъ земельныхъ угодій, коими они пользовались до утвержденія положеній 19 фрвраля. Что же касается до дворовыхъ людей, непользовавшихся земельнымъ надѣломъ, но имѣющихъ право на полученіе онаго, согласно 6 и 7 ст. пол. о двор. людяхъ, то таковыхъ людей не слѣдуетъ лишать означеннаго права и по Ковенской губерніи; ибо они, не получая въ настоящее время, при подворномъ пользованіи землею, надѣла, могутъ, оставаясь въ составѣ крестьянскаго общества, пріобрѣсти право потомственнаго

Dział urzędowy.

St. Petersburg, 19 maja.

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale wojennym, 9-go maja, Kijowski wojenny, Podolski i Wołyński jenerał-gubernator, jenerał-adjutant książe WASILCZYKOW 1-szy, uwolniony został na urlop za granicę, na dwa miesiące.

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale ministerstwa narodowego oświecenia, 5 maja 1862 roku, zaliczony do ministerstwa narodowego oświecenia, pełniący obowiązek zwyczajnego professora Cesarskiego uniwersytetu St. Petersburskiego, członek zostający przy departamencie narodowego oświecenia kommisji archeograficznéj, radca dworu KOSTOMAROW, na własną prośbę został uwolniony od obowiązku zwyczajnego professora rzeczonego uniwersytetu.

— W opinji rady państwa, Najwyżéj utwierdzonéj 3 kwietnia, wyrażono: Rada państwa, w departamencie spraw cywilnych i duchownych, po rozpatrzeniu postanowienia departamentu heroldji rządzącego senatu, o godności książęcéj familji Ogińskich, miała na uwadze, że złożone przez poszukujących obecnie utwierdzenia w téj godności dokumenta dowodzą w zupełności, że ród Ogińskich, od starożytnych książąt pochodząc, ciągle się mianował od 1547 roku w wszystkich polskich reskryptach królewskich, postanowieniach sejmowych i aktach sądowych godnością książęcą i używa jéj dotychczas; przeto, zapatrując się na art. 55, 56 i 61 T. IX ust. o stan. zb. pr. 1857 r., przez opinję uchwaliła: Ochmistrza Dworu JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, radcę tajnego Kleofasa-Irenego (dwóch imion) na Kozielsku Ogińskiego, z synami: Bohdanem-Michałem-Franciszkiem (trzech imion) i Michałem-Mikołajem-Sewerynem-Markiem (czterech imion), stosownie do decyzji senatu, uznać w godności książęcéj, wniósłszy ród ten do piątéj części księgi rodopisu szlachty.

W *Gazetach Warszawskich* czytamy:

W tym tygodniu, w wielu kościołach, kilka osób, po większéj części kobiet, nie należących do wyższych warstw społeczeństwa, śpiewało zakazane hymny. Prawie wszystkie zostały aresztowane przez policję, przy wyjściu z kościoła. Należy dodać, że znaczna większość wiernych nie tylko nie brała udziału w tych śpiewach, lecz nawet z pośpiechem opuszczała dom Boży, że co więcéj, kilkakrotnie rozsądne głosy dały się słyszeć w celu powstrzymania skandalu. Biorąc z jednéj strony na uwagę ostatnią okoliczność, a z drugiéj nie chcąc odpowiedzieć odmową na zaniesioną do niego prośbę przez Najprzewielebniejszego arcybiskupa Warszawskiego, jenerał-adjutant Lüders, pełniący obowiązki namiestnika w Królestwie, raczył rozkazać, aby wieczorem dziś w sobotę i jutro w niedzielę, policja wstrzymała się od aresztowań przy wyjściu z kościoła za śpiewanie hymnów zakazanych, pozostawiając duchowieństwu wyłączne staranie wpłynąć za pomocą perswazji na publiczność. Jeżeli pomimo téj próby uczynionéj jedynie na prośbę arcybiskupa, który spodziewa się, iż potrafi wstrzymać złe bez nowych ofiar,—hymny, lub strofy, lub wiersze zakazane, dadzą się znów słyszeć w jednym lub kilku kościołach, aresztowania, którym chciano zapobiedz, rozpoczną się na nowo od poniedziałku 7 (19) jak poprzednio przy wyjściu z kościołów, gdzie będą takowe śpiewane, ażeby siłą przemódz tych, co pozostaną głuchemi na głos perswazji.

— Dnia 24 kwietnia (6 maja), straszny wypadek, w którym można upatrywać akt obłąkania, miał miejsce w majątku hrabiego Franciszka Starzyńskiego, położonym w gubernji Lubelskiéj. Pułkownik żandarmerji Masłowski, wysłany z Lublina dla odbycia przeglądu żandarmów w powiecie Hrubieszowskim, otrzymał oprócz tego rozkaz dopełnić rewizję u niejakiego Bongarda, będącego w obowiązku w domu wzmiankowanego hrabiego. Wziął on z sobą kapitana żandarmerji Cywińskiego i podoficera. Skutkiem rewizji nastąpiło aresztowanie wzmiankowanego indywiduum, mocno skompromitowanego. Był on już prowadzony pod eskortą na jednéj z ulic wioski przyległéj majątkowi hrabiego, kiedy pod pozorem nadzwyczajnego pragnienia, prosił o pozwolenie, które natychmiast zostało mu udzielone, wejścia do domu należącego do rządcy. Pił tam herbatę, pilnowany przez oficerów żandarmerji, kiedy syn hr. Starzyńskiego, dwudziestoletni młodzieniec wpadł z rewolwerem w ręku, pierwszym strzałem położył na miejscu podoficera, drugim ciężko ranił kapitana Cywińskiego, który umarł następnie skutkiem zadanéj rany, trzecim strzałem ranił także pułkownika i nakoniec wypadłszy za drzwi sam się zabił. Pułkownik Masłowski chociaż ciężko ranny, miał jednakże dosyć siły do doprowadzenia do Hrubieszowa aresztowanego, nie spotkawszy już potém żadnego oporu. Jenerał Chruszczew dowodzący w Lublinie, bezzwłócznie zarządził w téj sprawie śledztwo sądowe, które prowadzą delegowani sędziowie cywilni i oficer żandarmerji. Rezultat takowego będzie następnie ogłoszony.

O CZYNNOŚCIACH
KOWIEŃSKIEGO GUBERNJALNEGO URZĘDU DO SPRAW WŁOŚCIAŃSKICH W CIĄGU KWIETNIA 1862 ROKU.

Na posiedzeniu 2 i 13 kwietnia. 1) Względem pytania o prawie ludzi dworskich na uposażenie, urząd gubernjalny, na posiedzeniu 16 lutego, mniemał: na zasadzie art. 3 ust. miej., w stałém używaniu włościan czasowie obowiązanych powinny znajdować się wszystkie te siedzibne i rolne grunta i dogodności, jakie były w ich używaniu aż do utwierdzenia ustawy. A zatém i ludzie dworscy, którzy użytkowali z wydziału ziemnego do utwierdzenia ustawy, powinni i nadal używać tego wydziału, na prawach włościanom czasowie obowiązanym służących. Co się zaś tyczy 6 i 7 art. ust. o ludzi dwor., na których zasadzie do rzędu ludzi dworskich, mających prawo do wydziału ziemi, zaliczają się ci ludzie dworscy, którzy albo używali wydziału do dnia ogłoszenia ukazu 8 marca 1858 roku, albo, nie mając wydziału, odbywali ciągle powinność odrobkową, uprawiając pola orome, — tedy artykuły te, według zdania urzędu gubernjalnego, nie mogą być zastosowane do ludzi dworskich gubernji Kowieńskiéj, ponieważ w niéj uposażenie ziemią, według przepisów ust. miej., odbywa się na chaty. O czém też przedstawiono było na uwagę p. min. spr. wewn. W skutek tego, ministerstwo uwiadomiło pod dniem 27 marca, że z jego strony nie ma przeszkody ku przyprowadzeniu pomienionego postanowienia do skutku, względem zostawienia u ludzi dworskich tych ucząstków ziemnych, które były w ich używalności do utwierdzenia ustaw 19 lutego. Co się zaś ściąga do ludzi dworskich, którzy nie mieli w swém używaniu wydziału ziemnego, ale mają prawo do otrzymania go, stosownie do 6 i 7 art. ust. o ludziach dworskich, tedy ludzi tych nie należy pozbawiać rzeczonego prawa i w gubernji Kowieńskiéj; albowiem ci, nie otrzymując w obecnym czasie

---

Объ объѣздѣ волостей временно-обязанныхъ крестьянъ.

Отъ нѣкоторыхъ начальниковъ губерній поступили представленія о томъ, что они предполагаютъ въ теченіе наступившаго лѣтняго времени объѣхать волости временно-обязанныхъ крестьянъ, для личнаго ознакомленія съ ходомъ крестьянскаго дѣла на мѣстахъ и для принятія мѣръ къ правильному и безостановочному движенію онаго. Вполнѣ одобряя это предположеніе, признано необходимымъ просить гг. начальниковъ остальныхъ губерній послѣдовать сему примѣру, при чемъ не лишнимъ сочтено сообщить на ихъ усмотрѣніе нижеслѣдующія соображенія:

Нынѣшнее лѣто—послѣднее изъ двухгодичнаго срока, назначеннаго для составленія и утвержденія уставныхъ грамотъ. Извѣстно то ложное понятіе, которое крестьяне составили себѣ объ этомъ срокѣ и которое, къ сожалѣнію, до сихъ поръ еще не вполнѣ разсѣялось. Правительство убѣждено, что самое надежное средство къ разсѣянію ложныхъ слуховъ заключается въ своевременномъ введеніи уставныхъ грамотъ и точномъ ихъ соблюденіи. Оно вправѣ ожидать, что гг. помѣщики постоянно будутъ показывать крестьянамъ примѣръ уваженія къ закону, и, между прочимъ, тѣ изъ нихъ, которые по какимъ-либо причинамъ не представили еще грамотъ, озаботятся немедленнымъ ихъ представленіемъ. Правительство надѣется, что мировыя учрежденія не ослабѣютъ въ благотворной дѣятельности, которою они до сихъ поръ отличались. Самимъ дѣломъ надобно доказать крестьянамъ, что положеніе не остается мертвою буквою, а приведено въ исполненіе, что оно дѣйствуетъ и что всякое отступленіе отъ него съ той или съ другой стороны преслѣдуется, какъ нарушеніе закона.

При объѣздѣ необходимо обратить особенное вниманіе на исполненіе крестьянами обязанностей, возлагаемыхъ на нихъ положеніями и уставными грамотами. Каждый разъ, когда будетъ замѣчено послабленіе въ этомъ отношеніи, должно настаивать на неукоснительномъ соблюденіи правилъ объ обезпеченіи исправнаго отбыванія повинностей, но въ то же время оказывать крестьянамъ полное содѣйствіе къ удовлетворенію справедливыхъ ихъ жалобъ.

Какъ для разбора жалобъ, такъ и для совѣщаній по утвержденію уставныхъ грамотъ, необходимо, чтобы мировые съѣзды имѣли постоянно назначенные сроки своихъ засѣданій: не менѣе (можетъ быть, и не болѣе) одного раза въ мѣсяцъ, и чтобы засѣданія сіи производились съ полнымъ соблюденіемъ порядка, указаннаго положеніемъ о губ. и уѣздн. по крест. дѣл. учрежд. По этому гг. начальникамъ губерній поручено настоятельно просить о томъ гг. членовъ мировыхъ съѣздовъ, если съѣзды бываютъ рѣже и если не всѣ поставленныя правила соблюдаются.

Скорое разрѣшеніе сомнительныхъ случаевъ и разсмотрѣніе поступающихъ жалобъ на рѣшенія мировыхъ посредниковъ убѣдятъ помѣщиковъ въ дѣйствительности правилъ, постановленныхъ для огражденія ихъ законныхъ интересовъ въ положеніяхъ 19 февраля. Съ другой стороны, свободный ходъ крестьянскихъ жалобъ и присутствіе крестьянъ при мировомъ разбирательствѣ, доказывая имъ осязательнымъ образомъ, что положенія вошли въ силу, не могутъ остаться безъ благопріятныхъ послѣдствій для уничтоженія ложныхъ слуховъ, для разсѣянія недовѣрія крестьянъ и вообще для успокоенія ихъ умовъ.

Не слѣдуетъ упустить изъ виду, что главною цѣлью объѣзда должно быть принятіе мѣръ къ своевременному введенію въ дѣйствіе уставныхъ грамотъ, съ тѣмъ, однако, чтобы оно дѣлалось постепенно и не было откладываемо до одновременнаго распоряженія о семъ вдругъ по цѣлой мѣстности, что могло бы породить весьма важныя затрудненія; почему необходимо постоянно объ этомъ совѣщаться съ мировыми посредниками и мировыми съѣздами. Надобно также принять мѣры къ постояннымъ сношеніямъ съ губернскимъ присутствіемъ, возвращаясь по временамъ въ губернскій городъ, для обсужденія того или другаго важнаго случая или частнаго распоряженія. Можетъ быть, что, по совѣщанію съ губернскимъ присутствіемъ, будетъ признано необходимымъ содѣйствіе при объѣздѣ губерніи одного или двухъ членовъ присутствія. Члены же отъ правительства мировыхъ съѣздовъ должны быть постоянными помощниками начальниковъ губерній во время ихъ объѣзда и, безъ сомнѣнія, вполнѣ удовлетворятъ цѣли ихъ назначенія, которая подробно была объяснена въ циркулярѣ министерства внутреннихъ дѣлъ 1861 года, за N 14.

Въ заключеніе, предложено начальникамъ губерній увѣдомлять министерство, по окончаніи объѣзда каждаго уѣзда, о сдѣланныхъ въ немъ наблюденіяхъ и о результатахъ принятыхъ мѣръ.

пользованія земельными участками впослѣдствіи, при продажѣ упразднившихся участковъ крестьянскаго надѣла съ публичныхъ торговъ, на основаніи 216 ст. м. п. По выслушаніи настоящаго предписанія, присутствіе положило увѣдомить о содержаніи его всѣ мировые съѣзды, для сообщенія гг. м. посредникамъ.

2) По вопросу о порядкѣ и способѣ взысканія недоимокъ по сборамъ съ крестьянъ зерновымъ хлѣбомъ или льномъ, г. министръ вн. дѣлъ, отъ 18 марта, увѣдомилъ присутствіе, что, согласно примѣчанію къ 200 ст. м. п., въ тѣхъ имѣніяхъ, гдѣ опредѣлены съ крестьянъ сборы хлѣбомъ, или льномъ, на основаніи п. 1 ст. 126 и п. 4 ст. 150, предоставляется крестьянамъ, со времени введенія положенія въ дѣйствіе, замѣнять такіе сборы (причисленные къ главнымъ за землею повинностямъ) денежнымъ оброкомъ, по инвентарной оцѣнкѣ. По сему, въ случаѣ накопленія недоимокъ означенныхъ сборовъ, таковыя хотя могутъ быть взыскиваемы съ крестьянъ деньгами, по инвентарной оцѣнкѣ, но не иначе, какъ съ ихъ на то согласія. Присутствіе положило: о вышеизложенномъ увѣдомить всѣ мировые съѣзды, для сообщенія гг. мир. посредникамъ.

Въ засѣданіи 20 апрѣля. 1) По вопросу о правѣ на льготы крестьянъ, переселяемыхъ на застроенныя усадьбы съ огородами и коноплянниками, равными по величинѣ и качеству огородамъ прежнихъ усадьбъ,— г. министръ вн. дѣлъ, отъ 27 марта, увѣдомилъ присутствіе, что подобный вопросъ былъ уже въ разсмотрѣніи министерства, вслѣдствіе представленія, по сему предмету Виленскаго присутствія. Большинство членовъ сего присутствія полагало, что при обязательномъ переселеніи крестьянъ на другія, хотя застроенныя усадьбы, должны быть предоставлены имъ, въ видѣ вознагражденія за сопряженныя съ переносомъ хозяйства неудобства и убытки, льготы, изъясненныя въ ст. 60 м. п. и заключающіяся въ правѣ пользоваться безвозмездно, въ теченіи 3-хъ лѣтъ, со времени начала переселенія огородами, коноплянниками и другими воздѣланными мѣстами. Имѣя въ виду, что въ помянутой ст. 60 не сдѣлано никакихъ изъятій для крестьянъ, переселяемыхъ на устроенныя уже усадьбы, съ имѣющимися при оныхъ огородами, коноплянниками и другими воздѣланными мѣстами, министерство, 29 декабря 1861 г., увѣдомило Виленское присутствіе, что означенныя льготы должны быть предоставляемы крестьянамъ во всѣхъ случаяхъ ихъ переселенія, не смотря на то— хуже или лучше достоинствомъ вновь отводимыя имъ усадьбы. Присутствіе положило: о вышеизложенномъ увѣдомить всѣ мировые съѣзды, для сообщенія гг. мир. посредникамъ.

2) Ковенская казенная палата, получивъ требованіе мироваго посредника 1 участка Ковенскаго уѣзда, объ ассигнованіи изъ казначейства тремъ потерпѣвшимъ отъ пожара домохозяевамъ пособія за десять сгорѣвшихъ домовъ, затруднилась, при исполненіи озваченнаго требованія, разногласіемъ двухъ имѣющихся въ палатѣ, по сему предмету, предписаній, а именно: департамента гос. казначейства, отъ 2 декабря 1861 г. N. 25575, и министерства вн. дѣлъ, отъ 7 ноября 1861 г. N. 68. Въ первомъ говорится: „выдавать въ пособіе пострадавшимъ отъ пожара не болѣе 45 р. на каждый погорѣвшій домъ", а во второмъ: „неболѣе 45 р. на каждый погорѣвшій дворъ." Вслѣдствіе сего казенная палата просила губ. присутствіе увѣдомить— слѣдуетъ-ли, при ассигнованіи пособія, сообразоваться, согласно требованію г. мироваго посредника и вышеприведенному предписанію департамента государственнаго казначейства, съ количествомъ сгорѣвшихъ домовъ и выдать, по числу ихъ, 450 р. сер. пособія, т. е. по 45 р. на каждый домъ, или же, согласно циркулярному предписанію г. министра вн. дѣлъ,— съ числомъ сгорѣвшихъ дворовъ и выдать, на три сгорѣвшіе двора, 135 руб. сер., т. е. по 45 р. на каждый дворъ? Губернское присутствіе положило: увѣдомить Ковенскую казенную палату, что, за силою приведеннаго циркуляра, тремъ потерпѣвшимъ отъ пожара крестьянамъ, вышедшимъ изъ крѣпостной зависимости, слѣдуетъ выдать пособіе, по числу сгорѣвшихъ дворовъ, всего 135 руб. сер., т. е. по 45 руб. сер. на каждый дворъ. О чемъ увѣдомивъ гг. мировыхъ посредниковъ, просить ихъ, дабы впредь, при испрашиваніи пособій, по случаю пожаровъ, крестьянамъ, руководствовались точнымъ смысломъ означеннаго циркуляра. О чемъ гг. министру вн. дѣлъ и генералъ-губернатору донести.

(Окончаніе впредь.)

ВИЛЬНО.

Попечитель Виленскаго учебнаго округа, дѣй. ст. сов. князь А. П. ШИРИНСКІЙ-ШИХМАТОВЪ уѣхалъ въ ввѣренныя ему губерніи округа.

— Виленскій гражданскій губернаторъ, дѣйст. ст. сов. М. Н. ПОХВИСНЕВЪ—уѣхалъ въ С. Петербургъ.

wydziału, przy uposażaniu ziemią chat, mogą, zostając w składzie gromady włościańskiéj, nabyć prawo na dziedziczną używalność uczą̨stków ziemnych w czasie późniejszym, przy przedawaniu zniesionych uczą̨stków wydziału włościańskiego z targów publicznych, na zasadzie 216 art. ust. miej. Po wysłuchaniu niniejszego zalecenia, urząd gubernjalny postanowił uwiadomić o jego treści wszystkie urzędy zjazdowe, dla zakomunikowania pośrednikom pojednawczym.

2) Na pytanie o porządku i sposobie uzyskiwania zaległości na włościanach z poboru zboża albo lnu, p. minister spraw wewnętrznych, pod dniem 18 marca, uwiadomił urząd gubernjalny, że stosownie do uwagi 200 art. ust. miejsc w tych majątkach, gdzie naznaczone są od włościan pobory zboża, albo lnu, na zasadzie p. 1 art. 126 i p. 4 art. 150, zostawuje się włościanom, od czasu przyprowadzenia ustawy do skutku, zastępować te pobory (do głównych za ziemię powinności policzone) czynszem pieniężnym podług ocenki inwentarzowéj. Przeto, w razie nagromadzenia się zaległości pomienionych poborów, te chociaż mogą być od włościan uzyskiwane w pieniądzach, według ocenki inwentarzowéj, nie inaczéj jednakże, jak za ich na to zgodzeniem się. Urząd gubernjalny postanowił: o wyżéj wymienionem zawiadomić wszystkie urzędy zjazdowe, dla zakomunikowania pp. pośrednikom pojednawczym.

Na posiedzeniu 20 kwietnia. Na zapytanie o prawach na ulgi włościan, przesiedlanych na zabudowane siedziby z ogrodami i konopnikami, równemi co do obszaru i jakości ogrodom siedzib uprzednich, — p. minister spraw wewnętrznych, pod dniem 27 marca uwiadomił urząd gubernjalny, że podobne pytanie było już rozpatrywane w ministerstwie, w skutek przedstawienia w tym przedmiocie gubernjalnego urzędu Wileńskiego. Większość członków tego urzędu mniemała, że w razie przymusowego przesiedlenia włościan na inne, chociażby zabudowane siedziby, powinne im być zostawione, jako wynagrodzenie za połączone z przeniesieniem gospodarki niedogodności i straty, ulgi w art. 60 ust. miejs wymienione, nadające prawo bezpłatnego używania, w ciągu trzech lat od rozpoczęcia przesiedlin, ogrodów, konopników i innych miejsc oprawionych. Mając na uwadze, że w rzeczonym art. 60 nie uczyniono żadnych wyjątków dla włościan, przesiedlanych na urządzone już siedziby, ze znajdującemi się przy nich ogrodami, konopnikami i innemi miejscami uprawionemi, ministerstwo 29 grudnia 1861 roku zawiadomiło Wileński urząd gubernjalny, że ulgi pomienione powinny być dawane włościanom we wszystkich zdarzeniach ich przesiedlenia, bez względu na to, czy są gorsze lub lepsze przeznaczone dla nich siedziby nowe. Urząd gubernjalny postanowił: o pomienionem wyżéj rozstrzygnieniu uwiadomić wszystkie urzędy zjazdowe, dla zakomunikowania pp. pośrednikom pojednawczym.

2) Kowieńska izba skarbowa, otrzymawszy żądanie pośrednika pojednawczego 1 uczą̨stku powiatu Kowieńskiego, o assygnowanie z podskarbstwa dla trzech pogorzałych gospodarzy wsparcia za dziesięć domów zgorzałych, napotkała trudność w wypełnieniu rzeczonego żądania, z powodu dwóch przedpisań różnego brzmienia w tym przedmiocie w izbie znajdujących się, a mianowicie: departamentu podskarbstwa państwa z dnia 2 grudnia 1861 r. N. 25575, i ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 7 listopada 1861 r. za N. 68. W pierwszém powiedziano: „na wsparcie pogorzałym wydawać nie więcéj nad 45 rubli na każdy dom zgorzały," a w drugiem: nie więcéj nad 45 rubli na każdą zgorzałą chatę." W skutek tego izba skarbowa prosiła, ażeby urząd gubernjalny uwiadomił— czy należy, przy assygnowaniu wsparcia, stosować się do żądania pośrednika pojednawczego i wyżéj przytoczonego zalecenia departamentu podskarbstwa państwa, i podług zgorzałéj liczby domów wydać 450 rub. sr. wsparcia, to jest po 45 r. na każdy dom, albo też, według okolnego zalecenia p. ministra spraw wewnętrznych, stosować się do liczby chat pogorzałych i wydać na trzy pogorzałe chaty 135 r. sr., to jest po 45 rub. na każdą chatę? Urząd gubernjalny postanowił: uwiadomić Kowieńską izbę skarbowę, że na mocy przytoczonego okolnika pogorzałym włościanom, z zależności podłańczéj wyszłym, należy wydać na zapomogę, stosownie do chat pogorzałych, w ogóle 135 rubli sr., to jest po 45 rub. sr. na każdą chatę. O czém uwiadomiwszy pp. pośredników pojednawczych, prosić ich, ażeby nadal prosząc o zapomogę dla pogorzałych włościan, postępowali według istotnego brzmienia okolnika rzeczonego. O czém donieść pp. ministrowi spraw wewnętrznych i jenerał-gubernatorowi.

(Dokończenie nastąpi.)

WILNO.

Kurator okręgu naukowego Wileńskiego, rzeczyw. rad. st. Aleksander książę SZYRYŃSKI-SZYCHMATOW, wyjechał do gubernij powierzonego mu okręgu.

— Cywilny gubernator Wileński, rzeczyw. rad. st. MICHAŁ POCHWIŚNIEW—wyjechał do Petersburga.

DZIĘCIOŁ.

POWIEŚĆ Z ŻYCIA STAROSZLACHECKIEGO

przez ADAMA PŁUGA.

(Dalszy ciąg Ob. N. 39.)

Ale snać już sądzono mu było nawet i w nocy nie mieć spoczynku. Zaledwie parę godzin przespał spokojnie, kiedy skrzypnięcie klucza w zamku sen mu przerwało.—A toż co nowego?—pomyślał sobie, podniósłszy się i usiadłszy na swéj pościeli... I z ciekawością oczy obrócił ku drzwiom, które się uchyliwszy, naprzód wpuściły smugę łagodnego światełka, a w ślad za nią, w niéj raczéj, opromienioną, białą cudowną postać niby nieziemskiéj jakiejś istoty, niby Anioła.

Była to Magdusia, latarką drogę sobie oświecająca i śród ciemności blaskiem jéj otoczona, jak nimbem. Kubuś się zerwał na równe nogi, i oczom swoim nie wierząc, przecierał je dłońmi gwałtownie, jakby się chcąc co najrychléj przekonać, czy to widmo urocze snem błogim było, czy jawą? A Magdzia, zbliżywszy się do niego i wziąwszy go za rękę:—Uchodź pan! uchodź!—szepnęła rzewnym głosem, pełnym trwogi i przynaglenia.

— Dziękuję pannie Magdalenie! z całéj duszy dziękuję!—odpowiedział Kubuś, czule wzruszony,—ale z dobroci panny Magdaleny korzystać nie mogę; owszem z mojéj strony poproszę, zaklnę na wszystko, abyś ztąd sama co najrychléj odeszła, nie narażając się na złe skutki, jakie za sobą pociągnąć może krok ten, najpoczciwszém sercem natchniony, ale nierozważny.

— Uchodź pan, na miłość Boga!—zabłagała znów Magdzia.—Uchodź i nienarażaj się nierozsądnym oporem na nowe jeszcze przykrości, podobne tym, jakie przebyłeś.

— Nie panno Magdaleno! to być nie może. Prawda, że przykra i śmieszna pozycja moja; ale już w niéj wytrwam do końca, bo przez ucieczkę jeszczebym się większą okrył śmiesznością i pannę Magdalenę naraził...

— Pan o śmieszności mówisz!—zawołała Magdzia, głosem łez pełnym, — a mojaż matka, moja matka nieszczęsna, jaką na siebie ściąga?! Ach panie skarbnikowiczu! miej pan litość nademną! miej pan litość nad biedną matką moją! to najpoczciwsza, najlepsza w świecie kobieta, trochę tylko dziwaczka... może się nawet śmieszną i złą wydaje... ale to moja matka! to matka moja rodzona! O panie, panie mój złoty! wybacz jéj, proszę! zapomnij nawet o tém, żeś ją kiedy widział!... zapomnij, żeś widział biednego ojca mojego i nasz domeczek lichy! bo pamiętając, nie mógłbyś ich dobrze wspominać, a złe o nich wspomnienie, ach jakżeby mię bolało!... bo ja kocham moich rodziców, bo ja kocham mój domek!...—I załkała, i zalała się łzami rzewnemi, i oczęta rączką zakryła...

— Panno Magdaleno! panno... o Boże mój drogi!... proszęż tak bardzo nie płakać!... ja zapomnę o wszystkiem... o nie!... wszystko pamiętać będę! ale o niczém źle nie wspomnę, bo co panna Magdalena kocha, to i ja kocham, to i dla mnie czcigodne, święte!... Ale uchodź ztąd pani! uchodź czém prędzéj, bo jeszcze będzie jakie nieszczęście!... Do widzenia w Jedlinie!

— Czyż się pan nie dasz ubłagać?

— Nie mogę, panno Magdaleno!

— O Matko Najświętsza! przemieńże to swym cudem!

I posłyszawszy psów szczekanie w dziedzińcu, czém prędzéj zagasiła latarkę, i chyżo się wymknąwszy, znów drzwi więzienia zaryglowała.

Kubuś stał jeszcze chwilę, patrząc którędy znikła postać urocza, westchnął nareszcie i padł znowu na słomę, ale nie na to, aby zasnąć. Magdzia tak mu rozkołysała wyobraźnię, tak wszystkie myśli jego zaprzątnęła, takie niespokojne bicie w sercu zbudziła, że ani oka zmrużyć już nie mógł, powtarzając w duszy wszystkie jéj słowa, zwłaszcza ostatnią rzewną jéj prośbę za nieszczęsnych rodziców, i lubując się zachwytającym jéj obrazem, który w barwach najżywszych, z całym swym wdziękiem i blaskiem, odbił się w głębi jego istności. I tak aż do świtu przemarzył, kiedy niekiedy z westchnieniem Bogu się polecając, aby się wreszcie wydobyć z téj niewoli, nie wywołując więcéj żadnych scen niedorzecznych ze strony pani regentowéj, któreby nową boleść Magdzi sprawiły.

O świcie posłyszał naprzód lekkie chrząknięcie a potem i stukanie do drzwi lamusa.

— Kto tam? zapytał.

— Kłaniam wielmożnemu panu! dobrydzień!—ozwał się szepleniący głos pode drzwiami.

— Kłaniam!—odparł Kubuś,—ale któż tam taki?

— To ja, wielmożny panie!

— Co za ja?

— Nu, Szmul.

— Co za Szmul?

— Arendarz tutejszy, do usług wielmożnego pana.

— Czegoż chcesz odemnie?

— Ja nie chcę niczego, tylko wielmożna pani regentowa chciałaby już wielmożnego pana wypuścić, bo ja jéj radził.

Kubuś z początku chciał odpowiedzieć, że nie wyjdzie z lamusa, poki się szlachta z całego powiatu do Zahala nie zjedzie i o krzywdę się jego nie upomni; ale przypomniawszy sobie rzewne błaganie Magdzi, rad już jakkolwiek tę głupią sprawę skończyć, odrzekł Szmulowi:

— A to niechaj wypuszcza.

— Ona taki wypuści, bo ja jéj radził; ale ona chce pierwiéj, żeby wielmożny pan jéj za szkodę zapłacił.

— Za jaką szkodę?

— A za tego bobryka, co jegomość na jéj gruncie zastrzelił.

— Jakiego bobryka? toż to był dzięcioł.

— Nu, może i dzięcioł; ona mówi, co bobryk.

— Cha, cha, cha! a to wybornie! bobryk!

— Niechaj wielmożny pan śmieje się zdrów! daj nam Boże wszystkim śmiać się a nie płakać. Ale ona mówi, że póki jegomość nie zapłaci, to ona nie wypuści; choć ja jéj radził, bo ja bardzo dobrze wielmożnemu panu życzę, bo ja bardzo szanował wielmożnego pana Skarbnika.

— Jakiejże tam ona chce zapłaty?

— Mała bagatela! dla wielmożnego pana to ot jakby plunąć.

— I cóż tam? gadajże prędzéj!

— Jéj potrzeba nowego domu, to ona chce, żeby wielmożny pan dał assygnacją na sto sosen ze swego lasu.

— Dam, dam! niech tylko puszczą!—zawołał Kubuś, wesoło się śmiejąc.

— Proszęż wielmożnego pana podpisać!—rzekł żyd, wsuwając przez dziurę, wyciętą u dołu drzwi dla przewiewu powietrza i dla kotów, kałamarz, pióro i papier.

Kubuś napisał assygnacją żądaną i oddał ją tąż drogą żydowi.

— Zaraz wielmożny panie, odniosę to pani regentowéj i przyjdę z kluczem.

— Tylkoż przynieść i strzelbę! zawołał Kubuś za odchodzącym.

— Dobrze wielmożny panie!

I w samej rzeczy po niejakim czasie, wrócił zwiastun swobody, otworzył drzwi więzienia i nizko się pokłonił wychodzącemu Kubusiowi, któremu jedna z wczorajszych adjutantek wręczyła strzelbę, bo Szmul bał się jéj dotknąć.

— A dla mnie nic?—spytał żyd z filuternym uśmiechem, kiedy Kubuś, broń zarzuciwszy na ramię, odejść już myślał.

— I tobie jeszcze? za co?

— Nu, proszę w-go pana, toż ja jéj mówił... ten cały interes zrobił i lamus sam otworzył, strzelbę przyprowadził, choć mi strach było...

— No, no! czegoż ci trzeba?

— Ot choćby z beczkę żyta i miodu ze dwa pudy...

— Dostaniesz, dostaniesz; postaraj się tylko dla mnie o przewodnika.

— Ja i sam w-go pana zaraz odprowadzę.

— A więc ruszajmy!

Wyprowadzony przez usłużnego Szmula za granicę Zahalską na znajomą sobie leśną ścieżynkę, podziękował mu Kubuś za jego grzeczność, i pożegnawszy go zaleceniem, aby po miód i żyto przysłał, sam już daléj się puścił.

Zaledwie kilkaset kroków przeszedł, aż tu naokoło, w różnych stronach puszczy dały się słyszeć, w krótkich przestankach powtarzane, wystrzały, granie trąbek myśliwskich, i hop! hop! nieustanne.

— Ani wątpić, że to na mnie obława!—rzekł sobie Kubuś.—To tak poczciwy kapitanisko o mnie się troska... Wyobrażam sobie, jaką noc przepędził w tym niepokoju!...

Przyłożył trąbkę do ust i zadął na odpowiedź wołania, i hop, hop! wzajem odhuknął, pragnąc czém prędzéj uspokoić obawę przyjaciela swojego. A idąc śpiesznie przed siebie, raz w raz trąbienie i hukanie ponawiał, aż póki się z panem Jacentym nie spotkał.

— Bodajże ciebie!—krzyknął pan Jacenty uszczęśliwiony, skacząc przez kłody i łomy, i rzucając mu się na szyję,—a bodajże ciebie, Kubusiu! otożeś mię strachu nabawił!... Wykradłeś się z domu cichaczem i przepadłeś bez wieści!.. Myślałem, żeś się albo utopił gdzie w trzęsawisku, lub, że cię niedźwiedź czy dzik zamordował!.. Gdzieżeś się włóczył...

Kubuś, czułym uściskiem podziękowawszy przyjacielowi swemu za troskliwość, odrzekł z uśmiechem:

— Później ci, panie Jacenty, wszystko opowiem, bo to cała historja; a pierwiéj zwołajmy strzelców, żeby już daremnie prochu i gardła nie psuli.

Zagrali pojezdnego, a gdy się strzelcy zebrali, przodem ich wyprawili do domu, sami zaś przyzostali nieco opodal, aby gwarzyć swobodniéj.

— A toż co znowu?! nagle krzyknął pan Rębacz, zobaczywszy dzięcioła, przytroczonego do torby Kubusia.—Dzięcioł!? cóż to u licha? po kiego djabła nosisz go z sobą i na coś do niego strzelał?

— Właśnie to najważniejszy bohater mojéj historji!—odparł Kubuś wesoło.

— Gadajże mi tę historją!—rzekł rozciekawiony pan Rębacz.

— Dobrze. Tylko wprzódy musisz mi, kapitanie, dać żołnierskie słowo, że to, co ci opowiem, w tajemnicy zostanie. Niechciałbym wcale, żeby ta głupia sprawa po okolicy się rozeszła! nie tak dla tego, że mnie może okryć wielką śmiesznością, jak raczéj przez wzgląd na biedną Magdzię...

— Masz tobie! W Imię Ojca i Syna! a toż co za awantura?! powiadajże prędzéj na miłość Boga, bom okrutnie ciekawy!

— Zaraz ci wszystko opowiem; tylko jeszcze jeden warunek: nie śmiéj się ze mnie i niegniewaj się na mnie!

— Ależ zgoda! zgoda na wszystkie warunki! opowiadaj nareszcie!

— Zaczynam; tylkoż pamiętaj, że to jest moja spowiedź, a tyś spowiednikiem.

I z najdrobniejszemi szczegółami opowiedział całą swoją przygodę, obyczajem prawdziwego myśliwca rozwodząc się szeroko nad przyczyną każdego chybnego strzału, których tak wiele było.

Pan Jacenty, w ciągu opowiadania, pomimo przyrzeczenia, to śmiał się do rozpuku, to kipiał i zżymał się ze złości; a gdy Kubuś relacją skończył, rzekł mu nareszcie:

— No, wiesz ty co, że gdyby nie przyrzeczenie, tobyś miał się z pyszna odemnie! ale żeś mię złapał za słowo, to bez śmiechu i gniewu verba veritatis ci palnę. Owoż trzeba być albo osłem ostatnim, albo warjatem, albo pijanym, albo oczarowanym, żeby w tak głupią awanturę się wplątać!.. Doprawdy, że to chyba jakieś nasłanie, albo kara Boża!.. Tak to zawsze jeden krok głupi na tysiące jeszcze głupszych naraża!... Bo i któż widział strzelać do dzięcioła? kto widział za dzięciołem gonić dzień cały?!... I cóż potém za dziwy, że cię baba pojmała, a chłopi na postronku wodzili?! Wartżeś lepszego losu?! Widoczna kara Boża!... bo dać się babie i chłopom...

— Ale cóżbyś zrobił na mojém miejscu?

— Jakto cobym zrobił?... najpierwiejbym nigdy do dzięcioła niestrzelał...

—Ale gdybyś strzelił?

— Ależ ja ci mówię, że nigdybym nie strzelił!

— Zgoda, ale przypuśćmy, że to był cietrzew?

— Tobym go zabił od pierwszego strzału!

— A gdyby nie?

— Niema tu żadnego gdyby! niema i być nie może!

— Niech i tak będzie. Ale gdybyś jakimkolwiek trafem znalazł się w takiéj pozycji, to cóżbyś zrobił?

— Tobym i babę, i chłopów, i całe Zahale rozbił na miazgę!... tobym... tobym...

— At! przepraszam ciebie, kapitanie, ale nie wiedzieć, co gadasz!

— Ja to, niewiedzieć co?

— A tak; bo czyż przystało bić się z babami i z chłopami?

— Nie bić się, tylko bić!

— Bądź pewny, że i sambyś oberwał.

— Ja? ja? a niedoczekanie ich!... pierwiejby im ręce pousychały, nimby się na mnie podniosły!..

— Zgoda na to wszystko; ale ja byłem innego zdania...

— Boś mazgaj! baba! i koniec!

— I na to zgoda! ale już się stało i nie odstanie. Teraz nam pozostaje tylko wszystko to w najściślejszym zachować sekrecie, bo...

— Jakto? więc o zemście nie myślisz?

— Nad kimże mścić się? nad babą?

— A choćby i nad samym djabłem!

— A wstydźże się, panie Jacenty!... Jedyna zemsta, jakiej mi się zachciewa, jest to: ożenić się z Magdusią, na przekorę matuli.

— Jezus, Panna Marja! czy oszalałeś? czy żarty ze mnie stroisz?

— Bynajmniéj. Mówię to z przytomnością i powagą największą.

— Jakto? poznawszy jéj rodziców? poznawszy nędzną ich norę, i doświadczywszy od nich takiéj zniewagi, jeszcześ się nie wyleczył? jeszcześ o mądrych nie zapomniał projektach?!

— Nie, panie Jacenty! a nawet szczerze ci powiem, żem przez to właśnie tém mocniéj w nich się utwierdził. Panna Magdalena w tém otoczeniu jeszcze cudniejszą mi się wydała; a jéj dobroć, jéj rzewna litość nademną, jéj nadewszystko miłość i szacunek nawet dla takiéj matki, jéj przywiązanie nawet do takiéj chaty: przekonały mię dostatecznie, że nie tylko ciałem, ale i duszą piękna, i że z nią pewno będę szczęśliwym.

— Ależ to nędza!

— Bogactwo szczęścia niedaje; a zresztą wszakże mam dosyć.

— Ależ taka matka!

— Kiedy ją Magdzia może kochać i szanować, to i ja z nią potrafię.

— Róbże, co chcesz, a ja od wszystkiego ręce umywam.

— Nie kapitanie! na to niema zgody! musisz mi w tém jeszcze dopomódz.

— Co nie, to nie! Widząc jak leziesz w błoto, a nie mogąc cię zatrzymać, przynajmniéj tyle zrobię, że cię popychać nie będę.

I tak sobie gwarząc, doszli do domu, gdzie jeszcze nieraz na ten przedmiot wracali, i nie tylko dnia tego, ale i przez wiele następnych, bardzo gorąco o tém z sobą dysputowali. Zwłaszcza, że Kubuś wypchał dzięcioła, sprawcę całéj téj awantury, i na kołku, nad swojem łóżkiem, posadził na wieczystą pamiątkę; a ilekroć nań pan Jacenty spójrzał, za każdym razem probował, azali nie potrafi zreflektować młodzika.

Wszystkie próby daremne były; a co gorsza, pan Jakób tak wymównie bronił swéj sprawy, że wreszcie pan Jacenty zaczął przypuszczać prawdopodobieństwo ziszczenia się jego matrymonjalnych projektów, a przynajmniéj oswoił się nieco z tą myśla, i nic już w niéj tak bardzo zdrożnego nie upatrywał.

Przeszło tak ze dwa tygodnie.

Jednego razu Kubuś, korzystając z wesołego humoru pana Jacentego, zaproponował mu wycieczkę do Jedlina.

— Aha!—rzekł mu na to pan Rębacz,—miarkujesz, że już Magdzia wróciła, i już cię tam ciągnie serduszko? co?... Ejże Kubusiu! raz jeszcze cię ostrzegam: nie kładź zdrowéj głowy pod Ewangelję!

— Nie gdéraj, kapitanie kochany, a nie odmawiaj mi towarzystwa twojego. Sam jeden niechciałbym jechać a jechać muszę; bo dziwnie to jakoś wygląda, że już tak dawno u zacnéj pani kasztelanowéj niebyłem.

— No, no! niech i tak będzie! jedźmy!

I pojechali. (d. c. n.)

Dział nieurzędowy

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Wywiązując się z danéj w przeszły piątek obietnicy, zajmiemy dziś uwagę czytelników naszych tą bohaterską walką, jaką plemiona słowiańskie toczą z Muzułmanami. Depesza dnia 22 maja wysłana z Konstantynopola, miała przynieść rozkaz Omerowi-paszy, aby wtargnął do Czarnogórza. Treść rzeczonéj depeszy jest tak dziwna, że w prawdziwość jéj wierzyć niepodobna, wszakże to nie podlega najmniejszéj wątpliwości, że najgorętszem pragnieniem Turków, byłoby zhołdowanie Czarnogórza. Porta niezdolna stłumić powstania plemion słowiańskich, nie umiejąca uspokoić ich na drodze polubownéj żądanéj przez Europę, którą boli i oburza rozlew krwi chrześcijańskiéj, chciałaby wymierzywszy cios stanowczy, zgrozą zmusić powstańców do uległości. Rozumie ona, że podbicie Czarnogórza, które od czterech wieków trzyma na ostrzu szabli zdobywcze zapędy niewiernych, doprowadziłoby ją najrychléj do gorąco upragnionego celu. Rozumie, że upadek tej niepożytéj dotąd twierdzy, że strącenie z góry Atos zbawczego krzyża, a utkwienie na niéj półksiężyca tak złamałoby powstańców, że natychmiast rzuciliby się do stóp Sułtana z błagalną prośbą o litość. Dla osłonienia jakimkolwiek pozorem najazdu na Czarnogórze, którego niezależność Europa uznała, Omer-pasza jeszcze w początkach marca, przesłał książęciu Mikołajowi pismo, aby natychmiast zaprzestał wszelkiego uczęstnictwa w powstaniu hercegowińskiem. Rząd turecki temu właśnie uczęstnictwu przypisuje całe niepowodzenie w toczonéj z Chrześcijanami wojnie. Ale państwa zachodnie obeznane są z prawdziwym stanem rzeczy i wszystkie, wyjąwszy tylko Anglję i Austrję, sprzyjając sprawie ludzkości i cywilizacji, nie mogą dozwolić zdobycia przez Turków Czarnogórza, tego ostatniego przybytku południowo-słowiańskiéj udzielności.

Rzeczywiście zaś, mimo liczne i uroczyste obietnice, położenie Chrześcijan pod panowaniem tureckiem jest opłakane. Porta, przypuszczając nawet, o czém godzi się wątpić, dobrą wolę, nie może skutecznéj nad nimi rozciągnąć opieki. Fanatyzm religijny, ze zwykłym swoim orszakiem nadużyć i okrucieństw, sroży się bezkarnie w krajach, w których władza jest bezsilna i wzgardzona. Nadto sami Muzułmanie znękani nadmiarem podatków na wojnę, obwiniają Chrześcijan o doznawany ucisk i pałają ku nim tém straszliwszą nienawiścią, im trudniéj przewidzieć koniec téj wiecznéj walki. Do tych wszystkich przyczyn, cierpień i niezadowolenia dodać należy ze strony Chrześcijan słowiańskich w Turcji, niepożytą żądzę wskrzeszenia narodowości opartéj na tożsamości plemienia, wiary, mowy i na wspomnieniach dziejowych sławnego państwa serbskiego, którego przed nieszczęsnym najazdem ottomańskim składali część nierozdzielną.

Powstanie Chrześcijan w krajach ościennych z Czarnogórzem nieuchronnie wciągnąć musiało ludność jego do czynnego działania. W obronie własnych granic, dla powściągnienia wściekłych muzułmańskich zapędów, Górale i Uskoki uzbroić się koniecznie musieli a gdyby nawet przychodziło do zbadania przyczyn kroków nieprzyjacielskich w obec sądu powszedniéj sprawiedliwości, bez względu na wyższe pobudki wiary i wspólnego rodu, okazało by się niewątpliwie, że Turcy tysiące dali powodów Czarnogórzanom do zbrojnego wystąpienia.

W tym stanie rzeczy, gdyby Turcy chcieli najechać Czarnogórze, znaleźli by dzielny opór, potężnie wsparty przez przyrodzony skład kraju, którego wąwozy i skały czynią wtargnienie do wnętrza prawie niemożliwem. Cokolwiekbądź, w obec ciągle wzrastającego powstania, w obec ciągle wzrastających kłopotów Porty i nieustannych porażek jéj wojska, godzi się spodziewać, że Chrześcijanie w niedalekiéj może przyszłości zapewnią zwycięztwo sprawie, któréj nie mogły obalić najsilniejsze wojska cesarstwa ottomańskiego i najbieglejsi jego wodzowie.

Dziś najświeższe wiadomości, bo nadesłane przez samego Omera-paszę w przeszły wtorek dnia 27 maja, ogłaszają porażkę poniesioną przez Czarnogórzan na własnéj ich ziemi. Ale niebądźmy zbyt skwapliwymi do wiary w doniesienia tureckie. Już niejeden szeroko przez Omera lub książęcia Kallimaki rozniesiony tryumf, zamienił się w małoznaczącą utarczkę a niekiedy służył nawet za płaszcz do osłonienia prawdziwéj klęski. Czytelnicy nasi znajdą w dzisiejszym Kurjerze wspomnianą depeszę; nim jéj rzetelność lub fałsz wyświecony zostanie, przebiegnijmy szereg zajść Czarnogórza z siłami tureckiemi. Wiadomość o nich nadesłana została dziennikowi l e N o r d z widowni wojny; nosi ona na sobie znamię zupełnéj szczerości i zdolną zapewne będzie rozproszyć tę pomrokę, jaka dotąd czynności Omera-paszy zaciemniała.

Owoż cofając się aż do początku minionéj zimy, znajdziemy, że położenie powstańców było dosyć zadawalające; ale zniszczone przeszłéj jesieni przez muzułmanów żniwa, sprowadziły głód straszliwy, który dziesiątkował ludność i niepozwolił powstańcom zbierać się w gromadniejszych zastępach, bo liczbę walecznych musieli stosować do ilości szczupłych swoich zapasów. Nędza doszła do tego stopnia, że powstańcy musieli wyrzec się pomocy Uskoków gotowych do połączenia się z nimi we wspólnéj walce. Uskokowie są to mieszkańcy Czarnogórza, którzy rzucając domowe ogniska, poświęcają życie na ciągły bój z niewiernymi. Jest to rodzaj rycerskiego zakonu, podobnego do owéj zaporożskiéj Siczy, dopóki unosił się nad nią urok legendowéj cnoty sahajdacznych, dopóki wyprawy na Carogród i nadmorskie muzułmańskie miasta były dla niéj jedyném zadaniem rycerskiego rzemiosła, dopóki nakoniec nie podniosła ręki na chrześcijańskich jednoplemiennych współbraci.

W owym czasie działania wojenne skupiły się w Piwa, skąd powstańcy zamierzali wyrugować Turków. Lecz niesłychana obfitość śniegów, utrudzając do najwyższego stopnia dowóz żywności, zmusiła książęcia czarnogórskiego, odwołać swoich ochotników z pola działań i rozkazać im wrócić w góry. Turcy skorzystali z tego stanu rzeczy i zajęli kilka ważnych strategicznych stanowisk.

W sam dzień Nowego Roku, naczelnik powstania Łukasz Wukałowicz, przybył do stolicy Czarnogórza Cetynji i z największym żalem gorzko oskarżał książęcia Mikołaja i jego doradców o odstępstwo od sprawy powstania, o obojętność na dolę Chrześcijan. Zapęd Wukałowicza był tak namiętny, że obrażony książe Mikołaj, przez pewny czas widzieć wojewody zubcańskiego niechciał, na Czarnogórzu go zatrzymał, a nawet wzbronił mu powrótu do swoich.

Wkrótce atoli ochłonąwszy z gniewu, książe wrócił mu i dostojność wojewody i dawną ufność. Wukałowicz wnet pośpieszył do powstańców, lecz wielu z nich dociskani nędzą, pozbawieni żywności i wszelkich środków toczenia dalszéj walki, z rozdartém sercem poddali się Turkom i pozwolili im zająć własne siedliska. Odtąd Wukałowicz stał się przedmiotem największych zabiegów ajentów tureckich i austryjackich, usiłujących przeciągnąć go na swą stronę. Rozterka wojewody z książęciem czarnogórskim, obudziła nadzieję, że zjednoczone niedawno siły powstańców i Czarnogórzan, dadzą rozedrzeć się na dwoje, Wukałowicz zaś podniesiony przez sułtana na stanowisko niezależne, zamieni się we współzawodnika książęcia Mikołaja. Przyrzekano mu utworzenie osóbnego pod jego rządem województwa, złożonego z licznych plemion; nieszczędzono złota i najświetniejszych obietnic. Sami w owym czasie, na pierwszą wieść zdrady Wukałowicza, imię jego staraliśmy się okryć hańbą. Wkrótce atoli pokazało się, że wzniosła jego-dusza, była niedostępną żadnym ponętom, że gorące poświęcenie się raz poślubionéj sprawie, było niezachwianém. Odrzucił więc wszystkie przełożenia, oświadczając, że przyjąć ich nie może bez rękojmi Europy. Austrja i Turcja niechciały odsłonić przed światem tych pokątnych knowań; zerwano więc układy, bój zapalił się na nowo, chociaż warunki, w których miał być popierany były niedogodne, chociaż zajęte przez Muzułmanów stanowiska dziwnie zmieniły się ze szkodą Chrześcijan na polu powstania. Według zwyczajnych pojęć niemożna potępiać ajentów tureckich i austryjackich że chwytali się zdrady, że chcieli zasiać kąkol niezgody w chrześcijańskim obozie. Pierwsi widzieli w tym kroku, czynność dozwoloną przez dotychczasowe prawa wojny; drudzy nadzieję jakiegokolwiek uspokojenia Słowiańszczyzny, na którém tém więcéj im zależało, że miotała wówczas Austrją zmora wylądowania Garybaldystów na brzegi Adryatyku, że groził im postrach wpadnienia między dwa ognie. Mniej jeszcze oskarżać można innych ajentów, którzy pod wpływem wprost przeciwnych natchnień, pragnęli w duchu dobrze pojętego pokoju, ludzkiego i rzeczywistego, przywrócić zgodę między książęciem czarnogórskim i wodzem powstańców, by tym sposobem wyjednać lepsze dla chrześcijan warunki. Ci ajenci wiedzieli dobrze że kiedy w ciągu rokowań, ludność chrześcijańska stanie zgodna a zbrojna, głos jéj będzie nierównie poważniejszy, niż gdyby ujrzano ją rozdartą wewnętrznemi kłótniami i goniącą w sprzecznym kierunku. Rzeczy wlokły się leniwo, gdy niedawno trzy kolejne po sobie bitwy wypadły na korzyść chrześcijan. A mianowicie bitwa pod Krynicą wydana Czarnogórcom blizko granicy albańskiéj przez prawidłowe wojsko tureckie, wsparte znacznemi siłami baszy-buzuków i Albanów. Kilkuset jeńców tureckich odprowadzono do Cetynji, gdzie zachowano względem nich taką ludzkość i takie względy, jakich zaledwieby doznać mogli w najcywilizowańszych krajach Europy. Bitwa przy wąwozie Duga, ku któremu zwrócił się był Derwisz-pasza dla zasilenia żywnością twierdzy Niksicz, a którą Omer-pasza w biuletynach swoich nazwał zwycięztwem, wyszła przecięż na korzyść powstańców, których wsparli Czarnogórzanie; okazało się bowiem, że nie wprowadzono żywności do Niksicz i że Derwisz-pasza musiał cofnąć się ze swém wojskiem. Napad na niższe Wassojewicze nie lepiéj powiódł się Turkom, którzy ponieśli znaczne straty w ludziach i zapasach wojennych wszelkiego rodzaju. Taki był stan rzeczy, gdy Omer-pasza otrzymał od wielkiego wezyra depeszę z Konstantynopola, którą natychmiast przesłał książęciu czarnogórskiemu. Rzeczona depesza była prawdziwém u l t i m a t u m Porty. Po wyliczeniu krzywd przez rząd ottomański doznanych przez najazdy Czarnogórzan, depesza udziela zupełną władzę Omer-paszy do rozpoczęcia kroków nieprzyjacielskich i do przeniesienia nawet widowni wojny w granice tego kraju. Dla uśpienia Europy, Porta dodaje, że niema bynajmniéj zamiaru zmieniać obecnego stanu rzeczy, to jest, że nie czyha na zawojowanie Czarnogórza. Odpowiedź książęcia Mikołaja była szczerą i stanowczą; dowiódł w niéj, że wyliczone w depeszy tureckiéj krzywdy, były tylko odparciem tych częstych najazdów, którym wolno zaprzeczać w Konstantynopolu i w Wiedniu, ale które nie przestaną dla tego być najzupełniéj prawdziwemi. Okazał następnie, że przyczyną walki jest ciągłe wyzywanie Porty a mianowicie blokada Czarnogórza, przedsięwzięta od samego początku, która sprowadziła głód między ludnością i zmusiła ją przekroczyć granicę dla szukania chleba, którego dowóz został wzbroniony. Jest to odwieczna taktyka muzułmańska, kraj nieraz doznawał jéj okropności; Omer-pasza niejednokrotnie używał jéj względem Czarnogórza. Ten środek wyrównywający najdzikszemu wyzwaniu, odsłonił postanowienie Porty zmuszenia księcia Mikołaja do rospaczy. Umiarkowanie depeszy wielkiego wezyra może złudzić niektóre łatwowierne dzienniki, ale nie uwiedzie bezstronnego sądu prawdziwych mężów stanu.

Zważywszy na postępowanie władz tureckich w krajach ościennych z Hercogowiną i Czarnogórzem przy wybieraniu zapasów żywności, przy wyciskaniu ostatniego grosza; zważywszy na ostatnie zdzierstwo i nędzę nieszczęśliwych ludności; zważywszy, że mimo świetne obietnice uczynione dla chrześcijan nawet na kongresie paryzkim, niema ani zakątka w cesarstwie tureckiém, gdzieby te obietnice choć początek wykonania znalazły; zważywszy na istotny stan rzeczy, nie taki jak tureckie lub przychylne im dzienniki wystawiają, przyznać należy że zarząd muzułmański krajów chrześcijańskich jest tylko niezmiernym uciskiem, rozległym rozbojem i że powstania nie należy poczytywać za ruch zaczepny, ale za ostatnie wysilenie obrony od głodnéj śmierci, i odwrócenia klęski, która dziesiątkuje i wyludnia całe kwitnące niedawno okolice.

Niedawne wiadomości nadesłane przez telegraf zwiastowały, że odsiecz twierdzy Meduny powiodła się Turkom, że Wassojewicze oblegający tę warownię ponieśli znaczne straty, lecz że powstańcy hercogowińscy przy pomocy Czarnogórzan wstępnym bojem zdobyli Niksicz i że w téj potrzebie 800 jeńców tureckich odprowadzono do Cetynji.

Jeżeli odsiecz Meduny jest prawdziwą, osłabi to Czarnogórze od strony Albanji, od któréj zdaje się, że Omer-pasza, który niedawno przybył do Skutari, zamierza wtargnąć do państwa książęcia Mikołaja. Jeżeli znowu powstańcy opanowali Niksicz, wówczas wąwóz Duga pozostanie w ich ręku, co razem z okolicznemi wyżynami, zapewnia dla nich silne strategiczne stanowisko. Takie jest, w krótkich słowach, obecne położenie stron wojujących. Ostateczny wypadek przewidzieć trudno, bo jeden zręczny obrót jedna szczęśliwa bitwa wszystko zmienić jest zdolna, ale poglądając z wyższego stanowiska na to co się dzieje, boleść przenika duszę, w obec takiego rozlewu krwi, tak straszliwego marnotrawstwa pracy ludzkiéj, takiéj bezdennéj otchłani, która pożera całą zamożność pokoleń, a ta boleść jest tém dotkliwszą, że rząd turecki domyślać się nawet nie zdaje, iż są inne drogi nad rzeź i rozbój, do uspokojenia przywiedzionych do rozpaczy poddanych. Dotąd przynajmniéj nikt sumiennie tych dróg tam nie szukał, cóż dziwnego, że znalezionemi być nie mogły.

Ruch ludności hercegowińskiéj i zdarzenia miejscowe, które sprowadził, są ważnym ustępem, przestrogą, przedsłańcem wielkiéj gotującéj się walki. Jeszcze Porta ma środki do jego odwrócenia, a przynajmniéj opóźnienia i zmniejszenia jéj niebezpiecznych następstw. Lecz nie dójdzie do nich przez najazd Czarnogórza i przez wytępienie całych pokoleń. Turcja brnie w długi, by utrzymać panowanie nad zwaliskami, lecz niech nie zapomina, że jeżeli dotąd życie w państwie nie wygasło, zawdzięcza to nie tureckiemu pierwiastkowi obcemu handlowi, przemysłowi, zgoła wszystkiemu co stanowi rozwój ludzki, ale ludności chrześcijańskiéj, która poczyna czytać, pisać, liczyć i obliczać swe siły. Turcja powinnaby zrozumieć, że ogromne zadanie nurtuje jéj wnętrze, że to zadanie jest raczéj społeczném niż polityczném, że od niéj zależy nadać mu to znamię i że na jego rozwiązaniu zawisł byt lub upadek państwa, ale czyż podobna spodziewać się, że w zaślepieniu swojém da przekonać się o rzeczywistości i uzna nakoniec najwyższe grożące sobie niebezpieczeństwo.

Jeżeli ostatnia depesza Omer-paszy przesłana ze Skutari w Albanji dnia 27 maja, to jest dziś tydzień książęciu Kallimaki do Wiednia, sprawdzi się w podanych szczegółach, wojna między Czarnogórzem a Portą, może przybrać większe rozmiary, a kto wie czy nawet nie wywoła wdania się mocarstw, bo Czarnogórze jest przecież udzielnym i przez Europę uznanym krajem!

We Włoszech wszystko wraca do zwykłego porządku. Naród oddaje sprawiedliwość sprężystości rządu; Garibaldi postrzegł się, że za daleko poszedł i przesłał do króla Wiktora-Emmanuela telegraficzną depeszę, prosząc o posłuchanie skoro najjaśniejszy pan wróci do Turynu; król wnet odpowiedział, że dnia 22 maja wieczorem Neapol opuszcza i rad będzie z nim mówić. Zawsze osobiste rozmowy króla z Garibaldim wywierały na tę wzniosłą ale chorobliwą duszę, wpływ najdobroczynniejszy; powszechność mocno wierzy, że wódz ludowy wyjdzie z posłuchania królewskiego uleczony z gorączkowych marzeń, że wróci na Kaprerę, skąd tylko głos ukochanego króla będzie go mógł wyprowadzić.

W chwili kiedy to piszemy, parlament włoski już na nowo rozpoczął swe prace; już ministrowie musieli zdać przed nim sprawę z ostatnich zawichrzeń. Zapewne przedstawiciele narodu oddadzą sprawiedliwość ich działalności i nie odmówią powagi swych uchwał dla utrwalenia porządku. Nie lękamy się praw reakcyjnych, ale udzielona bez wątpienia zostanie ministrom szersza władza dozoru nad stowarzyszeniami, zataić bowiem niepodobna, że tacy ludzie jak Bertani i jego zwolennicy zbyt daleko posuwali zuchwalstwo. Podaliśmy w dzisiejszym Kurjerze ciekawe szczegóły o Garibaldim, o poselstwie do niego jenerała Sanfront, adjutanta królewskiego. Czytelnicy stąd ujrzą, że stosunek ludowego wodza do Wiktora Emmanuela jest zawsze jednostajnie serdeczny i albo nas wszystko myli, albo wkrótce Garibaldi da piękny przykład światu i w odezwie do Włochów zaleci im bezwarunkowe posłuszeństwo prawu.

W Rzymie nic stanowczego nie zaszło. Hrabia de Goyon wyjechał, margr. de Lavalette nie wrócił, książę de Bellune miał doręczyć notę kardynałowi Antonellemu, w któréj cesarz Napoleon kazał zapewnić ojca św., że nie zejdzie z drogi postępowania, jaką minister Billault objawił w senacie. Rzym przybrał teraz postać prawdziwéj stolicy chrześcijaństwa. Wieczne miasto mrówi się od kardynałów, arcy-biskupów i wyższego duchowieństwa, dotąd liczą więcéj 1,200 cudzoziemskich kapłanów, przybyłych z różnych stron świata na obrzęd kanonizacji. Ojciec św. na pierwszym jawnym konsystorzu, miał przemowę, w któréj wyraziwszy, że nie spodziewa się przewodniczyć powtórnie podobnemu zjazdowi tak różnonarodowych synów kościoła, zalał się gorącemi łzami. Może zwrót na obecne okoliczności, może przypomnienie na wiek podeszły, bo Pius X zaczął d. 13 maja siedmdziesiąty rok życia, tak [illegible]rzewniły najdostojniejszego mówcę. Pod względem rozwiązania sprawy rzymskiéj, krążą rozmaite wieści, ale właśnie ta okoliczność, że są rozmaite, wnosić każe, że samo rozwiązanie jest jeszcze tajemnicą cesarza. Wiadomość o udzieloném d. 28 maja posłuchaniu przez Napoleona III książęciu de Carignan, stryjecznemu bratu króla Wiktora Emmanuela o którego wyjeździe do Paryża dzienniki zamilczały, każe wnosić, że poufne poselstwa księcia Napoleona do Neapolu, książęcia Carignan do Paryża, muszą mieć głębsze znaczenie.

Czytelnicy znajdą w dzisiejszym Kurjerze, a [illegible] ciekawe pismo tyczące się sprawy Meksykańskiéj która spotężniała właśnie od chwili odstąpienia jéj przez sprzymierzeńców i oddania w ręce jednego Napoleona III.

W Prusiech wszystko zdaje się układać do równowagi. Spór z elektorem hesskim jest już tak dobrze jak zakończony. Książę przeprosił własnoręcznym listem króla pruskiego i zgodził się na oddalenie ministrów.

Zwracamy uwagę czytelników na obraz wewnętrznego stanu Prus, pod względem politycznym, który umieściliśmy z dziennika paryzkiego C z a s, jako trafny i prawdziwy. Uzupełnimy objęte w nim szczegóły, przez projekt do adresu izby, wypracowany przez posła von Sybel, tudzież najświeższemi wiadomościami, jakie nam dzienniki przyniosą.

Włochy.

Dziennik le Nord następne czyni uwagi nad świeżemi wypadkami we Włoszech:

„Nie można dość wychwalić sprężystości, jaką rząd włoski rozwinął w Brescia. Bliskość niebezpieczeństwa, stanowisko zajęte przez Garibaldiego, nie pozwalało ograniczyć się półśrodkami. Rząd włoski spełnił wszystko, co mu nakazywała powinność, do czego służyło mu prawo; a wszyscy ludzie rozumni tak we Włoszech jak w Europie są mu za to wdzięcznymi.

Ta sprawa breściańska, która mogłaby sprowadzić zgubę Włoch sprowadzi przeciwnie ten szczęśliwy skutek, iż wszyscy ujrzą fałsz tych podstępnych oskarżeń, które przedstawiają rząd włoski jak zupełnie znurtowany przez rewolucyjne namiętności i przez stronnictwa skrajne, które bezwiednie i mimowolnie unoszą go w swym wirze.

Ta siła rządu we Włoszech przeciw niebezpiecznym i szalonym zamachom jest wielkiem objawieniem i wielką rękojmią dla Europy, szczególniéj zaś dla tych rządów, które oszukane przez kłamliwe oszczerstwa, albo niedostatecznie świadome rzeczywistego stanu umysłów we Włoszech, aż dotąd zwlekały uznanie nowego królestwa. Wszakże byłoby nader pożyteczném, aby te państwa wiedziały, że rząd mógł rozwinąć sprężystość któréj dał dowód, że mógłby nawet posunąć ją bezkarnie aż do uwięzienia samego Garibaldiego, dla tego właśnie, że miał za sobą ów duch powszechny, ów cudowny rozum praktyczny, wytrwały, umiarkowany, równie żądny niepodległości i swobody, jak porządku; a który aż dotąd stanowił siłę Włochów i zapewni ostateczny ich tryumf. Wszystkie listy, otrzymywane przez nas z rozmaitych części Włoch, wszystkie dzienniki włoskie dowodzą, że całe Włochy jednogłośnie potępiają zamach breściański, chociaż bohater narodowy przez niewczesne uniesienie szlachetności przyjmował na siebie odpowiedzialność.

Co jest najgodniejszem uwagi we wszystkiem co się we Włoszech dzieje, to właśnie ta okoliczność, iż wbrew postrzeganym przykładom w innych krajach, siła rządu jest raczéj siłą narodową niż osobistą, zależną od ludzi będących u steru władzy; jest wynikłością przyzwolenia i zgody powszechnego uczucia. Czynności rządu są koniecznie wyrazem mniemania ogólnego; mamy więc prawo twierdzić, w obec właściwéj dzielności z jaką ministrowie włoscy wystąpili przeciw ochotnikom breściańskim, że we Włoszech, w czyim kolwiek ręku złożoną będzie władza, kraj nie przestanie być zwolennikiem porządku, uszanowania dla prawa i nieprzestanie być przeciwnikiem owych niepolitycznych i nienarodowych zamachów, które wtrąciłyby Włochy już same sobą władnące a w części ustalone, w ręce pierwszego szaleńca i popędziłyby je drogą, którą doradzał znakomity skądinąd, ale zapędny umysł, wówczas gdy były ujarzmionemi: W chwili rozpaczy chciał on, aby Włochy poczytywać za wulkan gotowy wybuchnąć co godzina. Ale lud włoski już za daleko postąpił w swéj robocie, już zanadto nabrał siły, zanadto wiele ma światła, aby miał wszystko stawić na jedną kartę. Chce on rozwoju prawidłowego i międzynarodowego swéj polityki i swej narodowości; jacykolwiek więc mężowie rządzić

nim będą, potrafią, jesteśmy pewni, oprzeć się wewnętrznym i zewnętrznym wichrom.

Niech więc rządy, wahające się jeszcze z przyznaniem Włoch, bacznie zastanowią się nad zachowaniem się ludu włoskiego w sprawie breściańskiéj i niech z niego wyciągną praktyczne wnioski."

— Poniższe szczegóły o tém co zaszło w Brescia wyjęte są z urzędowego sprawozdania:

„Dnia 15 maja około godziny pół do 9-éj wieczorem, wielki tłum zebrany pod oknami prefektury, krzyczał: wypuścić Nulla (Fuori Nullo). Wówczas kommissarz policyjny wezwał starszego adjutanta 19 półku do prefekta, który dał mu rozkaz na piśmie osadzić żołnierzami więzienie sądowe.

Oficer udał się wprost do głównéj straży, wziął 8-miu szeregowych, jednego sierżanta i jednego kaprala i rozstawił ich przy więzieniach, wymienionych w rozkazie prefekta. Adjutant śpiesznie uprzedził dyrektora więzień o pobudkach tego rozporządzenia i zalecił sierżantowi będącemu na czele straży niedozwalać wdarcia się do więzień, lecz aby nie strzelać, chyba w ostatnim razie i po dokonanym gwałcie.

Mało co późniéj, wielki tłum ukazał się przed wpół otwartą bramą więzienia, domagający się z wielkim krzykiem uwolnienia półkownika Nullo. Wówczas sierżant po dwakroć powtarzał wezwanie do rozejścia się, lecz bez żadnego skutku.

Przeciwnie tłum ciągle wzrastał i krzyki ciągle się zwiększały. Chciano zamknąć bramę, ale napróżno, w skutek gwałtowności nacierających brama wkrótce stanęła otworem, tłum znalazł się w obec żołnierzy; począł wołać: „ustąpcie, wypuścić Nulla, precz ze strażą!"

Żołnierz postawiony przy drzwiach został napadnięty z bronią palną; silnie uderzony w głowę nie upadł, bo kepi nieco uderzenie zobojętniło. Zmuszony bronić życia użył bagnetu, ale coraz bliżéj naciskany musiał nakoniec strzelić i ranił najbliższego napastnika. Ten wystrzał nie zastraszył nacierających i owszem zdawał się podnosić ich męztwo; poczęli krzyczeć: „to nic! strzelby tylko prochem nabite!"

Wnet więc opanowali bramę. Żołnierze poczęli ustępować, ale widząc się coraz bardziéj ściskanymi, pięciu z nich dało ognia. Mimo to napastnicy, zrazu niepewni rzucili się znowu na mały oddział, lecz dzielne wystąpienie sierżanta, który z dwoma żołnierzami zwróciwszy bagnety śmiało na tłum poszedł, zupełnie zmięszało hersztów; tłum rozstąpił się i opuścił więzienie i część ulicy.

Usiłował powtórnie opanować bramę więzienia; ale uląkł się żołnierzy; przybycie zaś całéj roty 20 półku zniewoliło go do rozejścia się zupełnego.

Było wiele ofiar, wszyscy szczerze żałować będą przelanéj krwi, ale odpowiedzialność za ten smutny wypadek niepowinna spadać na żołnierzy, którzy koniecznie bronić musieli życia i siłę siłą odpierać; ta odpowiedzialność spadnie całym ciężarem na tych, którzy nie lękali się podżegać lud do buntu.

Dodać należy, że między zabitymi niema ani dzieci, ani niewiast; nieszczęściem śmiertelnie raniono 14to-letniego młodzieńca, który według wszelkiego prawdopodobieństwa, musiał wziąć bardzo czynny udział w walce, jak tego zdaje się dowodzić ta okoliczność, że największa część tych, którzy z niepodobnym do uwierzenia zapałem rwali się do przejścia granicy, byli właśnie młodzieńcami tego wieku.

Gazeta Urzędowa turyńska pisze: Boleśne wypadki świeżo spełnione, dały powód niektórym osobom do wrażania, że rząd aż do pewnego stopnia miał w nich udział, i z tego powodu do oskarżania go o niepewność, o wahanie się w użyciu środków, jakich stan rzeczy mógł wymagać.

Co do pierwszego oskarżenia, rząd poczytałby za obrazę godności i uczciwości, któremi się szczyci, gdyby miał na nie odpowiadać. Przed parlamentem okaże całą szczerość i otwartość swego postępowania.

Co do użytych środków czuł się do podwójnéj powinności: naprzód zniweczenia każdego zamachu mogącego narazić bespieczeństwo państwa i zawichrzyć porządek wewnętrzny. Najmocniéj jest przekonany, że tę powinność najzupełniéj wykonał i pewny jest, że cały naród to przyzna; bo zaledwie przygotowania do nierozsądnéj wyprawy wychyliły się z cienia, zaledwie prawo było obrażone przez zaciągi i niedozwolone zbierania się, wnet jego ręka okazała się czynną i zniweczyła wszelki zamach.

Druga powinność zależała na utrzymaniu powagi, w jego karnych rozporządzeniach, wnet po odwrócie niebespieczeństwa. Rząd i téj powinności zadość uczynił, bo nie wahał się donieść sądom o zdarzonych wypadkach i oddać w ręce sprawiedliwości tych, których uwięził w chwili przygotowań do wyprawy. Od władzy sądowéj już teraz zależy, potępić i ukarać tych, którzy z badań okażą się winnymi. Bez wątpienia spełni ona wysokie swoje posłannictwo prędko i bezstronnie, bez względu na nikogo, pomnąc tylko, że w obec prawa wszyscy są najzupełniéj równi i że niemoże zachodzić najmniejsza różnica między obywatelem a obywatelem. W ostatku, jednomyślna nagana kraju tych szalonych zamachów upewnia nas, że nikt nie ośmieli się ich wznawiać, że nic już nie zakłóci tego pokoju, którego zawichrzenie tylko wrogów ziemi włoskiéj radować może.

— Dziennik Italia umieścił d. 24 maja pod napisem kilka wyjaśnień, artykuł, który w zupełności powtarzamy, z powodu zajmujących szczegółów o poselstwie jener. hrabiego de Sanfront do Garibaldiego, poselstwie poruczoném przez króla Wiktora-Emmanuela:

„Pisaliśmy wczoraj wieczorem, w oddziale Ostatnie wiadomości: „Światło powoli świtać poczyna w ciemnéj sprawie bergamskiéj i breściańskiéj."

Poczytujemy za rzecz pożyteczną dostarczyć nieco szczegółów o jednym z najważniejszych wypadków téj sprawy, mianowicie o poselstwie poruczoném jenerałowi hrabiemu de Sanfront przez naj. pana do jenerała Garibaldi w Trescorre.

Dnia 10 maja, w chwili wyjazdu do Salerno król Wiktor-Emmanuel uwiadomiony został przez swoich ministrów, że wychodźcy przygotowują wyprawę. (Ta wyprawa doniesiona była przez dziennik Italia d. 11 maja).

Naj. król natychmiast rozkazał adjutantowi swojemu, jenerałowi Sanfront wsiąść na parostatek, wypływający z Neapolu o godzinie 2-éj do Genui, a stamtąd udać się najśpieszniéj do Garibaldiego, do Trescorre, i uwiadomić jenerała, że rząd króiewski najwyraźniéj sprzeciwia się wszelkiemu zamachowi na granice austryjackie; że w razie potrzeby rząd użyje siły dla przeszkodzenia wszelkiéj wyprawie tego rodzaju.

Jen. de Sanfront przybył do Trescorre w poniedziałek 12 maja o pół do 5-éj zrana. Garibaldi był już w kąpieli; ubrał się natychmiast i przyszedł dla przyjęcia jenerała w swoim sypialnym pokoju.

Usłyszawszy to co hr. de Sanfront miał w poruczeniu, jen. Garibaldi nie zataił zdumienia ani nad tém co mu udzielono, ani nad przypisywanemi sobie zamiarami. Odpowiedział niemal w tych słowach:

„Możesz panie hrabio zapewnić króla i jego rząd, że nigdy ich nie narażę. Włochy nie mogą zostać jednolitém państwem inaczéj, jak przez zgodę i jedność wszystkich stronnictw; zdobycie zaś Wenecji inaczéj nie nastąpi, jak przez wspólne i jednomyślne usiłowanie Węgier, walecznego wojska włoskiego i moich ochotników. Polegam też na wsparciu stronnictwa czynu istniejącego w kraju weneckim. Hrabio, daję ci uczciwe słowo, że nieruszę się stąd tylko dla odpłynienia do Caprery i to natychmiast skoro ukończę kąpiele."

Po tém kategorycznem oświadczeniu, hr. de Sanfront pożegnał jenerała Garibaldiego i natychmiast wrócił do króla do Neapolu.

Owoż zdarzenie, które tak zatrwożyło naród i Europę zaszło we 2 dni po tych odwiedzinach; nie zdaje się nam, aby można było przypisywać najmniejsze uczęstnictwo w tym ruchu Garibaldiemu, zostawionemu w najzupełniejszéj niewiadomości przez zaślepionych podżegaczów tego zamachu. Ale Garibaldi, który na nieszczęście zbyt łatwo, na takiego jakim jest męża, ulega pierwszemu wzruszeniu, pierwszemu popędowi szlachetnego serca, widząc dokonywane około siebie uwięzienia, zawołał a nieszczęśliwiéj jeszcze napisał, że przyjmuje na siebie całą odpowiedzialność. Mamy zupełne powody wierzyć, że skoro rzecz na zimno rozważył, jenerał pożałował swych słów a więcéj jeszcze swych niebacznych i niewczesnych listów.

Czyż nie należałoby wnieść z tego wszystkiego, że ten zuchwały zamach, mający na celu wplątanie Włoch w przedwczesną wojnę z Austrją, był dziełem stronnictwa, którego Mazzini jest sprężyną?

Czy Austrja zwietrzyła te zamysły? Twierdzić tego nie możemy. Wszakże zważywszy, że jen. Benedek był odjechał, że jego nieobecność miała przeciągnąć się jeszcze od 5-ciu do 6-ciu tygodni i że nagle 10 maja ukazał się w Weronie, godziłoby się domyślać, że tajemnica źle była strzeżoną. Znamy jego proklamacje oznajmujące, że rewolucja była w Brescia i w Bergamo; wiadomo jest także, że szalupy kanonjerskie często przepływały jezioro Garda, że wczoraj jeszcze zbliżały się aż do naszych czatów. W jakim celu żołnierze tyrolscy, w liczbie więcéj 500 krążyli między Desenzano i Peschiera? Ci żołnierze austrjaccy mówią, że są czasowo uwolnieni i mają w kieszeniach urzędowe na to świadectwa. Ze wszystkiego więc widać, że ten zamiar, który miał naród wtrącić bezwiednie w ostateczną walkę, wiadomy był Austryjakom, a czyż potrzebujemy jeszcze mówić, że Garibaldi najzupełniéj nic o nim niewiedział.

Dziennik Italia ogłosił obszerne pismo o sprawie rzymskiéj, z powodu udzielonéj z Paryża wiadomości, że margr. de Lavalette nie wróci do Rzymu, ale że p. Benedetti będzie razem umocowany i przy papieżu i przy królu włoskim. Zaprzeczyć niepodobna, że to postanowienie rządu cesarskiego, jeśliby się ziściło, miałoby wpływ znaczny na złamanie oporu Rzymu. Tenże dziennik tłómaczy zakaz ogłaszania przez dzienniki paryzkie prospektu na nową pożyczkę pana Mires w podobnymże duchu, ponieważ ta pożyczka miała na celu podniesienie odłużonego skarbu stolicy św. Koniec pisma dziennika Italia brzmi następnie:

Ale na tém nie koniec; objawił się fakt nowy, który jeśli się ziści, nie będzie bez znaczenia. W tych dniach dużo mówiono o rzekomych prześladowaniach, których doznał przedsiębierca pieniężny, zbyt rozgłośny z niedawno wytoczonéj mu sprawy, p. Mires. Bank zamknął z nim rachunek; dziennikom zakazano ogłaszać prospekt jego na pożyczkę. Owoż ta pożyczka miała na celu podźwignąć odłużony skarb stolicy św. i miała być ubezpieczoną przez papieża, bogactwami sztuki, znajdującemi się w Watykanie.

Ale jakiemże prawem rząd może rozrządzać temi arcydziełami? Czy sądzi, że skarby sztuki dla tego były zbierane przez pełne sławy pokolenia włoskie, aby z ich sprzedaży opłacać dziś żołd zagorzałym obrońcom władzy świeckiéj? W ten sposób, nieśmiertelne pomniki przeszłości, nie należące do nikogo, bo należą do wszystkich, zamieniłyby się na zastawę lichwiarskiéj pożyczki, przeznaczonéj na dalsze popieranie zbójectwa. W ten sposób zwróconoby przeciw Włochom własną ich chwałę i ceną arcydzieł, będących ich niepożytą koroną, zakupionoby broń przeciw ich istnieniu. W ten sposób Rafael, Corregio, Buonarotti, dostarczyliby żołdaków papieżowi lub Franciszkowi II-mu. Co o tém wszystkiem myśleć?

Dzięki rządowi francuzkiemu, jeżeli ta pożyczka ma dójść do skutku, to, przynajmniéj nie we Francji. Francja będąca starszą córą kościoła, jest także starszą córą nauk i sztuk, których Włochy są matką. Nie zespoli się ona z podobnym wandalizmem i da świetny dowód spółczucia i w tym razie, dla naszego narodu.

Zbierzmy te wszystkie skazówki i niech ktokolwiek ośmieli się powiedzieć, że nie tworzą one strumienia światła, który oświecając przeszłość i teraźniejszość, nie jest zdolnym objawić przyszłości."

— Turyn, 21 maja. Jenerał Garibaldi cisnął w świat protestację, która ugodziła w samo serce wojska; ta protestacja jest nader blizką dnia, w którym oficerowie dawnego wojska podali prawicę oficerom garibaldystowskim i przyjęli ich po bratersku przy wejściu do półków. Niektóre dzienniki wytężają całą usilność na ukojenie burzy, ale to rzecz niepodobna, chyba sam Garibaldi sprostuje myśl swojéj protestacji. Sądzimy, że to uczyni; jest to mąż nader uczciwy, nader umiejący cenić cześć żołnierską, by mógł wierzyć, że wojsko pozwoli komukolwiek siebie znieważać.

W liczbie 400 uwięzionych za sprawę tyrolską, niema ani jednego z tych oficerów garibaldistowskich, którzy weszli do wojska prawidłowego; jest to niezaprzeczonym dowodem, że zamach nie miał silnéj podstawy i że Garibaldi o nim nie wiedział. Może jego wielka dusza, pragnęła choć niebacznie okryć swem imieniem winnych, ale toczące się badanie wyprowadzi wszystko na jaw, i jego wypadek, mamy nadzieję, nie przyćmi w obec Europy blasku sławy kaprerskiego samotnika.

Z dniem 1 lipca utworzono dwa wielkie obozy ćwiczeń wojskowych w Somma i Santo Maurice (pod Turynem); pierwszy będzie dowodzony przez jenerała Durando, drugi przez jen. Della Rocca,

W Santo Maurice artylerzyści i inżynjerowie pracują już nad wzniesieniem pancernych działobitni, w celu doświadczeń na wielki rozmiar.

Dwanaście nowych półków piechoty, mających utworzyć się z 17-ch i 18-ch drużyn dzisiejszych półków zgromadzą się w pierwszych dniach lipca, a mianowicie: cztery w Santo Maurice, dwa w Turynie, dwa w Aleksandrji i 4 w Medjolanie.

Dziennik Prawo (Diritto), który ogłosił protestację Garibaldiego, został sądownie zabranym. Powszechność z oburzeniem odczytała zarzuty uczynione wojsku, które spełniło tylko swą powinność. Garibaldi pojął, iż nie powinien był słuchać niczém nie usprawiedliwionego rozdrażnienia, dziennik więc Bodziec (Pungolo) ogłasza dziś drugi list byłego dyktatora:

„Niektórzy źle wytłómaczyli moją protestację ogłoszoną w dzienniku Diritto. Sam będąc żołnierzem włoskim, nie mogłem mieć zamiaru rzucać obelgi na wojsko włoskie, tę chwałę i nadzieję narodu. Chciałem powiedzieć, że żołnierze powinni walczyć z nieprzyjaciółmi ojczyzny i króla, ale nie zabijać, lub ranić bezbronnych obywateli. Gdyby komendant breściański mógł był działać według swego serca, nie opłakiwalibyśmy poległych z ludu. Stanowisko jenerałów jest na pograniczu i na polu bitwy, a nie gdzie indziéj."

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Dziennik Ojczyzna podaje następną treść listów otrzymanych z Rzymu z d. 17 maja:

W niedzielę d. 11 maja, rozpoczęły się publiczne modły, nakazane przez ojca św., dla ubłagania Boskiéj pomocy, w blizko przyszłéj kanonizacji męczenników japońskich. Jego świątobliwość znajduje się obecnym na tych modlitwach w towarzystwie św. kollegjum i wszystkich biskupów będących w Rzymie. We czwartek d. 15, odbył się pierwszy ze 3-ch konsystorzów, poświęconych według zwyczaju czynnościom wstępnym do kanonizacji.

Biskupi poczynają przybywać w wielkiéj liczbie. Między francuzkimi zauważano ks. Dupauloup który zatrzymał się w pałacu Borghésé, księdza de la Tour d'Auvergne; księdza de Dreux-Bréze, księdza Dupont des Loges. Wielu biskupów anglo-amerykańskich i amerykańsko-hiszpańskich już przybyło do Rzymu.

Biskupi hiszpańscy wysiedli d. 15 we czwartek w Civita-Vecchia, w liczbie 20-tu, w któréj są dwaj kardynałowie. Okoliczność, że odbyli spólnie podróż na okręcie floty królewskiéj, gościnność jaką znaleźli w pałacu ambassady hiszpańskiéj, uderzyła powszednich postrzegaczów, dla których rzeczy zewnętrzne wiele znaczą.

Rząd turyński zdaje się, nie pozwoli przybyć do Rzymu biskupom włoskim; ci chyba przyjadą, którzy wygnani z kraju nie ulegają władzy; półwysep więc pod względem przedstawicielstwa kościoła będzie wyobrażany przez duchowieństwo nieprzyjazne królestwu włoskiemu. Aż dotąd najściślejsze badania nie pozwoliły schwycić żadnéj poszlaki, aby ten zbiór biskupów miał wyjść ze swych obrębów wyłącznie pobożnych. Tylko rzeczą jest prostą, że spółczesna obecność tylu mężów, którzy, acz z daleka byli obrońcami i czynnymi radcami stolicy św., wywrze na usposobienia polityczne rządu papieskiego wpływ znakomity. To zgromadzenie może obudzić w wysokich dostojnikach papieskiego dworu uczucie moralnéj siły. O niéj tylko tu mówią o wsparciu najwyższém, z każdym dniem wzrasta przekonanie, że prócz pomocy Boskiéj na żadném wsparciu ludzkiem polegać nie należy.

W przeszły wtorek, d. 13 maja, papież rozpoczął 70-ty rok życia; ta rocznica znalazła go w wybornym stanie zdrowia. Nie można tego powiedzieć o młodym królu neapolitańskim, który zdawało się, że dostał tylko wietrznéj ospy, lecz ta wkrótce przeszła w prawdziwą; dotąd jéj bieg nie daje powodów do niespokojności.

Wice-król egipski przyjęty był na watykanie z zaszczytami, jakie zwykle oddają tu panującym. Said-pasza nie zatrzymując się w Rzymie, natychmiast odjechał po wysłuchaniu.

We czwartek d. 15 maja odbył się na Watykanie w sali zwanéj królewską, konsystorz publiczny; nie przedstawił on nic szczególnego. Wyobraźcie sobie salę dość ciasną, ale jeszcze zbyt obszerną dla tych co ją napełniali; w głębi trybuna zajęta przez damy; dwie trybuny boczne próżne; mała liczba cudzoziemców i trochę księży stało w pierwszéj połowie sali; szwajcarowie oddzielali widzów od małéj zagrody, w któréj zasiedli kardynałowie i kilku biskupów; nakoniec papież na tronie bardzo skromnie ozdobionym. Dwaj konsystorscy adwokaci czytali po łacinie treściwy wywód przyszłéj kanonizacji; sekretarz listów do panujących odpowiedział, że ojciec święty chce wprzódy naradzić się nad tém co ma uczynić, ze zgromadzeniem kardynałów i biskupów; na tém się wszystko skończyło. Największa część widzów, którzy spodziewali się posiedzenia uroczystego i bardzo zajmującego, nie radzi byli że przyszli.

Dnia 22 i 24-go odbędą się dwa półjawne konsystorze.

Biskupi ciągle przybywają i otrzymują wnet drukowany wywod powodów do kanonizacji i rycinę przedstawującą męczenników japońskich. Przed odjazdem każdy z biskupów otrzyma medal złoty i zbiór pism papieskich za władzą świecką stolicy świętéj.

Oczekiwane jest uroczyste zebranie, na którem ogłoszona będzie konieczność ocalenia władzy świeckiéj, jako jedynéj rękojmi niezależności władzy duchownéj. Być może, iż to był jedyny cel zwołania biskupów do Rzymu. W niedzielę i poniedziałek mają do Civita-Vecchia przybyć trzy statki francuzkie i neapolitańskie z pielgrzymami, we środę jeszcze czekają 40-tu biskupów francuzkich. Żalą się tu powszechnie na bezecne dekoracje, któremi oszpecono wnętrze kościoła świętego Piotra. Zakryto wszystkie przepyszne linje kartonami i papierem, do tego stopnia, że ani widać prześlicznych marmurów i bogatych inkrustacij. Te wszystkie cacka papierowe, zakrywające arcydzieło Michała-Anioła, są wzniesione niby dla nadania większéj świetności obrzędowi kanonizacji.

Dnia 12 tego m-ca, dały się uczuć dwa lekkie wstrząśnienia ziemi we Frosinone.

Francja.

Paryż, 23 maja. Rozeszła się tu wiadomość, że arcy-książe Maksymiljan z Brukselli, dokąd przybył zmałżonką dla odwiedzenia w chorobie teścia swojego króla Leopolda, przyjedzie do Paryża. Nowiniarze widzą w tém związek z wyprawą meksykańską. Inna wieść podobnież krążyła, a mianowicie; że p. Fould złoży urząd ministra skarbu; nie zgadza się bowiem na dostarczenie pieniędzy potrzebnych na tę wyprawę. Obie te wiadomości są bardzo wątpliwe.

Francja przyjmuje spokojnie wystąpiepie z przymierza Anglji i Hiszpanji, lubo co do tego ostatniego państwa, jeszcze nie wiadomo, czy nie przychyli się do złączenia sił swoich z francuzkiemi. Kortezy żwawo powstają na rząd za niedotrzymanie słowa i bardzo być może, że głos ich zostanie wysłuchany.

Znowu mówią o projekcie załatwienia sprawy rzymskiéj, obmyślanym przez samego cesarza, na zasadzie zupełnéj reorganizacji rządu papieskiego w ten sposób, aby kraje rzymskie posyłały umocowanych swoich na parlament włoski.

Minister sprawiedliwości złożył cesarzowi sprawozdanie z zarządu sądowego we Francji. Okazuje się, że liczba zbrodni i występków dość znacznie się umniejsza. Jeżeli tak jest, dla czegoż rząd wnosi na ciało prawodawcze projekt zaostrzenia kodeksu karnego?

W muzeum Napoleona III-go otworzono dwie nowe sale, obejmujące to wszystko, co p. Renan nabył podczas podróży swojéj po Francji.

— Wczoraj, to jest d. 22 maja, o godzinie 9 zrana, wice-król egipski znajdował się na polu marsowem, na przeglądzie wojska odbytym przez marszałka Magnan. Said-Pasza był zachwycony pięknością i dokładnością obrotów i prosił marszałka, aby podziękował wojsku za sprawioną mu przyjemność.

Said-Pasza popłynie do Londynu pod koniec tygodnia, lecz tylko krótko tam zabawi, wróci nazad do Francji i przebędzie w tym kraju aż do października. W tym celu najął w okolicach Paryża wspaniałą willę.

Książe Napoleon miał zwiedzić d. 19 maja Wezuwjusz, następnie obejrzeć niektóre miejscowości brzegów sycylijskich, wrócić do Neapolu, a stamtąd wprost odpłynąć do Francji.

Dnia 24 maja. Krążą tu rozmaite wieści o świeżym tak szczęśliwie odwróconym zamachu na Tyrol. Mówią, że Mazzini, który jest prawdziwym mistrzem w sztuce przebierania się, istotnie znajdował się w Medjolanie. Mówią też, że prefekt breściański, urzędnik najgodniejszy, ale po którym niespodziewano się takiéj sprężystości, jakiéj dał dowód, zapytywał przez telegraf ministra, czy może uwięzić Garibaldiego? Rzeczy odbyły się następnym sposobem. Garibali przyszedł do prefekta, żądając wypuszczenia na wolność uwięzionych swoich adjutantów; prefekt zapytał go, z jakiego powodu chce być wyższym nad prawo; że niepojmuje jakim sposobem mąż szanowany jako wzór prawdziwego patryotyzmu, potępiający rząd księży, jako stan w stanie, mógł ośmielić się osłaniać imieniem swoim tworzenie innego stanu w stanie, na rzecz swoich zwolenników i dodał, że żądać będzie upoważnienia, aby go samego uwięzić. Łatwo pojąć, że prefekt tego upoważnienia nie otrzymał, ale użyto innych środków, które zawsze udawały się z Garibaldim do skłonienia tego straszliwego a jednak najlepszego dziecka, by wrócił na Caprerę.

Co do pogłoski wspomnianéj wczoraj, przez jeden z dzienników wieczornych, że skradzione w Genui u bankiera Parodi pieniądze, miały opędzić wydatki szalonego zamachu na Tyrol, następna okoliczność mogła dać do niéj powód. Na jednym ze sprawców téj kradzieży uwięzionym na morzu, znaleziono pasport wydany na imie półcownika Cattabene. Sędzia śledczy chciał wyjaśnić przykzynę znajdowania się tego pasportu w ręku złoczyńcy. Zapytany półkownik Cattabene odpowiedział, że znajdując się raz w pośród ścisku już nie pamięta, czy w Brescia, czy w Medjolanie, miał przy sobie pasport, ale wróciwszy do domu postrzegł, że mu go skradziono. Ta odpowiedź nie zdała się władzy być dostatecznie zadawalającą; udano się do mieszkania półkownika i znaleziono w niem wszystkie dowody występnego zamachu na Tyrol, któremu też wnet zapobieżono. Władza z największą sprężystością śledzi szczegóły téj sprawy, z któréj bez wątpienia wywiążą się nowe i pożyteczne odkrycia.

Najgodniejszem uwagi w całem tem zdarzeniu jest powszechne we Włoszech uczucie gniewu przeciw sprawcom zamachu; oburzenie nie oszczędza nawet Garibaldiego, do tego stopnia, że gdyby zwycięzca Calatafimi ukazał się dziś w Turynie, lub w którémkolwiek mieście włoskiem, sam ujrzałby, że przyjęcie jego nie byłoby tryumfalne. Przeciwnie wszyscy chwalą sprężystość przez rząd rozwiniętą; nawet przeciwnicy pana Rattazzi oświadczyli się w tem zdarzeniu za nim; a kiedy po otwarciu izb, jak to przewidzieć łatwo, niektórzy z członnków lewicy powstaną na ministrów, znajdą oni pewnie silnych obrońców. Jest to najlepszym dowodem wybornego ducha, który Włochów ożywia i jasnego pojmowania prawdziwego dobra kraju.

Książe Montebello wraca w tych dniach na zajmowaną przez siebie posadę ambasadora w Petersburgu.

Król bawarski przybył d. 21 maja do Marsylji; podróżuje w najściślejszém incognito. Nazajutrz po południu król odbył pielgrzymkę do kościoła Naj. Panny Opiekunki, mówiono że d. 23 przez Lyon i Szwajcarję uda się do Monachjum. W Tulonie król zwiedził wszystkie zakłady portowe, obejrzał jacht cesarski Orzeł i fregatę pancerną Niezwyciężona.

Król Madagaskarski Radama II-gi ma być wkrótce uznany przez główniejsze państwa europejskie. Koronację swoją odbędzie pod koniec lipca. P. Lambert, poseł króla madagaskarskiego we Francji i w Anglji, wsiadł w Marsylji na okręt i udał się do Rzymu dla układów co do stosunków wyznawców katolickich na wyspie Madagaskar. Wkrótce ma mieć posłuchanie u ojca św., do którego przywiozł list od króla Radama.

Paryż 25 maja. Zaledwie jen. de Goyon przybył do Paryża, gdy znowu mówić poczęto o jego powrócie do Rzymu. Z pewnością twierdzą, że p. Billault wezwany do kommisji budżetowéj oświadczył urzędowie, że kommissja niepotrzebujeroztrząsać summy wymaganéj na utrzymanie wojsk wRzymie,ponieważ ta summa długo jeszcze nie zejdzie z budżetu.

Czytamy w Biulletycie Monitora powszechnego z d. 25 maja:

„Na posiedzeniu parlamentu angielskiego d. 19 maja, lord Palmerston obliczał siły wojska francuzkiego w dniu 1 stycznia 1862 roku na 816,000 ludzi, z których 646,000 pod bronią, a 170 tysięcy w rezerwie; to obliczenie zawiera dość ważny błąd, zasługujący na sprostowanie.

Dnia 1 stycznia 1862-go r. rzeczywista liczba żołnierzy pod chorągwiami wynosiła nie 646,000 ale 477 tysięcy; różnica mniej o 199,000 żołnierzy. Rezerwa liczyła w tymże czasie nie 170,000, ale 165,000; różnica mniéj o 5,000 ludzi. Omyłka zaszła więc o 204 tysiące ludzi, o ¼ liczby wykazanéj w parlamencie.

Od 1 stycznia liczba żołnierzy wojska czynnego, którą kazano przenieść do rezerwy, wynosi nie 31 tysiąc, ale więcéj niż 38,000: w skutek tego rozporządzenia rezerwa podniesioną będzie do 203,000 ludzi; liczba zaś wojska czynnego zniży się do 409,000 ludzi, czyli razem wojsko francuzkie wynosi 612 tysięcy żołnierzy.

— Deputowani I. Favre, E. Picard, Emile Ollivier, Alfred Darimon, Hénon, złożyli następne poprawy do budżetu 1863-go:

Artykuł 1-szy. Dodać do niego § następny:

„Zarządzone będzie badanie parlamentarne na przyszłym sejmie, o stanie każdéj gałęzi zarządu, o liczbie użytych osób do posługi krajowéj, o środkach ulepszenia téjże usługi, bądź w drodze decentralizacji, bądź przez zmniejszenie zbytecznych wydatków.

Dopóki to śledztwo nie ukończy się, żadna nowa posada nie powinna być tworzoną, żadne mianowania na istniejące urzędy opróżnione przez śmierć, wysługę lub uwolnienie od obowiązku niepowinny mieć miejsca."

Do artykułu 1-go: Ministerstwo wojny sekcja III-cia.

„Ogół wojska ma być zmniejszony o 100 tysięcy żołnierzy."

Art. 60-ty. § do dodania: „Budżet miasta Paryża będzie kontrolowany, roztrząsany i uchwalany przez ciało prawodawcze tym samym porządkiem jak budżet państwa, dopóki rada municypalna mianowaną będzie przez władzę wykonawczą, w moc art. 14-go prawa 5 maja 1855 roku."

Art. 63-ci (nowy). „Zajmowanie kilku miejsc razem jest zabronione. „Nikt nie może pobierać płacy kilku posad razem, ani też spełniać kilku obowiązków lub poruczeń w jakimkolwiek wydziale, gdy połączona płaca przechodzi 30,000 f.

Znoszą się wszystkie uprzednie rozporządzenia przeciwne niniejszemu artykułowi,"

— Dziennik Kraj umieszcza następne wiadomości: Listy zagraniczne donosiły, że król portugalski miał zaślubić księżniczkę Szarlotę bawarską; możemy dziś z największą pewnością uwiadomić, że król dom Luis zaślubi królewnę Pię Sabaudzką i że wesele odbędzie się we wrześniu. Królewna z bratem swoim książęciem Humbertem,

starszym synem króla Wiktora-Emmanuela, przybędzie tego lata na kilka dni do Paryża; nieco później posłowie króla portugalskiego udadzą się uroczyście do Turynu, z prośbą o rękę królewny.

— Dzienniki hiszpańskie powstawały na politykę francuzką w Meksyku, dziennik więc paryzki Ojczyzna wystąpił z nieco żwawą, ale prawdziwą i stanowczą odpowiedzią:

„Dziennikarstwo hiszpańskie, jest nader cierpkie względem Francji, z powodu zdarzeń meksykańskich. Pojmujemy to łatwo. Kiedy kto dopuści się jakiéj krzywdy, zwykł zawsze gniewać się na tego, którego niesłusznie obraził. Zostawmy więc dziennikom madryckim gwałtowność ich pióra, sami zaś zachowajmy spokojność, jaką nadają rozum i sprawiedliwość.

Zarzucają nam, że nie trzymaliśmy się umowy londyńskiéj. Moglibyśmy nierównie słuszniéj zwrócić to oskarżenie na tych, co nam je czynią. Bo zaiste, czyż nie pierwszy rząd hiszpański złamał tę umowę, zajmując Vera-Cruz, nie czekając na spółdziałanie sił angielskich i francuzkich? Czyż w tym postępku, nie usprawiedliwionym przez żadną konieczność wojskową, lub polityczną, nie zawierało się wyraźne ubliżenie zasadom i przyzwoitościom wzajemności, zapewnionéj przez uprzednią umowę między trzema sprzymierzonemi mocarstwami?

Ale następne kroki dokładniéj jeszcze wykazują, z któréj strony zapomniane były obowiązki uczciwie zawartego przymierza. Cóż powiedziałby rząd hiszpański, gdyby po przybyciu do Hawany, przeznaczonéj na miejsce zebrania ogólnego floty, admirał Jurien de la Gravière, dowiedziawszy się, że nań nie czekano, postanowił ab irato wrócić do Fracji?

Cóżby powiedział, gdyby admirał francuzki chwytał się był do odpłynienia każdéj zręczności, w których jenerał Prim działał wbrew umowie londyńskiéj, jak naprzykład ten jenerał przybywszy do Meksyku na czele pysznego korpusu wojska hiszpańskiego, okazywał się najpokorniejszym jak tylko można w swych wymaganiach i od pierwszéj chwili utrzymywał z Juarezem, najprzyjaźniéjsze stosunki, zamiast przesłania mu stanowczego ultimatum, jak to było jego powinnością?

Gdyby w obec tych zboczeń, tak widocznych od spólnego porozumienia, Francja była się wycofała z téj wyprawy; gdyby zostawiła Hiszpanję samę jednę w zapasach z trudnościami położenia,—dziennikarstwo hiszpańskie nie znalazłoby dosyć obelg i gniewu na napiętnowanie takiego kroku. Tymczasem jen. Prim zdeptał obowiązki umowy, tymczasem wojsko hiszpańskie odpłynęło, a Francja pozostała sama, by spełnić posłannictwo przedsięwzięte spólnie ze swymi sprzymierzeńcami!

Co nas najgłębiéj zasmuca w téj sprawie, to nie sam jéj wypadek, ale myśl, że przymierze z Hiszpanją może być zerwane bez wiedzy rządu królowéj, tylko przez zuchwalstwo jenerała. Co nas oburza przez wzgląd na godność rządu hiszpańskiego, równie jak naszego, to, iż widzimy, że postanowienie tak ważne jakiem jest owe które może zachwiać stosunki dwóch krajów przyjaznych, uczynione było bezkarnie, bez odwołania się do gabinetu madryckiego i bez nagany z jego strony postępku, którego nie upoważnił.

Nie dziwiłoby nas wcale, gdyby rząd hiszpański różnił się z nami w poglądzie na zdarzenia w Meksyku i gdyby odebrawszy depesze swych pełnomocników, był oświadczył gabinetowi tuilerijskiemu swe postanowienie nie iść z nim tąż samą drogą. Polityka ma tyle tajemnic, iż pojmujemy nawet, że zatrwożony nakładami na tak odległą wyprawę rząd hiszpański znalazłby korzystniejszem pojednać się z ludźmi, których ręce były jeszcze zbroczone świeżą kwią hiszpańską, niesprawiedliwie przelaną, że znalazłby dogodniejszem poświęcić jenerała Almonte, który położył swe imię na jednym traktacie oddającym Hiszpanji sprawiedliwość. Pojmujemy nakoniec dobrze, że rządowi zawsze wolno zmienić politykę podług swych potrzeb i widoków. Tego rodzaju zmiany nie ściągają odpowiedzialności na tych, co je czynią tylko przed powszechnem mniemaniem własnego kraju. Ale tego nigdy rozum nasz nie pojmie, co jest niezgodne z wyobrażeniami hierarchji i karności, do których przywykliśmy: aby jenerał ośmielił się cofnąć wojsko bez rozkazu swego rządu i w przeddzień bitwy opuszczać swych sprzymierzeńców. W naszym kraju, żadna zgoła przyczyna polityczna nie mogłaby uniewinnić podobnego kroku. Jenerał, któryby tak ogromną odpowiedzialność wziął na siebie i przekroczył wszystkie swoje umocowania, przypuszczając nawet, że z innych pobudek oddawanoby słuszność jego politycznéj domyślności, nigdyby nie uniknął sądu wojennego. Nikt zapewne z ludzi dobréj wiary nie będzie mógł zapatrywać się na to zadanie z innego stanowiska. Państwa europejskie nieraz znajdowały się w podobnych okolicznościach a żadne z nich nigdy nie pomyślało, aby takie postępowanie było możliwem. Kiedy byliśmy w Chinach razem z siłami angielskiemi, instrukcje pełnomocników angielskich i francuzkich nosiły podobneż znamię jak instrukcje wydane w sprawie meksykańskiéj; najdokładniejsze co do mającego osiągnąć się celu, były bardzo nieokreślone co do środków wykonania.

Przecięż pytamy, coby pomyślała o nas Anglja i Europa, gdyby jen. de Montauban, po przybyciu do Tien-Tsin, zląkłszy się ciążącéj na nim odpowiedzialności, odmówił był iść na Pekin i w chwili rozdąsania wsadził swe wojsko na okręta? Za powrótem do Francji, zamiast uczczenia go dostojnością hrabiowską i senatorską, byłby potępiony przez sądy wojskowe i sprawiedliwie wzgardzony przez mniemanie powszechne!

Szczęściem we wszystkich krajach istnieje uczucie tego co jest słusznem lub niesprawiedliwem, uczucie górujące nad poziomemi zachceniami taniéj chwały, nad próżnością narodową; jakoż dowiadujemy się z prawdziwą pociechą z licznych listów nadchodzących z Meksyku, że to mężne wojsko hiszpańskie, tak godne walczyć obok z naszem, głęboko bolało nad tem złamaniem karności i obowiązku wojskowego. Mnóstwo oficerów, podoficerów i żołnierzy wynurzyło przed wojskiem francuzkiem żal i szczere zmartwienie, iż muszą odstępować wspólnéj sprawy.

Dla zmylenia powszechnego mniemania, dzienniki hiszpańskie wielbią odważną niezależność jenerała Prim, jak gdyby Francja chciała wciągnąć Hiszpanję w obcą dla niéj politykę. Owoż, Hiszpanji więcéj zależało niż Francji na doprowadzeniu do szczęśliwego końca wyprawy, bo to podniosłoby jéj urok w całéj Ameryce południowéj, utrwaliłoby jéj posiadłości w Hawanie i nastręczyło nową zręczność okazania przed światem co mogłaby uczynić, mając żołnierzy tak dzielnych, tak wstrzemięźliwych i tak wdrożonych do znoju. Francja, że tak powiemy, od samego początku zostawiła Hiszpanji kierunek przedsięwzięcia. Cesarz cieszył się, że będzie mógł skojarzyć węzły łączące go z tym szlachetnym krajem. Wtenczas dopiero wysłał posiłki i przybrał stanowisko więcéj osobiste, kiedy dowiedział się o przedwczesnem odpłynieniu floty hiszpańskiéj i kiedy z innych objawów postrzegł, że głównodowodzący wojskiem królowéj Izabelli, gonił za innym celem, lecz nie za tym, który wskazywała umowa londyńska. Rząd angielski, próżno byłoby to taić, nie okazał się lepszym sprzymierzeńcem od hiszpańskiego, lubo mieliśmy prawo więcéj liczyć na jego spółdziałanie. Przynajmniéj w oczach naszych zmniejsza winę jego postępowania to, że od samego początku głośno objawił, iż wojsko jego daléj z Vera-Cruz nie pójdzie.

Spodziewamy się, że wkrótce żołnierze nasi wrócą do Francji z zaszczytem oddanéj wielkiéj zasługi cywilizacji. Okryje je sława, że pomściły zniewagi, których niemogliśmy ścierpieć i że sami jedni walczyli za ciężko nadwerężone prawa państw europejskich."

Anglja.

Londyn 24 maja. Lord Palmerston musiał wczoraj d. 23-go wrócić do liczb, które d. 19-go przedstawiał izbie gmin, o sile zbrojnéj francuzkiéj; powiedział więc, że zamiast 640,000 żołnierzy będących dziś pod bronią, znajduje się tylko 446,338 ludzi; różnica ogromna, ale pierwszy minister mógł daléj jeszcze posunąć swe sprostowanie. Obliczał bowiem wszystkie siły znajdujące się w zjednoczonych królestwach na mniéj niż sto tysięcy zbrojnych, lecz w téj summie opuścił milicje, które daleko powyższą ilość przechodzą; opuścił różne oddziały Yeomanry, bataljony ochotnicze, które raz na tydzień odbywają ciągłe ćwiczenia, korpus policyjny irlandzki, stanowiący mimo swą nazwę bardzo czynną siłę zbrojną.

Należałoby podobnież sprostować tablicę porównawczą dwóch flot, przedstawioną przez lorda Palmerstona. Ograniczył bowiem to swoje wyliczenie tylko do statków pancernych, zbudowanych lub budujących się w Anglji; opuścił zaś z rachunku potężne środki, jakie kraj posiada w zapasie dla prędkiego rozwoju swéj morskiéj potęgi. Nic nie wspomniał o pancernych uzbrojeniach, które według jego właśnéj teorji tyle znaczą w obronie brzegów ile pancerne statki; nakoniec przemilczał o owéj straszliwéj artyllerji Armstronga, na którą Anglja wydała 5 miljonów funt. szter.

Zbliża się chwila, w któréj wniosek pana Stansfield, o zbytku rozchodów, wytoczony będzie na izbę. Pod wszelkiemi względami, rozprawy mają być bardzo ciekawe. W istocie bowiem, p. Horsman, jeden z najtrwożliwszych deputowanych angielskich, oświadczył zamiar wytoczenia wniosku przeciwnego, aby parlament nie tylko nie uchwalił niewczesnéj oszczędności, ale przyznał, że znajduje wydatki jeszcze niedostatecznemi, dla zapewnienia bezpieczeństwa narodowego w kraju i obrony jego potrzeb za granicą.

Wczoraj przedstawiono parlamentowi konwencję, zawartą między rządami francuzkim i angielskim, w rzeczy międzynarodowego prawoznawstwa pod względem sądów. Mocą téj umowy wprowadzony został nowy postęp do systematu zbliżenia się dwóch narodów, systematu mającego stać się najznakomitszém dziełem naszego czasu, którego wielkie następstwa dla dobra całéj ludzkości, przyszłość dopiero wykaże. Garstka katolicka deputowanych irlandskich, złożyła izbie gmin zarzuty kościoła rzymskiego, względem pomocy udzielonéj wyższym zakładom wychowania w Irlandji.

Rząd stanowczo odmawia wszelkiego pieniężnego wsparcia w saméj Anglji, zakładom wychowania średnim i wyższym; lecz postępuje zupełnie inaczéj po drugiéj stronie kanału bristolskiego. Przed dwudziestu laty na żądanie sir Roberta Peel, parlament pozakładał kollegja w Cork, Belfort i Galway i wprowadził w nich systemat wychowania wspólnego dla wszystkich wyznań; od owego czasu młodzież warstw najoświeceńszych gromadnie zbiera się do tych kollegjów, które w początku natrafiły na religijną oppozycję. Ultra-protestanci donosili rządowi, że są szkołami bezbożności; synod zaś biskupów rzymsko-katolickich wyraźnie je potępił jako niebezpieczne przybytki dla wiary i obyczajów.

Ale kollegja kwitnęły; kiedy sir Robert Peel został sekretarzem stanu na Irlandję, zwrócił na te zakłady baczniejszą jeszcze uwagę. Na nieszczęście był już wówczas w kłótni z biskupami irlandzkimi i orędownictwo jego wywołało dawną zawziętość. Deputowani więc irlandzcy, żądają założenia wyłącznego uniwersytetu rzymsko-katolickiego w Dublinie pod dozorem miejscowego arcy-biskupa; lecz ponieważ systemat wychowania w Irlandji polega na uczęstnictwie w niem wszystkich wyznań, rząd nie ustąpił i obronił swe kollegja, izba gmin lękając się wszystkiego co może rozjątrzyć niezgody religijne w Irlandji, odrzuciła wniesienie posłów katolickich.

Dziennik „Ranna poczta“ ogłasza następną depeszę:

Hrabia Russel do sir C. Wyke.

Foreing-Office d. 22 maja 1862 r.

Milordzie! rząd jéj królewskiéj mości zastanawiał się nad depeszą pisaną z Orizaba d. 11 kwietnia, tudzież nad depeszami dawniejszemi, tyczącemi się jenerała Almonte, a szczególniéj nad wywodem słównym konferencji odbytéj d. 9 kwietnia w Orizaba.

Rząd widzi z żalem, że nadzieja dójścia do układów między kommissarzami Wielkiéj Brytanji i Hiszpanji z jednéj, a kommissarzami francuzkimi z drugiéj strony, okazała się zupełnie zawodną, tudzież, że admirał Jurien de la Graviére i p. Dubois de Saligny, postanowili iść na Mexico, gdy tymczasem milordzie uznałeś razem z jenerałem Prim, że nie było powodu odmawiać kommisarzom meksykańskim konferencji, któréj zjazd naznaczony był na dzień 15 kwietnia w Orizaba.

Różnica zdań między kommisarzami, zdawała się polegać głównie na dwóch szczegółach. Pierwszy dotyka opieki udzielonéj przez wojsko francuzkie jenerałowi Almonte i żądania rządu meksykańskiego aby go odesłać do Francji; drugi wypowiedziany został przez pana Dubois de Saligny, na konferencji d. 9 kwietnia w następny sposób: „P. de Saligny nastaje na ten szczegół, iż niepodobna jest zaprzeczyć, że prawdziwym i głównym celem umowy było otrzymanie zadość uczynienia za zniewagi domierzone przez rząd meksykański cudzoziemcom i zmuszenie go do szanowania traktatów, że systemat cierpliwości i pojednania, aż dotąd stosowany, potępiony został przez codzienne wypadki, przez panowanie zdzierstw, tyranji, gwałtów, przez podwojenie ucisków, do tego stopnia, iż położenie cudzoziemców stało się zupełnie nieznośném, że skargi codzień dochodzące dostarczają nieustanne na to dowody, że zachowanie się sił sprzymierzonych zdaje się być bodźcem dla rządu meksykańskiego do podwojenia zuchwalstwa, że zatém on (de Saligny), z miejsca swojego stanowczo oświadcza, iż nie chce rokować z tym rządem i że według jego zdania dójrzale obmyślanego, należy koniecznie iść na Mexico.“

Rząd jéj kr. mości pochwala postępowanie pańskie w tych obudwu szczegółach. Uważa, że obecność jenerała Almonte w Meksyku, pod opieką wojska francuzkiego może być słusznie poczytaną za podniętę do wojny domowéj i rząd najjaś. pani nie mógłby pochwalić środka tego rodzaju, gdyż rząd meksykański był wówczas rządem z którym sprzymierzeni [illegible] w rokowaniu, z celem spokojnego załatwienia istniejących sporów. Rząd zatém królowéj był zdania, że pan postąpiłeś [illegible], kiedy w chwili [illegible] uznane przez pana de Saligny, który niezłomnie postanowił nie wchodzić w rokowania z prezydentem Juarezem, odmówiłeś podpisać odpowiedź mającą się przesłać jenerałowi Doblado przez kommisarzów francuzkich; w ten sposób przerwałeś pan konferencję, kładnąc koniec spólnemu działaniu trzech mocarstw.

Rząd jéj kr. mości głęboko żałuje, że musiał zaniechać spólnego działania z Francją, a nadewszystko żałuje, że musi rozstać się z nadzieją osiągnienia celu konwencji d. 31 października, celu który mógłby być osiągnięty przed końcem kwietnia, gdyby konferencja była się zebrała d. 15 tegoż miesiąca.

Rząd jéj kr. mości jest zupełnie zadowolony z uczynionego przez pana postanowienia. Przystępuje do wyrażonego przez jenerała Prim mniemania i cieszy się, że rząd hiszpański pochwalił postępowanie przedstawiciela jéj królewsko-katolickiéj mości.

Istnieje jeszcze jedna pobudka do nieżałowania drogi, jaką poszedł rząd najjaś. pani. Gdyby odłożył na późniéj żądanie wynagrodzenia przez rząd meksykański krzywd domierzonych poddanym angielskim, dałby powód do sprawiedliwych skarg tym, co mają prawo do opieki jéj kr. mości. Gdyby rząd poszedł osóbną drogą i odmówił działania z Francją i Hiszpanją, wywołałby stosunki drażliwe lub nieprzyjemne, a może zatargi między zbrojnemi siłami trzech wielkich państw europejskich. Gdyby z drugiéj strony rząd okazał wstręt niepokonany do rokowania z prezydentem Juarezem, ubliżyłby uszanowaniu winnemu niepodległości ludu meksykańskiego.

Gdyby rząd jéj kr. mości poszedł inną, niż tą którą wybrał drogą, mógłby narazić się na daleko większe niedogodności niż te, które sprawiło odstąpienie od wyprawy.

Zrozumiesz pan, że chociaż rząd królowéj boleje nad systematem przyjętym przez kommisarzów cesarza francuzów, nic z tego co zaszło nie zachwiało stosunków przyjaznych, nie przestających istnieć między obu rządami Wielkiéj Brytanji i Francji.

Mam zaszczyt i t. d.“ Podpisano „Russell.“

— Dziennik dworu pisze: Sądzimy, że odjazd królowéj z Balmoral, odłożony jeszcze został na dwa dni i że dwór nie wyruszy stąd przed 30 maja. Zdaje się, że ślub królewny Alisy z książęciem Ludwikiem hesskim z d. 9-go odroczono do d. 20 czerwca, zapewne w nadziei, że król Belgów wróci do sił i będzie mógł być obecnym obrzędowi.

Austrja.

Wiedeń, 22-go maja. Czytamy we Wschodnio-Niemieckiéj poczcie:

Gazeta Krzyżowa twierdzi, że hr. Bismark-Schoenhausen mianowany został przedstawicielem Prus przy dworze tuilerijskim. Ponieważ od widzenia się w Compiegne stosunki Prus z Francją są podstawą polityki pruskiéj, nie znaczy to nic innego, tylko że hr. Bismark obejmie wydział spaw zagranicznych. Widoki jego, co do stanowiska, jakie Prusy mają zająć względem cesarstwa francuzkiego, są bardzo stanowcze i sądzimy, że powinniśmy przypuszczać w nim dosyć mocy duszy, iż niewątpliwie odmówiłby przeznaczoną dla siebie posadę, gdyby nie był pewnym, że hr. Bernstorff podzieli jego przekonanie. W tym stanie rzeczy mianowanie hrabiego Bismark ambassadorem w Paryżu, rozpocznie nowy porządek rzeczy; polityka pruska, dotąd tak trwożliwa nagle przybierze ruch przyśpieszony, którego jedynym celem będzie zaokrąglenie potęgi rodu Hohenzollernów ze szkodą Niemiec. Hr. Bismark jest właśnie człowiekiem jakiego potrzeba do urzeczywistnienia podobnéj polityki.

Francja, będzie gotowym sprzymierzeńcem téj polityki, bo i sama ma zachcenia, których nie potrafi zaspokoić bez pruskich usług. Nie wymyśliliśmy, ani odgadnęli tego programmatu hrabiego Bismark, znany on nam jest dokładnie od wielu lat; przeznaczenie chciało, aby hrabia Bismark był jego wykonawcą. Pragnie on stożsamić feodalizm ze wspomnieniami Fryderyka Wielkiego, ale feodalizm, który wybornie potrafi pogodzić się z rządem *odwzorowanym z imperjalizmu i z polityką skarbową pana* von der Heydt.

— Gazeta Dunajska porusza dziś zadanie weneckie, z powodu artykułu dziennika Daily-News, który z uwagi na niedawne oświadczenie hrabiego Rechberg, iż Austrja bronić będzie bądź co bądź Wenecji, nazwał je wypowiedzeniem wojny:

„Odpowiemy dziennikowi Daily-News z takąż otwartością, z jaką podał nam swoje rady. Znudziły nas nakoniec gadaniny tchórzów angielskich o ustępstwie Wenecji, z téj jednéj pobudki, że to ustępstwo byłoby dogodném dla Anglji. Niechcemy po setny raz dowodzić, że właśnie to ustępstwo byłoby wprost przeciwne dobru tego państwa aż nadto dobrze znane nam jest mniemanie powszechne ludu angielskiego, abyśmy nie wiedzieli, że pogląd i życzenia tego dziennika, nie są jego odbiciem. Ale gdyby nawet rzeczywiście Anglja upatrywała swą korzyść, w posiadaniu przez inne mocarstwo nie przez Austrję Wenecji, trzeba być bezczelnym żądać, aby Austrja działała wbrew własnemu dobru tylko dla przypodobania się Anglji.

Szanujemy w polityce każdy zdrowy i rozumny egoizm i tém mniéj potępiamy to w Anglikach, im mocniéj pragniemy, aby polityka austryjacka przejęła się tym egoizmem o tyle, o ile to może być zgodném z winném uszanowaniem dla traktatów i ze ścisłém spełnieniem przyjętych zobowiązań. Ale nadaremnie szukalibyśmy tego zdrowego i rozumnego egoizmu w tych okresach bezmyślnych i bezbarwynych, niemających innego celu, prócz gonienia za wziętością przez schlebianie londyńskiemu pospólstwu. Gazeta Dunajska porównywa daléj posiadanie Wenecji z jednéj a wysp Malty i Korfu z drugiéj strony i pyta: czy oświadczenie Anglji, że niechce wyrzec się tych wysp może być także brane za wypowiedzenie wojny Włochom i Grecji. „Wszyscy patryoci austryjaccy, wszelkich stronnictw, wyzwoleni i zachowawcy zgadzają się na to, że jest świętą powinnością Austrji wytężyć wszystkie siły, dla utrzymania pod swą władzą Wenecji; ten programmat nie nosi pieczęci rządowéj, ale „jak się ten wyraz wymknął samemu dziennikowi Daily-News,“ nosi zupełnie pieczęć austryjacką.

Wiedeń 23 maja. Na dzisiejszém posiedzeniu izby poselskiéj roztrząsano budżet zakładów karnych. Komitet żądał złożenia wiadomości o zakładach będących pod kierunkiem duchowieństwa i wymagał, aby nadal nie oddawano pod rząd zgromadzeń niewieścich zakładów, w których trzymani są mężczyzni potępieni przez wyroki sądowe. P. Stoelzle przekładał, aby wezwano ministrów, do odebrania z rąk duchowieństwa i zgromadzeń duchownych zarządu zakładów tego rodzaju. Lecz przy głosowaniu odrzucono ten wniosek i utrzymano wniosek komitetu.

Sąd wiedeński ogłosił dziś wyroki w sprawach za wykroczenia druku, wytoczonych w ciągu przeszłych dwóch tygodni.

Główny redaktor dziennika Ostatnie wiadomości doktór Otto Friedmann, uznany został za winnego zbrodni wichrzenia porządku powszechnego, przez 3 miesiące ciężkiego więzienia, zaostrzonego jednym dniem postu na miesiąc i na karę pieniężną 1,000 zł. r.

P. Juljusz de Delpiny, redaktor „Wschodu i Zachodu i Ostatnich wiadomości,“ podobnież został winnym zbrodni wichrzenia porządku powszechnego i występku podżegania do nienawiści przeciw rządowi. Za artykuły o Węgrzech i Kroacji, skazany został na 3 miesiące ciężkiego więzienia, na stratę urzędu, stopnia adwokata i szlachectwa.

P. Emeryk de Tkalac, główny redaktor Wschodu i Zachodu uznany za winnego zbrodni wichrzenia porządku powszechnego i zniewagi osoby cesarskiéj tudzież rządu (przez powtórzenie artykułu z Times) zniewagi rządu w wielu artykułach o ruchu słowiańskim, o Węgrach, w dniu 20 października, o Kroacji, i winnym występku podniecania do pogardy rządu przez umieszczenie listów z Kroacji, z pogranicza wojskowego i z Hercogowiny. (W tym ostatnim liście powiedziano, że Austryjacy weszli do Suttoriny w grudniu, wrócili zaś ze swéj wyprawy okryci laurami i trofeami). P. de Tkalac skazany został na 6 miesięcy ciężkiego więzienia zaostrzonego przez jeden dzień postu co miesiąc, na utratę szlachectwa i na pozbawienie prawa odpowiedzialnego redaktorstwa, nakoniec na karę pieniężną 1,000 zł. r.

P. O. H. Keipp, główny redaktor dziennika Ojczyzna został skazany za obrazę naj. pana na miesiąc ciężkiego więzienia, na 1,000 zł. kary pieniężnéj i jak cudzoziemiec na wygnanie.

Nakoniec drukarze: Ott i Eurich, skazani pierwszy na 40 zł. kary pieniężnéj lub 8 dni więzienia; drugi na 50 zł. podobnejże kary lub 10 dni więzienia.

Wszyscy założyli appellację.

Wicenza, 22 maja. Arcyksiąże Albrecht wraca do zdrowia i po kilka godzin wolno mu przepędzać w krześle.

Wiedeń, 24 maja. Arcyksiąże Ferdynand Maksymiljan i arcyksiężna Szarlotta, wrócili wczoraj z Brukselli i odjechali natychmiast do Tryestu.

Czytamy w dzienniku Pątnik: „Oprócz już zapowiedzianego powiększenia podatku od dochodów, który wyniesie po 5 od sta, komissja budżetowa izby poselskiéj doradza podwoić opłatę dodatkową zadekretowaną 30 maja 1859 r. do podatku przemysłowego w Austrji i do podatku sztuk i handlu w Wenecji. Mniejszość komitetu żąda jeszcze podwyższenia o $^1/_{12}$ podatku gruntowego.“

Czytamy w gazecie Praskiéj:

W adresie przesłanym biskupowi budyszyńskiemu i ogłoszonym przez dzienniki, liczni plebani i kapelani oficjalstwa horazdowickiego, bardzo ostro wyrazili się o patencie 26 lutego 1861-go; rząd rozumiał być swym obowiązkiem przypomnieć im, że ponieważ są używani w szkołach publicznych, dają zły przykład młodzieży, powierzonéj ich pieczy, przez objawienie pogardy dla prawa obowiązującego.

Czytamy w „Dzienniku Lekarskim“ wiedeńskim;

Zdrowie naj. cesarzowéj nie odpowiada oczekiwaniu, do którego upoważniał długi jéj pobyt na południu; obecnie cesarzowa znajduje się w Reichenau, dokąd wezwano nadwornego chirurga doktora Jungh. Doktor Szkoda dotąd nie był użyty; professor Oppolzer, wróciwszy z Vicency, gdzie leczył arcyksiążęcia Albrechta, ma dziś odbyć naradę w Reichenau z lekarzem księżnéj Maksymiljanowéj bawarskiéj, doktorem Fiszer, sprowadzonym z Monachjum. Na żądanie cesarza doktor Fiszer podjął się leczenia choréj i kilka tygodni zabawi w Reichenau.

Czytamy w „Gazecie wojskowéj:

Ponieważ przełożenie komitetu skarbowego, żądającego zmniejszenia o 16 miljonów budżetu wojskowego i o 75,000 ludzi, liczby czynnego wojska, w niczem nie przeszkadza obecnemu uruchomieniu tegoż wojska, to przedłożenie, po dojrzałéj rozwadze zostało przyjęte przez właściwą władzę i według wszelkiego podobieństwa do prawdy, bez trudności będzie wprowadzone w wykonanie.

Piszą z Koszyc do Pątnika, że kanclerstwo węgierskie pozwoliło komitatowi Koszyckiemu odbywać publiczne posiedzenia komitetu administracyjnego i że dnia 20 maja miało miejsce pierwsze posiedzenie publiczne od czasu stanu oblężenia.

Gazeta Dunajska ogłasza depeszę z Konstantynopola dnia 22 maja, oznajmującą, że w tymże dniu podpisany został nowy traktat handlowy między Austrją i Turcją.

Prusy.

Berlin 22 maja. Gazeta Krzyżowa pisze: Ostatni numer naszego dziennika został zabrany z powodu powtórzenia przez nas artykułu wyjętego z Londyńskiego sóbotniego przeglądu o wyborach poselskich w Prusiech, który dla tegośmy tylko powtórzyli aby dać poznać niedorzeczność jego sądu, głupstwo i grubijaństwo jego wyrażeń. W nocy, kiedy już od kilku godzin skończono odbijanie, wszedł do drukarni naszéj kommisarz kryminalny z innym urzędnikiem, kazał rozrzucić formę i zabrał pozostałe egzemplarze. Czekamy wymierzonego przeciw nam sądowego badania.

Przyznajemy się do zdumienia, jakie na nas sprawiło skonfiskowanie gazety, z powodu zboczeń dziennika angielskiego, zwłaszcza, że w kilku świeżo upłynionych tygodniach, prassa używała u nas wyjątkowéj swobody.

Berlin 23 maja. Policja kazała zabrać wczoraj numera Publicysty Gazety powszechnéj Berlińskiéj i Gazety Krzyżowéj. Pierwszy z tych dzienników miał ogłosić artykuł o książęciu Hohenlohe, dwa drugie wyjątek z Angielskiego Sobotniego Przeglądu bardzo krzywdzący Prusy.

Naznaczenie pana Bismark na posła Pruskiego w Paryżu daje powód korrespondencji Sterna do uwagi, że to wcale niemoże podobać się Austrji, ponieważ kiedy hrabia Rechberg był we Frankfurcie prezesem sejmu związkowego, a pan Bismark pełnomocnikiem Pruskim, wówczas panowały między nimi ciągłe zatargi; trudno spodziewać się, aby pan Bismark utrzymał lepszy stosunek i z książęciem Metternichem na dworze francuzkim.

Taż korrespondencja zapewnia że złożenie przez książęcia Hohenlohe prezesowstwa rady, zdaje się być niezawodnem, ale nastąpi dopiero pod koniec czerwca.

Gazeta Kolońska mówi, że odpowiedź Prus na protestacją austryjacką przeciw traktatowi handlowemu z Francją jest bardzo silna. Francja ma także ponowić swoje przełożenie w Wiedniu.

Donoszą z Włoch Gazecie krzyżowéj, że poselstwo pruskie w Turynie, doręczyło gabinetowi włoskiemu notę austryjacką, w któréj to państwo oświadcza, że wszelkie ukazanie się band włoskich na swojéj ziemi poczyta za przyczynę wojny.

Znajdujemy w dzienniku paryskim Czas list pisany z Berlina, obejmujący nad stanem polityki pruskiéj i duchem stronnictwa postępowego godne powtórzenia uwagi. List ten brzmi jak następuje:

„Tryumf zasady wyzwolonéj w Prusiech przewyższył nadzieje najgorętszych jéj zwolenników.

Od czasów istnienia konstytucji, nigdy nie widziano tak oczywistéj porażki wstecznych.

Wszakże zewnątrz tego wypadku, jedynego w dziejach parlamentarnych, [illegible] iż niebędzie bez pożytku obustronnie rozstrząsać obecne położenie.

Szukajmy z jednéj strony przez jakie środki otrzymano powodzenie, a rozstrząsnijmy z drugiéj jakie wynikną [illegible] biorze bezowocnych przypuszczeń polityki domysłowéj.

Dla sprawiedliwego ocenienia zwycięstwa postępowych, należy zdać sobie dokładną sprawę z taktyki, [illegible] trzymało się stronnictwo demokratyczne.

dów przez książęcia Regenta aż do ostatnich wyborów. Jeżeli ze stanowiska czysto przedmiotowego, zastanowimy się nad jego postępowaniem, kolejno i według okoliczności raz oględnem, to znowu śmiałem, musimy przyjść do tego przekonania że tylko dzięki jego cudownéj karności, jego zaprzaniu, jego zachowaniu się silnemu i pojednawczemu, nastąpiła szczęśliwa dokonana w narodzie pruskim przemiana. Nikt oczekiwać niepowinien znalezienia tu tego nauczającego rozdziału spółczesnych dziejów; zająłby on więcéj miejsca niż go udzielić może codzienne czasopismo; ale niezatrzymując się na szczegółach, łatwo jest kilku pociągami pióra skreślić potęgę utworzenia się i rozwój stronnictwa postępowego.

Kiedy około 1850 roku, wiatr wsteczny począł dąć w Europie, stronnictwo demokratyczne pruskie zwyciężone, rozpędzone przemocą, zdziesiątkowane przez wygnanie, cofnęło się pod namioty i zamknęło się w pozornéj nieczynności, jakby w przybytku niedostępnym dla despotyzmu. Ale w ośm lat późniéj, kiedy objęcie rządów przez książęcia pruskiego dało nadzieję odnowienia walki, w warunkach mniéj niedogodnych wnet stronnictwo postanowiło skorzystać ze służącego sobie prawa głosowania. Do urny!— takie było hasło rozlegające się na całéj linji z tem więcéj zdumiewającą jednomyślnością z początku, że lud wychodził z okressu głębokiego politycznego otrężwienia. Wprawdzie daje się to tłómaczyć przyczyną bardzo prostą a mianowicie, że demokracja pruska nigdy niemiała dziwnego roszczenia, aby wstrzymanie się od życia publicznego zamienić na zasadę; że nigdy go nieużyła za środek, dobry tylko do ubarwienia bezsilności do walki.

Wszakże demokraci skupili się około urny tylko jak wojsko posiłkowe, umiarkowańszych wyzwolonych; niedali się porwać nierozważnemu uniesieniu, które mogłoby wszystko popsuć, rozniecając niedobrze jeszcze wygaszone podejrzenie; głosowali lecz niewystępowali z żadnym kandydatem. Ani jeden z nich niezasiadł na ławach nowéj izby. Demokracja nakazała milczenie, dla dobra powszechnego, dla sprawy konstytucyjnego postępu, swoim osobistym wstrętom i głosowała za wyznawcami nauki Gotajskiéj. Lecz jeśli demokraci stanęli dobrowolnie w cieniu, to pod tym tylko warunkiem, że stronnictwo konstytucyjne usiłować będzie przez rozwój niezależności i mocy zapewnić tryumf własnego programmatu. Niestety to niemiało miejsca, izba jak to wszyscy pamiętają zawiodła najprawowitsze nadzieje. Ciągle ustępując ministrom, którzy ze swéj strony ciągle ustępowali koronie, stronnictwo konstytucyjne zmarnowało trzy lata prawodawstwa, które zupełnie zginęły dla sprawy postępu. Konstytucyjni nieumieli skorzystać ze zwycięstwa; na polu zaś politycznem stokroć lepiéj jest być zwyciężonym niż filizoficznie z założonemi rękami mieć się za zwycięzcę. Niezadowolenie czyniło w mniemaniu powszechnem nagłe postępy. Niecierpliwość kraju objawiła się w roku 1860 pod koniec sejmu przez wybór Waldecka, najsurowszego i najczystszego uosobienia demokracji pruskiéj. Lecz i wówczas stronnictwo demokratyczne dało nowy dowód umiarkowania i politycznéj trafności. Kiedy Lew Waldeck, jak go nazywał lud Berliński, wstąpił na mównicę, nie piorunował on przeciw gabinetowi, nie odsłaniał jego słabości przed oczami kraju, wzywał do pojednania i ograniczył się tylko zachętą ministrów wyzwolonych Schwerina i Patowa do ziszczenia nakoniec tego konstytucyjnego systematu, którego byli świetnymi obrońcami, za czasów zasiadania swojego na ławach opozycji. Sposobność była nęcąca dla mówcy takiego usposobienia jak Waldeck; wyrzekł się on jednak niebezpiecznéj rozkoszy wystąpienia ze skargą, z czego tylko by feudalni skorzystali.

P. von Vincke, przewódca konstytucyjnych, zrozumiał niebezpieczeństwo tego umiarkowania, które mogło przechylić mniemanie powszechne na stronę demokracji; dla zniszczenia jego skutków, zastawił sidła nowemu sprzymierzeńcowi, odepchnął go od siebię napaścią pełną gwałtowności, goryczy i pychy. Szczęściem nieopuściła Waldecka przytomność umysłu, potrafił się powściągnąć i około 20 konstytucjonistów przeszło pod jego kierunek i otworzyło pod nazwą młodych Litwinów zawięź nowego postępowego stronnictwa. Tak więc zamiast zerwania między konstytucyjnymi i demokratami, pan von Vincke przez napaść swoją na Waldecka, dał początek związkowi między konstytucjonistami sprężystymi i umiarkowanymi demokratami, to jest między tymi wszystkimi którzy nie tchną tyrańskiem zachceniem mimowolnego uszczęśliwiania pod względem politycznym ludu.

Dziś to zjednoczenie znane jest pod nazwą stronnictwa postępu. Demokracja pruska przyjęła programmat konstytucyjny; ale w zamian za to przyjęcie wymogła, aby systemat oprzeć na szerokiéj podstawie demokratycznéj.

Wkrótce kraj miał zręczność objawić swe zdanie co do ważności téj umowy; przyzwolił na nią, dając nowemu stronnictwu pełną znaczenia mniejszość.

Cokolwiek wszakże bądź, to stronnictwo było jeszcze mniejszością; zawsze jednak w celu zgody, od otwarcia sejmu, sądziło, iż należało mu przyjąć po chwilowym oporze, fałszywą taktykę parlamentową konstytucyjnych którzy co raz trwożliwsi, coraz więcéj czcząc Boga i niegniewając djabła, coraz wyrozumialsi dla gabinetu i korony niechcieli w szczegółach powstawać na ministrów.

Ten sposób postępowania mógł z czasem podkopać zupełnie wziętość izby, ale rząd był jeszcze niezręczniejszym; zabrakło mu cierpliwości i pośpieszył z rozwiązaniem sejmu, który postępując daléj jak zaczął bardzo prędko spełniłby nad sobą moralne samobójstwo.

Dziś stan rzeczy, lubo krytyczniejszy, przyjaźniejszym jest przecież dla stronnictwa postępowego; ostatnia wyborcza próba, zapewniając mu większość ze szkodą konstytucjonistów, ultra-montanów i Polaków, pozwala mu zająć w obec gabinetu von der Heydt wyraźniejsze stanowisko. Nie wiążą go też same co dawniéj uwagi, zdaje się przeto być gotowém do przełożenia szczerze w adresie do króla konstytucyjnych pragnień kraju, w którym przywiązanie do monarchji nie zagłusza wyzwolonego uczucia, który zgadza się zostawić szeroki udział koronie, ale pod warunkiem, aby też zostawiono szeroki udział jego prawom i aby karta stała się nakoniec prawdą.

Berlin 27 maja. Naznaczenie pana von Bismark-Schoenhausen na posadę posła w Paryżu, może mieć ważne następstwa, Dotąd jego godłem było: być przedewszystkiem Prusakiem i jeszcze Prusakiem, a potém dopiero Niemcem. Według niego, Prusy powinny wynieść się na stopień wielkiego rzeczywistego mocarstwa i pozostać wiernemi dawnym podaniom polityki Hohenzollernów, usiłując opanować bądź mocą oręża, bądź zręcznością, z jaką zawsze umiały korzystać z okoliczności, puściznę po państwach słabszych. P. Bismark nie chce dójść do tego celu, ani w bluzie, ani w szlafroku, bo brzydzi się garibaldizmem a pogardza gottaizm, ale przez pożyteczne przymierza z gabinetami i rządami prawowitemi. Ta wytrwałość, jeden z najlepszych przymiotów tego męża stanu, zresztą miernéj głowy i ograniczonych wiadomości, zniewoliła go nieraz do wyznania, że nie bardzo lubi cytacje biblijne stronnictwa krzyżowego, do którego należał przed swojem bystrem i świetném wyniesieniem, że dla niego dobro dynastji wyższém jest nad narodową i klerykalną arystokrację. P Bismark, osobliwie ubogi, winien swe stanowisko nie urodzeniu ale jedynie królowi.

Berlin 27 maja. Część lewego środka izby poselskiéj, postanowiła przedstawić projekt adresu, ułożonego przez p. von Sybel. Stronnictwo postępowe wystąpi z poprawami.

Elektor hesski zamierza zabawić długo w Cieplicach czeskich. Kazał nająć pałac książęcia de Ligne za cenę 5,000 zł. reń. na miesiąc, dwór ma być urządzony na wielką stopę.

Depesze Telegraficzne.

PARYŻ, wtorek 27 maja. Według wczorajszych wiadomości z Lombardji, towarzystwa strzelnictwa narodowego zostały tymczasowo zawieszone. Donoszą z Genui, że miejsca schadzek towarzystwa wyzwolenia, zostały przetrząśnięte i papiery zabrane. We Florencji zabrano czterdzieści cztery skrzyń ze strzelbami i poczyniono wiele uwięzień. Doniesiono z Lizbony, że wybuchły rozruch w Oporto został siłą przytłumiony.

KASSEL, wtorek 27 maja. Na odbytéj wczoraj konferencji ministrów, u jednego z ich towarzyszów pana Wallmor postanowiono, że gabinet poda się do dymissji.

Zapewniają, że przedstawiciele Austrji i Bawarji oświadczyli, że dymissja ministrów była koniecznie potrzebną dla położenia końca nowym środkom mającym użyć się przez Prusy.

Przyjęcie przez książęcia elektora dymissji ministrów jest niewątpliwe; następcy ich dotąd nie są wiadomi.

LONDYN, poniedziałek 26-go maja. Zakład Reutera udziela następną wiadomość z Rzymu wysłaną 24 maja:

Nota pana Thouvenel, doręczona kardynałowi Antonelli, zapewnia, że Francja nic nie zmieni w obecnym stanie sprawy rzymskiéj i wzywa papieża do pokładania więcéj ufności w rządzie cesarza Napoleona III.

LONDYN, wtorek 27 maja. Dziennik Ranna poczta ogłasza depeszę przez hrabiego Russell sir Karolowi Lennox Wyke, ministrowi pełnomocnemu angielskiemu w Meksyku. Rzeczona depesza pochwala postępowanie tego dyplomaty i kończy oświadczeniem, że należało zerwać konferencją i zakończyć wspólne działanie sprzymierzonych.

RZYM, niedziela 25 maja. Na wczorajszym pół jawnym konsystorzu, znajdowało się 34 kardynałów i 155 arcy-biskupów i biskupów. Wczoraj wieczorem przybyło jeszcze 26 biskupów po większéj części francuzkich. Liczba księży obcych znajdujących się dziś w Rzymie, dochodzi do 1,200.

BERLIN, poniedziałek 26 maja. Izba poselska posiedzenie dnia 26. Minister spraw wewnętrznych wniósł bez żadnéj zmiany projekt do prawa o paszportach wypracowany przez gabinet poprzedzający.

Minister skarbu złożył budżety 1862 i 1863, summy nie są przedstawione ogółowi, ale należycie wyszczególnione. Niedobór wynoszący z początku 5 miljonów talarów został zmniejszony do 3 i pół miljona w skutek oszczędności na wojsko i na drogi żelazne. Pozostałość z r. 1860, dostateczną jest do pokrycia niedoboru.

Budżet z r. 1863, przedstawia w przewyżce i zmniejszeniach summę rozporządzalną blisko na miljon talarów. Oszczędności na wojsko są tymczasowe.

Minister skarbu przedstawił projekt do prawa o stęplowaniu gazet zagranicznych i o stęplach pocztowych. Z tego powodu oświadczył, że rząd niema zamiaru żądania nowych podatków.

Tenże minister złożył traktaty handlowe z Japonją, Chinami, Siamem, konwencję wykupu myta na Stade i nakoniec traktat handlowy z Francją.

Minister wyraził przy téj zręczności nadzieję rządu, że wszystkie państwa związku celnego, przyzwolą na ten traktat. Co do Prus zobowiązały się one względem Francji. Rzeczony traktat, dodał, jest dziełem pokoju który zbliży narody. Późniéj rząd przedstawi dla ulgi warstw roboczych nowe zmniejszenia taryfy a mianowicie pierwszych przedmiotów używanych w rękodziełach. Izba unieważniła wybór pana Lette, potwierdziła zaś wybór Elberfeldzki.

MADRYT, niedziela 26-go maja. Dziennik Nowiny (Las Novedades), powtarza w zupełności list pisany z Oriząba 17 marca, w którym jenerał Prim broni traktatu londyńskiego i oświadcza, że systemat monarchiczny jest w Meksyku niepopularny.

TURYN, wtorek 27 maja. Oznajmują z Neapolu, że oficerowie czwartéj legji gwardji narodowéj, zaprotestowali przeciw postępowaniu trzeciéj legji, w czasie objawu 20 maja. Rząd rozwiązał czwartą legję, ale z obietnicą jéj reorganizacji.

W Pistoi odkryto bandę fałszerzów monety.

TURYN, wtorek 27 maja. Wnet po otworzeniu izb, minister skarbu wniesie dodatek do budżetu 1862, dla uniknienia uchwały kredytów dodatkowych podczas przerwy prac sejmowych.

Gazeta urzędowa zadaje kłamstwo udzielonéj wiadomości przez dzienniki Pungolo i Costituzione, że jeden z urzędników prowadzących śledztwo w sprawie breściańskiéj, dostarczał o niéj szczegółów Garibaldiemu.

Wjazd do Trewizy (w kraju weneckim) biskupa Zinelli, wywołał nieprzyjazne objawy. Rzucono bombę która dwóch ludzi raniła.

MARSYLJA, wtorek 27 maja. Podług listów pisanych z Rzymu z d. 24 maja, ojciec św. w allokucji mianéj we czwartek 22 maja, na konsystorzu, wzywał biskupów aby modlili się o nawrócenie księży włoskich i jednego biskupa neapolitańskiego. Jego świątobliwość dodał, zalewając się łzami, że może nie będzie już miał pociechy widzieć ich zjednoczonych.

Kardynałowie i prałaci wzruszeni temi słowami, pytali o ich wyjaśnienie kardynała Antonellego, który odpowiedział, że nic nie zmieniło się w stanie rzeczy.

Książe de Bellune, udzielił stolicy świętéj notę w któréj wyrażono, że papież powinien pokładać ufność w rządzie francuzkim i nie zbaczać z drogi wskazanéj w mowie p. Billault. Liczba biskupów austryjackich przybyłych dotąd do Rzymu, wynosi tylko 15-tu.

MARSYLJA, wtorek 27 maja. Ateny 17 maja. Prezes rady otworzył izby w imieniu królewskiem. Przedstawił posłom prawo o gwardji narodowéj, będące naśladowaniem prawa organizacji gwardji narodowéj włoskiéj. Nadto zapowiedział przedstawienie prawa wyborczego posłów. To prawo ma opierać się na powszechném głosowaniu; na przyszłość ma być tylko 80 posłów zamiast dotychczasowych 146, władze sądowe powinny czuwać nad głosowaniem; wybór posłów odbywać się ma prowincjami, nikt nie będzie mógł być wybranym tylko w obwodzie gdzie jest zapisany.

BRUKSELLA, środa 28 maja. Niepodległość Belgijska ogłasza list z Paryża, donoszący, że margrabia de Lavalette wyjeżdża dziś do Rzymu, i że jenerał Montebello ma dowodzić wojskiem francuzkiém tamże, na miejscu jenerała de Goyon.

Poselstwo ottomańskie udzieliło następną depeszę Omera-paszy, przesłaną z Wiednia przez książęcia Kallimaki:

„Skutari (Albanja), 27 maja. Uwiadomiłem już, że nasze wojska weszły do obwodu białopawłowickiego w Czarnogórzu, i że nowa bitwa jest blizką. Dnia 24 wojsko po dwugodzinnym pochodzie dotarło do nieprzyjaciela, który w 6000 ludzi zajmował, na przestrzeni skalistéj, korzystne stanowisko. Czarnogórzanie, na których uderzyły dwie kolumny, zostali spędzeni i cofnęli się przez wsi: wyższe i niższe Martynicze, Rawinę, Czupinę, Glizycę, Postecy i Gliwicę. Domy i wieże tych wsi zbudowane z wielkich kamieni, zamieniły się dla Czarnogórza w tyleż twierdz, kolejno zdobywanych szturmem przez naszych walecznych żołnierzy pośród płomieni pożaru, zapalonego przez samego nieprzyjaciela podczas odwrótu. Chociaż w ciągu bitwy Czarnogórzanie zasileni zostali jedénastu chorągwiami, każda po 100 ludzi, musieli jednak ustąpić przed naszém wojskiem, które ich aż w góry ścigało. Nieprzyjaciel zostawił 500 zabitych na pobojowisku, nie licząc tych, których z sobą uniósł, liczba ranionych musi być podwójna. Co do nas, mieliśmy 57 zabitych i 136 ranionych, między którymi znajduje się półkownik głównego sztabu Mustafa-Bej.

Dnia 25 wojsko nasze obchodziło zwycięztwo przez wzięcie wypoczynku; dnia 26 udało się w dalszy pochód. (podpisano) Omer.

BERLIN, środa 28 maja wieczorem. Gazeta Pruska oznajmuje, że na usilne naleganie lekarskie książe Hohenlohe wyjeżdża dziś na wieś do dziedzicznego majątku Koszęcina dla poprawy zdrowia; przez czas jego nieobecności przewodniczyć będzie w radzie ministrów von der Heydt.

W miarę jak gospodarstwo rozumowane wzrasta, związek pomiędzy najrozmaitszemi jego częściami staje się coraz ściślejszym, tak że nie sposób zdać sobie dokładnie sprawy z jednéj gałęzi bogactwa narodowego, niepoznawszy jéj stosunku do innych, niesposób działać racjonalnie w jednym zawodzie, niewiedząc o innych, z któremi powodzeniem i niepowodzeniem jest związany. Ocenienie dzisiejszego stanu kraju pod względem produkcji materjalnéj, wyświecenie potrzeby reform w przemyśle i w obiegu jego owoców, poznanie korzyści lub szkodliwości użycia nowych dźwigni,—słowem wszelkie praktyczne zastosowanie prawd ekonomji politycznéj do danéj miejscowości, może się bez błędu odbywać jedynie po dokładném téj miejscowości poznaniu. Bez szczegółowéj statystyki obejść się w téj mierze niepodobna.

W przedmiocie prac statystycznych, kraj nasz daleko dał się wyprzedzić innym państwom Europy; nieokreśloność, rutyna i odosobnienie w działaniu, niedawały nam poczuć, jak dalece jest wielką potrzeba tego rodzaju wiadomości. Dziś, kiedy i bieżące i łatwe do przewidzenia przyszłe reformy w ustroju ekonomicznym kraju, zniewalają nas do ścisłego zdawania sprawy przed sobą samymi, czujemy wszyscy, jak wiele w tym zakresie zrobić należy, i jak dalece przechodzi to siły osób pojedyńczych, ażeby na czas potrzebie zaradzić mogły. Jedynie działanie zbiorowe może się nieugiąć pod wykonaniem tak rozległego zadania.

Powodowani tą myślą, przedsiębiorąc z upoważnienia tutejszego Komitetu statystycznego, wydawnictwo Słownika geograficzno-statystycznego gubernji wileńskiéj, udajemy się do współobywateli z prośbą o pomoc w pracy.

Słownik, o którym mowa, zawierać będzie następujące przedmioty:

1) Nazwy miejscowości; (jeśli będzie kilka nazw tegoż samego miejsca, to mniéj ważne umieszczają się w nawiasach).

2) Określenie: czy to jest miasto, miasteczko, wieś, zaścianek, karczma, stacja pocztowa i t. p.; wskazania: czyją jest własnością, przy jakiéj drodze leży, nad jaką rzeką lub jeziorem.

3) Geograficzne położenie miejscowości.

4) W jakim leży obwodzie policyjnym (stanie), w jakiéj parafji rzymsko-katolickiéj i prawosławnéj, oraz w jakim okręgu pośredniczym, w jakiéj włości i gminie.

5) Odległość od miasta gubernjalnego i powiatowego, tudzież od stacji kolei żelaznéj, skoro ta w bliskości się znajduje.

6) Jakiego wyznania religijnego są mieszkańcy miejscowości.

7) Jakiego języka używa lud miejscowy.

8) Wspomnienia historyczne: kościoły, cerkwie, klasztory, cmentarze; zakłady publiczne i dobroczynne, szkoły; godne uwagi starożytności: kurhany, horodyszcza, góry zamkowe, i t. d. jużto w obrębie saméj miejscowości, już w pobliżu jéj leżące.

9) Obszar ziemi (z wyszczególnieniem, czy cyfra jest ścisłą lub przybliżoną); podział jéj na siedzibną, uprawną, łąki, lasy i nieużytki; oznaczenie charakteru roli i rodzaju drzew w lasach.

10) Liczba gospodarstw miejskich lub wiejskich.

11) Liczba mieszkańców z podziałem na klassy, podług 10 rewizji i podług stanu dzisiejszego, po osobno płci męzkiéj i żeńskiéj.

12) Stawy, promy, mosty, przystanie; fabryki, zakłady przemysłowe, młyny, ogrody, oranżerje; rynki, jarmarki, cyfra odbytu produktów miejscowych; wskazówka, jakiemi gałęziami przemysłu trudni się ludność miejscowa.

Do wypełnienia tych rubryk służyć nam będą posiadane przez Komitet statystyczny wileński i przez nas samych materjały. Lecz zupełne wyczerpanie przedmiotu i największa możliwa dokładność dzieła, jedynie od zacnéj woli współobywateli zależy. Spodziewamy się przeto, iż w sprawie pożytku publicznego, duchowieństwo nasze, ziemianie, nauczyciele, i wszyscy, którzy i korzyść z takiéj pracy i potrzebę jak największéj w niéj ścisłości oceniają,—wiadomościami swemi o najbliżéj sobie znanych miejscowościach zasilać nas zechcą. Wskazany powyżéj programat, który pod sąd ogółu oddajemy, może służyć za wskazówkę co nam szczególniéj w pracy jest pożądaném; wszelkie jednak i takie postrzeżenia, któreby w tych rubrykach umieścić się niemogły, z wdzięcznością przyjmiemy i korzystać z nich nieomieszkamy. Sąd światły współobywateli najlepszym w téj mierze będzie kierownikiem.

Ufni w to obywatelskie poparcie, mamy niepłonną nadzieję, iż zdołamy uczynić tę książkę pożyteczną i wywołamy nią zajęcie się podobnemi pracami w innych gubernjach Litwy. W pożytku, który stąd spłynie, każdy znajdzie godną serca kraj miłującego nagrodę. *A. H. Kirkor.*

Przegląd miejscowy.

Posiedzenie Cesarskiego, tow. lek. Wileńskiego dnia 12 maja 1862 r. odbyło się pod przewodnictwem Prezesa D. M. prof. Adamowicza.

Po przeczytaniu i przyjęciu protokołu z posiedzenia poprzedzającego dr. Lachowicz i Majewski objaśniali kolejno, złożone przez się okazy patologiczne z opowiedzeniem biegu ciężkich u zeszłych chorych przebytych cierpień i dokonanych na nich sekcij; ważność przedmiotu obudziła żywy interes członków zebranych i dała powod do obszernych rozpraw, wywodów i uwag, które zostały szczegółowie wniesione do akt towarzystwa. Następnie czytali swe prace: Dr. Majewski: o Konwulsjach formy epileptycznéj. Dr. Maleszewski: o świerzbie upartym uleczonym przez wcierania chininy z glyceryną—Dr. Cywiński: swe uwagi nad artykułem D-ra Ksaw. Jasińskiego „Słowo o operacjach wcielonych do okulistyki w ciągu lat ostatnich.“ Przytem odczytano D-ra Ważyńskiego przysłane postrzeżenie lekarskie z Poniewieża, i noty dopełniające do artykułu o wściekliznie, przedstawionego już uprzednio towarzystwu; dr. Grabowski powiatowy lekarz Słucki, któremu to właśnie winniśmy komunikacją naukową, przyłączył tablice z oznaczeniem imienia każdego chorego, jego wieku, dnia wywiązania się wścieklizny, i oznaczenia rodzaju środków zaradczych,—o samem zaś zdarzeniu uczyniliśmy wzmiankę w sprawozdaniu naukowém w miesiącu kwietniu.

Potem złożone zostały:

a) bieżące korrespondencje krajowe i zagraniczne.

b) od Członka tow. D-ra Maksymiljana Groedingera dzieło pod tytułem Practica Joannis Serapionis, aliter breviarium nuncupata, zawierające w sobie: Platearii practica—artykuły medyczne pisane przez Papieża Jana XX, który był i doktorem medycyny— i inne dzieło wydane r. 1525 w Lugdunie traktujące o Arabskiéj medycynie, stanowiące rzadkość bibliograficzną, a egzemplarz ofiarowany jeszcze większéj nabiera ceny, że był własnością Schneebergera w r. 1580, jak to się postrzega z jego własnego podpisu. Antoni Schneebergerus jak niektóre pisma wzmiankują, był doktorem i botanikiem rodem z Zürich, przybrał sobie Polskę za ojczyznę, i dzieła swe botaniczne i lekarskie ogłaszał w Krakowie, znał języki arabski i grecki i z dzieł w tych językach pisanych korzystał.

W dalszym ciągu posiedzenia po zwykłem udzieleniu sobie wypadków szczególnych lekarskich chronicznych, i ważniejszych z panujących, do których zaledwo febry przepuszczające w tym miesiącu policzyć można: Towarzystwo w dostatecznéj do głosowania liczbie wybrało na członka korespondenta D-ra. M. Stanisława Hendela mieszkającego w Petersburgu.

(D. R.)

Przegląd wszechstronny.

KRÓTKIE STUDJA NAD POETĄ NIEMIECKIM HENRYKIEM HEJNE.

(*Dokończenie, zob. N. 39*).

Ale najbardziéj nacechowanym indywidualnością Heinego, jest jego ostatni utwor Germanja, czyli Zimowa powieść składająca się z dwunastu rozdziałów, które autor po łacinie tytułuje Caput. Utwor ten zasługuje, abyśmy się nad nim obszerniéj zastanowili. Opowiedźmy treść, wybitniejsze i mniéj rubaszne miejsca tłómacząc wierszem:

CAPUT I.

„Nastał listopad posępny i dżdżysty,
Dni coraz krótsze—dzikie wiatru świsty
Odarły drzewa z liściowéj powłoki,
Jedziem do Niemiec przez nasz Ren szeroki;
Na pierwszy widok niemieckich rogatek,
Jakaś mię trwoga ogarnia dziecięca,
Serce drży, rwie się, nawet łez ostatek,
Ni ztąd, ni z owąd, na oczach się skręca.
A cóż dziwnego, że się pierś kołysze,
Kiedy już mowę niemiecką posłyszę?
Czułem, że w serce kole cóś jak igłą,
Że ktoś odmładza moją krew zastygłą.
Kiedy tak marzę, w tem dziecina mała,
Fałszując tony, na harfie zagrała,
Zagrała z czuciem—a więc płakać muszę,
Niemiecka sztuka rozrzewnia mi duszę;
Śpiewała słodycz i boleść kochania,
Jak się dwa serca rozstają w żałości,
Jak się połączą w chwili zmartwychwstania,
Gdzie ani smutek ani łza niegości.
Śpiewała nędze doczesnego świata,
Gdzie wszelka radość tak prędko ula a,
O szczęśliwości pod nieba opieką,
Gdzie w górnych krajach wieczyste wesele;
Ale ja piosnkę piękniejszą daleko,
Zaśpiewam dla was moi przyjaciele!
Jakby to pilno, jakby to na dobie,
Możliwe szczęście tu zapewnić sobie.
Do tego szczęścia jak mam dobrać klucze:
By nieznać troski, być w dobrym humorze?
Czém wiecznie głodny żołądek utuczę?
Do jakiéj pracy usilność przyłożę?
Wszak syn człowieczy we wszystko bogaty,
Ma chleb gdy wiedzie swój ład gospodarczy;
Różę, mirt, piękność i groch strączkowaty,
A i powietrza na potrzebę starczy...
Ale piosenkę i lepszą i nową,
Ja wam zaśpiewam z muzyką balową,
Dosyć już śpiewać smutne Miserere,
Pogrzebowego dosyć już hałasu,
Wszak Europa wchodzi związki szczere,
Z naszym młodziuchnym Geniuszem czasu;
Snów i nadziei czarodziejskie mary,
Latają chmurą wkoło ich kotary...
Ich ślubnym hymnem, niech będą me pienia,
Ich stare węzły ja potargać muszę;
Gwiazdy wyższego pełne namaszczenia,
Niech wejdą w moją odnowioną duszę.
Gwiazda natchnienia—na płyn roztopiona,
Niech się w ogniste strumienie rozlewa;
Tytańska siła wstąpi mi do łona,
Wyrwę z korzeniem wiekuiste drzewa.
Toć kiedym wstąpił na mój grunt rodzinny,
Poczułem w sobie płomień dobroczynny;
Raz odetchnąwszy swojéj chaty dymem,
Syn w obec matki, uczuł się olbrzymem.“

„Kiedy mała śpiewaczka—mówi daléj Heine (Caput II) przypomina mi na harfie trele mojéj ojczyzny, urzędnik pruski i straż celna, rozpatrują moje tłómoki. Przejrzeli wszystko z głęboką uwagą, bo pilno im było wiedzieć, czy nie wiozę muślinów, brylantów i zakazanych książek?...

„W sławnym Akwizgranie (Caput III), w starożytnéj katedrze, jest grób cesarza Karola, ale ów staroświecki Carolus, jest osobą wcale różną od Karola Meiera, który mieszkał w Szwabji. Tutaj psy biegły za mną gromadami, najpokorniéj prosząc: „Cudzoziemcze! chociaż nogą nas potrąć, może nam tak nudno niebędzie? A ludzie jak dębowe kloce: zawsze pedanci, tacy sami jak dawniéj; w każdym ruchu kąt prosty, na każdéj twarzy zamrożone samochwalstwo“. Żartuje ze sztywności Niemców, którzy jak by połknęli kij, który ich niegdyś okładał; żartuje z mundurów i szyszaków pruskich i opuściwszy Akwizgran, późno w noc (Caput IV) przybywa do Kolonji. Poeta począwszy swój obraz od wędliny, przesolonéj jajecznicy i reńskiego wina, przechodzi do błogosławionych starych czasów, kiedy w Kolonji żyły mnichy, kiedy palono potępione książki a nieraz, dla rozmaitości, z książkami i ich autorów.

Ale Heine każdy swój wyskok, zaraz wynagradza właściwemi sobie pięknościami. Mówimy, właściwemi sobie, bo mu trudno utrzymać się jak innym, w równéj mierze i w jednostajnéj barwie, nieprzeplatając wysokiego liryzmu, niespodzianą trywjalnością. Oto rozmowa z Renem:

CAPUT V.

Długo stojąc oparty na mostu poręcze,
Na Ren poglądam jak w tęczę;
Patrzę, jak dziad sędziwy wykrzywia swe lica:
Przy drżącym blasku księżyca.

—

Biję czołem przed tobą!—powiedz starcze Renie,
Powiedz twych przygód wrażenie!
Czy, jak ja posiwiały, czułeś co ci boli?
Czy jesteś kontent z twéj doli?

—

I zaszumiały falą pokryte otchłanie,
Słyszałem jakby stękanie;
Drżący kaszel staruszka z piersi przyduszonéj,
Na rozmaite grzmiał tony:

—

„Dziękuję ci, mój ptaszku, za twe dobre chęci
Żeś starca chował w pamięci,
O! już się lat trzydzieście ciebie niewidziało
A bied przeżyłem niemało.

—

„W Biberychu pożarłem most kamienny, duży,
A kamień zdrowiu niesłuży;
A jeszcze Niklas Becker niedołężnym hymnem
Grobowem zawiał mię zimnem.

—

„On mię w swojéj piosence bezczelnie wychwalał:
Żem się aż dotąd nieskalał,—
Że żaden nieprzyjaciel germańskiéj swobody,
Mojéj nie napił się wody.

—

Gdym się treści dowiedział kłamliwego dzieła
Taka mię złość ogarnęła,
Że białą moją brodę szarpałem w żałobie
Chciałem się topić sam w sobie.

—

„Bo Francuzi już światu dowiedli w dni one,
Że moje fale zhańbione;
Bo zwycięzca przychodził na moje wybrzeże
Płukać skrwawione odzieże.

—

„Bezrozumny autor, bezrozumne pieśnie
Co mię tak chwalą niewcześnie
Niezleczoną bliznę zadali widomie
Méj politycznéj renomie

—

Kiedy mię tambur mażor armji pisma zéj
Alfred de Musset zobaczy,
Zabębni do ataku i zginę z twéj łaski,
Beckerze, kłamco parnaski!“

—

Tak mi się Ren spowiadał ze swoim kłopotem,
Całą noc mruczałby o tém
Lecz ja począłem mówić, sądząc że me słowo
Sprawi mu ulgę chwilową.

—

Rzekłem: „Niebój się starcze dzisiaj już nikogo
Ich żarty straszyć nie mogą
Bo dawniejszych Francuzów niema już w téj chwili
Nawet i ubior zmienili.

—

Pozmieniali przyłbice, pozmieniali twarze.
I herb na swoim sztandarze *);
Nieobchodzą ich śpiewy i taniec najżywszy,
Dumają uszy spuściwszy.

—

Niemieckich filozofów czytają uległe,
Tam w modzie Fichty i Hegle;
Dziś Francuz pali knaster przy kufelku piwa
I chętnie w kręgle się zgrywa.

—

Prawda, że Alfred Musset ma żądło jak żmija,
Lecz nas spokojnie omija;
A jeśliby zaczepił, zbierzem się w gromadę
I damy sobie z nim radę.

—

Zatem bądź dobréj myśli nasz staruszku Renie
Rzuć o poetach marzenie
Wkrótce może posłyszysz pieśnię inszéj miary
Do zobaczyska mój stary!“

Paganini, Sokrates, Napoleon mieli swoich domowych duchow. Heine wyobrażał sobie, że takiż samy duch czuwa nad nim. Z duchem swoim rozprawiał on na placu katedralnym w Kolonji, z duchem sędzią i wykonawcą wyroku, z duchem— sumieniem. Rozmowa była tak tajemniczą, że obcy czytelnik, choćby ją przebiegł kilka razy, celu jéj nie zrozumie; jestto jedna z mistycznych cech talentu Heinego. Po widzeniu się i rozmowie z duchem, poeta na ojczystéj pierzynie spał smaczno a marzył fantastycznie, jak prawdziwy Niemiec. Gdy Niemiec śpi i marzy, powiada Heine, przed śmiałością jego fantazji drżą bogowie Olimpu, a zamaszysty polot wyobraźni strąca gwiazdki z ich posad. I nasz poeta marzył fantastycznie, widział znowu swojego ducha, rozmawiał z głowami świętemi Trzech Królów w Katedrze Kolońskiéj, był świadkiem jak duch ego walczył z ich szkieletami, które były przedstawicielami starego przesądu. Nieubliżając poezji Heinego, powiedźmy, że tutaj zbyt rozigrana fantazja uniosła go po za ów subtelny włosek, który stanowi granicę pomiędzy wielkiem a śmiesznem. Walka ducha ze szkieletami, mimowoli przypomina mi walkę Don Kiszota z wiatrakiem.

Kolejno dowiadujemy się z poezji, że poczta z Kolonji do Hagen kosztuje pięć pruskich talarów ośm silber-groszy, że w miasteczku Mülheim Heine przepędził cały maj 1841 r. Miasteczko to naprowadza poetę na wspomnienie dawnych politycznych marzeń o Napoleonie I. Od wielkiego bohatera dziewiętnastego wieku do kwaśnéj kapusty z kasztanami i wędlin, które w Hagen podano na obiad, przejście u Heinego idzie nagle i naturalnie. Wszystko daje się mu w rytm i rym ułożyć, nawet wieprzowa głowizna uwieńczona laurem. „U nas (Niemców), powiada Heine, głowa nierogacizny, zwykle uwieńcza się laurem“. Możemy tu posłyszeć jak pieczone kwiczoły z półmiska witają poetę, szczebiocząc mu z półmiska uroczyste narodowe Willkomen! (witamy cię z przybyciem!); możemy w dźwięcznych taktach liry Heinego, usłyszeć porównanie ojczyzny do wędzonego śledzia. Humor jego nieznа świętości, czy to idzie o kraj rodzinny, czy o poszanowanie warunków sztuki.

W miasteczku Unn rozpamiętywa swoje studenckie czasy w Gettyndze, kiedy się upijał z Westfalczykami i mężnie stawał w pojedynkowéj mecie. Pociesznie błogosławi Westfalję i Westfalczyków.

CAPUT X.

„Dobry ludu! niech niebo opiekę ci daje,
Niech strzeże w niewinności twoje obyczaje,
Strzeże od bohaterów i rozgłośnych czynów,
Od wojny zapalczywéj i sławnych wawrzynów,
Niechaj mądrym twym synom uda się examen,
Niechaj córki wyjdą za mąż za Niemców i amen“.

Charakterystycznym jest ustęp o Teutoburgskiéj puszczy: „Oto las Teutoburgski powiada Heine, (Caput XI) opisał go prawdziwy historyk Tacyt; w tém klasycznem bagnie, zagrzęznął nieszczęśliwy Warro, tu go pokonał Herman, książę Cherusków, narodowość niemiecka w tém błocku otrzymała swój tryumf. Gdyby Herman nie wygrał bitwy, niebyłoby Germańskiéj narodowości, a my zostalibyśmy Rzymianami.

„Łaciński język i obyczaje u nas by się wkorzeniły; Szwabów zwano-by Kwirytami; zaprowadzonoby Westalki—nawet w Monachium. Birch-Pfeiffer (znana podróżopisarka) piłaby terpentynę na wzór dam rzymskich. Raumer niebyłby niemieckim gałganem, lecz zwałby się Galganius. Freuligratt pisałby nie rymowane wiersze jak Horacjusz Flakkus. Me hercule! (o dziwy!) nawet i Masmann umiałby po łacinie jak „Marek Tullius (Cycero). Na arenie szermierskich cyrków, przyjaciele prawdy znajdując w hienach, lwach i szakalach dostojnych zapaśników, niemieliby potrzeby z psami zaprowadzać dziennikarskiéj polemiki... Ale Herman zwyciężył, Warro ze swemi legjonami był porażony, Niemcy zostali czem byli, Esel nie przezwał się Asinusem, a Szwab-Szwabem pozostał. i t. d...

W Teutoburgskiej puszczy, wędrownikowi-poecie złamało się koło u landary. Bliżka obecność wilkow dawała się zgadnąć po iskrach, żarzących się ich oczu, po wyciu, którem się puszcza rozlegała (Caput XII).

„Pewno się dowiedziawszy że ja tędy jadę,
Wilcy mi umyślili sprawić serenadę,
Zaśpiewali swym głosem, oświecili drogę,
Już prawdziwym tryumfem pochlubić się mogę.
Więc stanąwszy jak prawa etykiety każą,
Uczyniłem przemowę z rozczuloną twarzą.

„Wielce jestem szczęśliwy, że w bratniéj postaci,
Mogę stanąć na nowo wśród wilków współbraci.
Gdzie tyle serc szlachetnych—zaledwie tu wchodzę
Wyciem szczeréj miłości spotyka mię w drodze.
Chlubna dla mnie ta ufność i nieoceniona
Jaką jestem zaszczycon od waszego grona,
W dni mojéj ciężkiéj próby, gdym jeszcze był młody
Nieraz jéj odbierałem pochlebne dowody.
Wilcy, moi współbracia! ja lękam się o to,
Ktoś dobre moje imię chciał okryć sromotą
Ze z psami a nie z wami dziś mię przyjaźń splata.

„Że ja w stadzie owieczek mam urząd hoffrata,
O! jeszcze tak się moja niezmieniła postać,
Ażebym po owczemu szczęśliwym mógł zostać;
Owcą, psem i hoffratem nigdy nie zostanę;
Przypadły mi do serca wilki ukochane,
Wilkiem jestem i ciągnę po wilczemu trele
Tylko mi zaufajcie życzliwie, a śmiele
Niebo nam dopomoże—lecz jedna uwaga:
Niech każdy przedewszystkiem sam sobie pomaga“

„Oto jakiemi słowy i jakiemi rady
Mówiłem ex abrupto do wilczéj gromady
A pan Kalb dziwne fałsze rozpuścił po świecie
Przekręciwszy me słowa w Augsburgskiej Gazecie.“

Oto treść sławnéj Germanji, czyli powieści zimowej Heinego, oto uczucia i wyrazy, na jakie się zdobył poeta po trzynastoletniem niewidzeniu rodzinnéj ziemi. Ani jedna z iskier które z jego pieśni tryskały, nieoświeca tej ciemnéj jaskini, w któréj głębi słyszymy rozlegający się cyniczny śmiech, szatańskiego urągowiska. W zimowej powieści ironja niesłuży nawet do kontrastu, który u Heinego, wzmacnia zwykle potęgę miejsc rzewnych. Tutaj widzimy, śmiech dla śmiechu, tem przykrzéj rażący, że się znęca nad najświętszemi rzeczami. A jednak poeta nieraz nas zmusza mimowolnie zawtórzyć temu śmiechowi.

Rozdrażnienie było ciągłym, rzec można wrodzonym stanem duszy Heinego, ale w chwili pisania Germanji cierpienia fizyczne przyczyniły się do nastroju żółciowego szyderstwa, jakie brzmi w każdej zwrótce. Ostatnie lata życia Heinego były pasmem boleści. Straciwszy wzrok, nawiedzony śmiertelną chorobą powolnego psucia się mozgu w pacierzowej kości, Heine, zamiast rezygnacji będącej cechą wybranych, pieni się, bryzga żółcią, urąga się ze wszystkiego. Dowcip jego już ociężale podnosząc się do lotu, począł mieć na celu tłuszczę uliczną, którą tem łatwiéj rozśmieszyć, im plastyczniejszy będzie żarcik. Z goryczą czytamy jego słowa do czytelników: „Niekiedy wyście mię pojmowali, czasem i mnie się udawało was pojąć; lecz teraz gdy i wy i ja wpadliśmy do kałuży, rozumiemy się doskonale.“

Cóż mu nad grobem miało wznieść duch upadający? Religji w nim niebyło, czysta miłość, jaką tak gorąco wyznawał, zeszła na zmysłowość, nienawiść do Germanji—jak ją nazywał urzędowéj, zamieniła się w nienawisć ku rodzinnéj ziemi z jej dobrym ludem, z jej piękną naturą. Toż samo widzimy w Zimowéj powieści, toż w Fauście (poemat do tańca), toż w Romanzero, lubo w przedmowie do tego ostatniego wydania, powiada, że się nawrócił ku Bogu, że popalił swoje jadowite dowcipne utwory, że żałuje błędów przyszłości. Tak przywykliśmy niedowierzać Heinemu, kiedy nawet poważnie rozprawia, że lękamy się, aby i te słowa niebyły ironją.

Umarł Heine d. 17 lutego 1856 roku.

Imię jego i pisma zostaną pomnikiem w literaturze niemieckiéj, ale zostąną zarazem przykładem olbrzymiej pychy, nawet w chwili upadku, opłakanym przykładem, czém może zostać genjusz bez wiary.

Wł. Syrokomla.

---

*) Te wiersze pisane były jeszcze za panowania Ludwika Filippa, przed lutową rewolucją.

Przegląd

Pism czasowych.

Gazeta Warszawska (do N. 116).

— Piszą z Poznania pod 22 maja:—*Dziś przed wydziałem kryminalnym tutejszego sądu powiatowego*, toczyła się sprawa przeciw odpowiedzialnemu redaktorowi „Dziennika Poznańskiego, p. Ludwikowi Jagielskiemu i księdzu D-rowi Respądkowi, proboszczowi w Poniecu, z powodu zamieszczenia w Nrze 272 „Dziennika“ z listopada r. z. adresu duchowieństwa dekanatu Króbskiego do księdza arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego, w którym prokuratorja królewska uważała przekroczenie paragrafu 101 prawa karnego, mianowicie wyszydzenie (Verhöhnung) królewskiéj rejencji. Bronił obwinionych, podnosząc stronę prawną, rzecznik p. Janecki; nadto, ksiądz Respądek sam w dłuszym głosie wyłożył stanowisko swe zasadnicze jako członka duchowieństwa, w téj sprawie. Sąd obwinionego uwolnił i numer przez policję zebrany wydać rozkazał.

W tym samym dniu toczyła się przed senatem kryminalnym tutejszego sądu apellacyjnego sprawa przeciwko odpowiedzialnemu redaktorowi „Dziennika poznańskiego,“ p. Jagielskiemu, nakładcy tegoż czasopisma p. Merzbachowi i p. Mizerskiemu, o zamieszczenie w październiku r. z. inseratu. Senat kryminalny skazał p. Jagielskiego na karę *20 tal. i poniesienie kosztów procesu; p. Mizerskiego, jako autora inseratu, na 4 tygodnie więzienia, a p. Merzbacha* uwolnił.

— Piszą ze Lwowa:—Była wszelka nadzieja, że po usunięciu z natury swéj błahych przeszkód, odbędzie się jak zwykle i w bieżącym roku zjazd zimowy członków Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego; tymczasem, jak tyle innych i ta nadzieja zawiodła, bez względu, że tego rodzaju zawody wcale nie są odpowiednie młodemu konstytucjonalizmowi i że nie mogą być dobrą wróżbą dalszego pomyślnego jego rozwoju. Teraz zbliża się czas letniego zjazdu i znów nie ma jeszcze pewności, czy się odbędzie lub nie. Nie masz wprawdzie ani cienia powodu, aby pozbawić Towarzystwo tutejsze jedynéj możności wzajemnego porozumienia się i naradzenia nad tém, jak rolnictwo i przemysł podnieść, jak uregulować handel ziemiopłodami, jak kredyt ziemski rozszerzyć i ustalić a przez to ochronić kraj od ubóstwa powszechnego i postawić go w możności podołania wszystkim ciężarom publicznym.

— Z Krakowa pod 21 maja: W sóbotę, 24 b. m., odbędzie się roczne zebranie współuczęstników Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń od ognia.—Towarzystwo dramatyczne p. Pfeiffra rozpoczyna od 24 maja dawanie przedstawień w Tarnowie, gdzie trzy tygodnie zabawić zamierza.

— Dla sprzedających Listy zastawne przybyła jeszcze jedna łatwość zmieniać ich na gotowiznę, gdyż Towarzystwo Kredytowe Ziemskie kupuje Listy Zastawne, z tą dogodnością dla interesantów: że nie potrzebują odbywać targów o cenę, albowiem w kantorze dyrekcji głównéj jest codziennie wywieszona karta na widok publiczny, wskazująca kurs po jakim towarzystwo natychmiast płaci.

— Piszą z Bydgoszczy 20 maja, że broszura p. Kattner, pod tytułem: „Załatwienie się Niemców z Polakami,“ została z polecenia prokuratorji królewskiéj skonfiskowaną.

— P. Oskar Kolberg, zbieracz pieśni ludowych, przygotował do druku nową pracę, pod tytułem: „Lud w jego zwyczajach, obrzędach, zabawach, pieśniach, muzyce i tańcach,“ któréj pierwsza serja wkrótce ma się ukazać na widok publiczny.

— P. Seweryn Oleszczyński, znany ze swych pomysłów w przedmiocie litograficznych ulepszeń i zastosowań wydał nową edycję swych wybornych wzorów kaligraficznych, na których drugie już pokolenie uczy się pisać.

— Wkrótce ma się ukazać na widok publiczny „Historja Filozofji w zarysie, przez Dra Alberta Schweglara“ przełożona według czwartego niemieckiego wydania (1860 roku pierwsze zas 1848 r.) i pomnożona dodatkiem o „Filozofji w Polsce przez F. K.

— Zachęceni wielkiém powodzeniem „Kalendarza ludowego, nakładcy nasi, jak słyszeliśmy, przygotowują kilka wydań tego rodzaju. Druk „Kalendarza ludowego“ nakładem p. Glücksberga a układu Franciszka Staszica, już się podobno rozpoczął. Redaktor, mając więcéj czasu niż w roku zeszłym, zebrał od znakomitszych autorów ludowych prace oryginalne, można się więc spodziewać, że treść kalendarza przyszłorocznego będzie bogatszą jak tegorocznego. Do współzawodnictwa z tym kalendarzem stanąć mają: wydawany nakładem Redakcji *Tygodnika Mód*, Gazety Rolniczéj, a podobno nawet *Tygodnika Illustrowanego*. Będziemy więc mieli w czém wybierać a współzawodnictwo wyrodzi postęp. Życzyć należy, aby redaktorzy, jakkolwiek utalentowani, nie ograniczali się na własnych pracach, lecz przyzywali nowe siły do współpracownictwa; zyskają na tém ich publikacje przez rozmaitość treści i formy obrobienia. Niektóre z powyższych kalendarzy dołączone zostaną podobno bezpłatnie dla prenumeratorów tych pism, których nakładem Redakcja się zajmuje.

Gazeta Polska (do N. 117):

— Piszą z Janobilu, w powiecie Rossieńskim: Poniewaž duchowieństwo u nas, najdokładniéj oznajomione z językiem żmujdzkim; zatem z pism, jakie pomiędzy ludem naszym kursują najwięcéj jest wydanych przez duchownych (częścią w Petersburgu, częścią w Wilnie), jako to: elementarze, książki do nabożeństwa, żywoty świętych. Bardzo upowszechniony zbiorek wybitniejszych rysów z żywotów niektórych świętych, wydał ksiądz Jezumowicz i t. p. P. Dowkontt wydał między innemi pismami w języku litewskim, zbiór pieśni żmujdzkich (główne jego prace odnoszą się do badań filologicznych nad pochodzeniem i starożytnością języka litewskiego); pan Wawrzyniec Iwiński, wydawca kalendarza żmujdzkiego, umieszcza w nim też wiadomości pożyteczne dla ludu; p. Akielewicz (chłop z Marjampola) pisał rzeczy do potrzeb i pojęć naszego ludu zastosowane. Gorliwością w staraniach około oświaty ludu łożonych, odznacza się w pow. Szawelskim ks. proboszcz Szawkiański, J. Januszkiewicz; przy szkółce tamecznéj parafjalnéj, która jego staraniom winna swój początek, i w któréj sam i organista uczą dzieci włościańskie, utrzymuje, prawie wyłącznie swoim kosztem, do 20-tu biedniejszych dziatek włościańskich, troszcząc się zarówno o materjalne jak o duchowe dobro powierzonych mu owieczek. Pani hr. Czapska, w dobrach swych Beržanach, w powiecie Szawelskim położonych, od nowego roku urządziła szkółkę dla ludu wiejskiego swych włości, do któréj uczęszcza kilkunastu chłopców. Postarała się o nauczyciela, biegłego w języku żmujdzkim, sprowadziła potrzebne do nauczania książki, i wszystkie te i inne koszta, jakie utrzymanie szkółki wymagają, że swoich funduszów zaspakaja. Pewną głośność zyskała szkółka Retowska, w pow. Rossieńskim znajdująca się, któréj przełożony p. Iwiński, z poświęceniem się i wytrwałością, mozolne posłannictwo nauczycielskie spełnia. Książę Ir. Ogiński, właściciel miasteczka Retow zakłada w niem obecnie szkółkę rolniczą dla ludu, mającą głównie na celu oznajomienie go budową machin i narzędzi rolniczych i z zastosowaniem ich do uprawy roli.

— Piszą z Rzymu: Dnia 12 b. m. ks. Borowski biskup Żytomierski miał długie posłuchanie u Ojca św. Pius IX witając go wyciągnął doń ramiona i uściskawszy go obadwaj rozpłakali się rzewnie. Arcybiskupa gnieźnieńskiego spodziewają się tu 14. *Przygotowano dla niego mieszkanie w dawnym pałacyku Marji Kazimiry i rezydentów rzeczypospolitéj polskiéj na Monte-Pincio. Biskupi codziennie przybywają. Każdy z nich przed opuszczeniem wiecznego* miasta, otrzyma na pamiątkę medal umyślnie wybity i monumentalny zbiór pism i adresów w obronie doczesnéj władzy papiestwa, złożony z 6-u ogromnych tomów, mających każdy blizko tysiąc stronic.

— Pan Stanisław Lipiński otrzymał pozwolenie od Dyrekcji Głównéj Towarzystwa Kredytowego, na urządzenie wystawy rolniczéj ciągłéj, dla dogodności właścicieli ziemskich w sali w dziedzińcu gmachu Towarzystwa, gdzie już urządzoną została wystawa machin i narzędzi rolniczych. Donosząc o tem uprasza o przysyłanie na wystawę przedmiotów związek z rolnictwem i przemysłem rolnym mających, mających, a mogących się przyczynić do wzrostu rolnictwa krajowego.

— Rząd austryjacki w d. 30 czerwca sprzedaje przez opieczętowane deklaracje więcéj dającemu dobra skarbowe Łąka w Galicji pod Samborem, oszacowane na 125,000 złr. Warunki można przejrzeć w dyrekcji bankowéj we Lwowie, w zakładzie eskontowym w Krakowie, w urzędzie kancelaryjnym w Samborze i w banku wiedeńskim.

— *Jan Osiecki redaktor Postępu zaczął od d. 19 maja odsiadywanie sześciomiesięcznéj kary ciężkiego więzienia, na którą był skazany za postępstwo drukowe.*

— Z dn. 1-ym czerwca r. b. ma zacząć wychodzić w Poznaniu dzieło napisane przez Józ. Mrozińskiego pod tytułem: „Rolnik Polski.“ Dzieło to składać się będzie z pięciu części : 1) Główne podstawy zarządu gospodarstwa wiejskiego; 2) rolnictwo w ogólności; 3) hodowla zwierząt domowych; 4) fabrykacje i inne z gospodarstwem złączone zakłady i przedsięwzięcia; 5) gospodarstwo domowe i w dodatku: Piśmiennictwo polskie w wydziale agronomji od najdawniejszych czasów. Co miesiąc ma wychodzić jeden zeszyt z 4-ch arkuszy druku złożony, i kosztować będzie 2 złote polskie.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Z Krakowa, w maju 1862.

Pobieżny przebieg obrazów na wystawę sztuk pięknych tego roku nadesłanych, w ostatnim moim liście do was umieszczony uzupełnić mi jeszcze wypada wzmianką o późniejszych, a wartością zasługujących na uwagę obrazach. Do takich wliczyć najprzód wypada piękną historyczną pracę pana Matejki Jana, o którego Janie Kazimierzu już przeszłym razem wspominałem. Obraz, o którym mówię, przedstawia śmierć najdroższéj córki Jana Kochanowskiego owéj nieodżałowanéj Urszulki, nad którą nasz pierwszy wieszcz z Czarnolasu tyle ślicznych i prawdziwie brylantowych łez wylał w pieśni. Przejął się głęboko artysta tém silném uczuciem, jakie w każdym wierszu Trenów Kochanowskiego połyska, i odtworzył scenę rzewnéj boleści ojca w takiéj sile i prawdzie i w takiem pięknie swojéj wyobraźni, że zasługuje na najszczersze uznanie swego wysokiego talentu, tak pod względem pendzla jako też i pomysłu. Zbolały i stroskany śpiewak Sobótki chwyta w swe drżące ręce maleńkie ciałko w trumnie złożonéj i w piękne giezłeczko odzianéj Urszulki. I słyszysz patrząc się weń, jako ci śpiewa z serca:

Moja wdzięczna Urszulko, bodaj ty mi była
Albo nie umierała, lub się nie rodziła!

I słyszysz to uderzenie serca ojcowskiego, którego bolu nie mógł i nie mógł dość wyśpiewać autor Trenów na śmierć swojéj córeczki. A w łzie, perlącéj się na pełném ognia i tchnienia oku, czytasz tę całą piękną i wzniosłą duszę, która tak silnie umiała kochać i cierpieć. Pan Matejko stanął bardzo wysoko przez ten obraz; wykonanie jego, choćby mogło na ten lub ów zarzut (znów co do perspektywy) zasłużyć, w obec swych zalet może się nazwać mistrzowskiem. Zgadzając się ze zdaniem szan. recenzenta Czasu, bardzo przychylnie o tym obrazie wyrzeczonem, nie zgadzam się z tą jego uwagą, jakoby w wykonaniu Urszulki widocznym był pośpiech artysty. Owszem uważam w téj pracy bardzo wiele starannych studjów i doskonałość gry barw, kolorytu i rysunku. Z pomiędzy innych późniéj nadesłanych obrazów, wymienić tu wypada „Piasta“ p. Florjana Cynka, który swą pracą wiele zdradził talentu i postępu. Do kołodzieja Piasta siedzącego przed chatą wieśniaczą, a chatą polską zupełnie, z bocianem, ze strzechą, przybywają dwaj aniołowie (których niektórzy za Cyryla i Metodyusza podają); zdumiony staruszek wznosi ręce ku niebu, pojąć tego cudu nie mogąc. Szkoda tylko, że artysta bardzo mało tę scenę udramatyzował: tak ona jest martwą. Ruchu trzeba było więcéj, aby wzruszenie serca okazać jawniéj. Aniołom brakuje lekkości i pewnéj eterycznéj swobody. Mimo to jednak, obra-

zek ten miłe sprawia wrażenie i daje rękojmią przyszłości artysty.

P. Tepa, znakomity malarz, lwowianin, dodał do swoich typów (o których mówiłem) nowe typy nadzwyczaj charakterystyczne; z nich „Żydzi“ są wybornym obrazkiem, z całą prawdą bardzo artystycznie wykończonym. Młódszych malarzy prace, a nawet uczniów szkoły technicznéj, są to tylko próbki talentu, którego w rzeczy saméj temu i owemu nie brak, nie zasługują atoli na obszerniejszy rozbiór. Pracy, studjów — studjów i pracy!

Rzeźb prawie żadnych nie było. Widoków kilka było ładnych. Trockiego szczególniéj bardzo miły krajobraz. O reszcie, dla braku miejsca nie mogę się tu rozpisywać, bo o wystawie mówię tym razem tylko w uzupełnieniu. Natomiast, przejdę na pole ruchu literackiego, z którego mam kilka nowości.

Otóż więc od ogniska naszéj oświaty rozpoczynając, o Towarzystwie naukowem tu wspomnę, a raczéj o jego wspomnę stracie, którą w skonie Franciszka Wężyka poniosło.

Najstarszy ten poeta polski z dzisiejszych umarł w d. 6 b. m. i śmiercią swoją zasmucił i tak niewesołe miasto nasze. Bolesna to konieczność, któréj niestety! w tych kilku latach uległo tak wielu znakomitych naszego kraju mężów. Znano tu i powszechnie szanowano ś. p. kasztelana Wężyka; znano go jako męża stanu, urzędnika z czasów księstwa Warszawskiego, posła, a potém najgorliwszego członka i prezesa Towarzystwa naukowego. Ale znano go też jako pisarza, jako poetę, jako autora Wandy, Bolesława Śmiałego, Okolic Krakowa, Rzeczypospolitéj Babińskiéj, i cenionych wielce Od pod wpływem Napoleona pisanych:

Nie słyszycie
Jak Pan Niebios gromy miota?
. . . .

Mickiewicz Adam w odczytach literatury słowiańskiéj mówiąc o Wężyku, a mianowicie o jego odach, powiada, że w miejscu, z którego przytoczyłem tu wierszyk, autor był prawdziwie natchniony, co mu się nigdy więcéj nie przydarzyło. Zbyt to surowy wyrok, ale Mickiewiczowi wolno go było wypowiedzieć. Zasługa Wężyka, jaką położył w kraju, podaniem myśli wybudowania domu dla Towarzystwa naukowego i zajęciem się szczerem w jéj wykonaniu, nie zgaśnie pewno w sercach przyjaznych jego pamięci ziomków, umiejących cenić mężów około dobra ogółu się krzątających. Pogrzeb ś. p. kasztelana odbył się bardzo wspaniale, choć na nim mów pochwalnych nie było. Prawdziwa zasługa i cnota chwali się sama najlepiéj. Osierocone Towarzystwo uczuło najwięcéj tę stratę... *Bógby tylko dał, aby jéj zbytecznie nie uczuł nieskończony jeszcze gmach, pomnikiem Wężyka będący.*

Stanowisko, jakie ś. p. Wężyk zajmował w literaturze nie może być stanowczo określone z utworów, które dotąd znamy; są to po większéj części dzieła natchnione ostatniem echem klassycyzmu gasnącego już prawie, w obec świtających jasności nówszéj naszego piśmienictwa epoki. Epoka ta bogata bardzo w zastępy zasłużonych i niezasłużonych szeregowców, z dniem każdym przysparza nam jakieś imię, które, choćby Mickiewiczowskim nie błysło ogniem, przyda się zawsze jako gwiazda świecąca. Zstępujących do grobu zastępują nowi rycerze pióra, puszczając się w tę gorzką wędrówkę zawodu po to, by

...szatan świata głuszył ich tony
Ci nie pojęli, a tamci wyklęli...

I pomimo przekonania o tém idą— idą śmiało, z wiarą i poświęceniem. Oto dwa nowe takich rycerzy utwory, które zasługują na wzmiankę.

Jednym jest: Powieść ostatniego Torbanisty żebraka, spisana przez Romana Szkarłupkę, wydana w Krakowie nakładem Wilda; a drugim: Z a w i c h o s t, śpiew historyczny Jana Lama, wydany we Lwowie. Dwie te nowości przejrzymy.

Powieść ostatniego torbanisty żebraka osnuta jest na historycznych podaniach o panu Rzewuskim, o porażce Daszowskiéj i t. d... i jest prawdziwem odbiciem charakteru ukraińskiéj dziatwy, tak pełnéj bólu i łez, poezji i wspomnień krwawych.

Są starzy ludzie, spytaj kogo wola:
Jaka to była ojców naszych dola,
Kiedy Lach wściekły nikogo nie słuchał,
Ta robił wszystko, co czart mu poddmuchał?
Kiedy w arędę puszczał domy Boże,
A żyd od cerkwi trzymał klucz w komorze,
Ta darł poborne? nikt że nie pamięta?
A kiedy przyjdą wielkanocne święta
Chłop biedny płaci za własne prosięta.

Treść poematu jest bardzo prosta i naturalna, lubo wcale nie poetyczna... Pan Rzewuski, Rzewucha, attaman kozaczy wziął sobie urodną dziewkę Pryśkę do dworu, nie pozwalając jéj iść za mąż, za kochającego ją nad życie Owerka Kliszawego: Rozwija się dość ciemno prowadzona intryga pomstą kozaka, który zabija Rzewuchę i Pryśkę, i sam z b i e s z o n y straszy okoliczne sioła. Co do charakteru jednak, poemat ten ma wiele bardzo zalet i jest prawdziwie na nutę dumek Padury nastrojony. Podział na jarmarki, i każdy jarmark poczynająca dumka, są bardzo dobre. Oto pierwsza lepsza:

Płacze gołąb' po samicy,
Bo przepadła gdzieś bez wieści;
Płacze kozak po dziewicy,
Bo ją wróg na rękach pieści.

Gołąb' orła nie dogoni,
Darmo tylko utyskuje;
Kozak dziewki nie obroni,
Ale swego nie daruje.

Gołębiowi rady niéma,
Gdzieś upadnie na rozdroże,
Kozak cierpi, lecz wytrzyma,
Bo się jeszcze zemścić może.

Albo ta zupełnie Padurze odpowiednia. Pierwsza jéj zwrótka nawet jest przekładem z Padury.

Na dół spisy! na dół spisy!
Bo do tańca wróg już stał.
Przepadniecie podłe biésy —
Kozak kożuch nowy wdział.

Hej! co kozak niech wróg zna —
Hura ha! — Hura ha! —

Kozak strachu się nie boi,
Bo w nim krew kozacza gra
Nikt mu w polu nie dostoi,
Kiedy huknie hura ha!

Hej! co kozak niech wróg zna,
Hura ha! hura ha!

Z ustępów niektórych, a w ogóle z siły i prawdy, jaka w wierszu pana Szkarłupki przebija, znać piękny talent. Co się zaś tyczy użycia prowincjonalizmów „grubijańskich“, jak je sam autor zwie w dopisku, o tych, zdaniem mojem, powiedzieć należy, że są wcale stosowne, oprócz dwóch (jeden na str. 66 a drugi na str. 89) zbyt rażących nie-estetycznością. Lepiéj autor zrobił poddając się téj formie, nie chcąc przez to skłamać natchnieniu, którego cele były dla niego wyższe nad zabawkę salonów i pedantyzm purystów.

Drugim utworem, o którym mam mówić jest „Zawichost“ Jana Lama. Śpiew ten opiewa ustęp z dziejów księcia ruskiego Romana Mścisławicza, mianowicie nieszczęśliwą jego wyprawę na Lachów i Litwę pod Zawichostem w r. 1205. Główna myśl tego poematu opiera się na zacnéj bardzo tendencji prowadzącéj do zgody i jedności bratniéj.

W wierszu widać wielką łatwość, prostotę i staranność, obok zapału i rzeczywistéj poezji, któréj nie mało rozlanéj jest w całym utworze. Dziennik polski dobrze bardzo o tym utworze powiedział: że on nie tyle uderza polotem, ile harmonją między myślą poety, a jéj wykonaniem. Szczerość i serdeczność myśli odzywa się szczerym i serdecznym wierszem.

Oto więc są dwie najświeższe nowości literackie.

Franciszek Waligórski wydał we Lwowie na cel dobroczynny zbiór swoich poezij — zabrano mu je i nie pozwolono publikować.

Henryk Nowakowski, o którym doniosłem dawniéj, ułożył: Album lwowskie, bogate w piękne utwory (Małeckiego, Romanowskiego, Szujskiego i t. d.) i skoro je ukończył, dostał zakaz roszerzania go między publicznością — i album więc zabrano.

Bernard Kalecki, znany i zdolny współpracownik byłego „Kółka rodzinnego“ we Lwowie, napisał przystępnie a biegle (jako mi donoszą ze Lwowa) Dzieje Polski do czytania w chatach i szkółkach wiejskich, a po wydrukowaniu zakazano je sprzedawać.

I oto trzy zakazy, trzy konfiskaty.

Akademik Alfred Szczepański, ma obecnie w Krakowie kryminalny proces za imputowane sobie napisanie artykułu do byłéj Czytelni dla młodzieży (któréj redaktor w kozie) p. n. Porozbiorowy szlak. Proces ten, zabiera młodemu uczniowi uniwersytetu dużo czasu, a nadewszystko rozrywa mu umysł, skierowany do ksiąg i skryptów.

Innych nowości literackich mamy tu kilka.

Zeszyt 3-ci pięknego dzieła Józefa Szujskiego p. t. Dzieje Polski, już opuścił prasę. W dodatku do Dziennika literackiego, po ukończeniu pięknéj powieści pani Sand Valvedre, ukazać się ma tegoż Szujskiego dramat historyczny (siódmy) p. n. Jerzy Lubomirski. Niewyczerpany ten autor, bolesną nam wielce nadesłał przed niewielu dniami ze Lwowa (gdzie teraz bawi) wiadomość, o chorobie swojéj, która nas bardzo zasmuciła. Choroba ta trwa już parę miesięcy... Bóg by dał, aby jak najprędzéj usuniętą została. Kraj nasz czuje już zasługi tego młodego poety.

Ludwika Leśniowska, autorka opremjowanéj dla ludu Historji Polskiéj, bawiąca obecnie w Krakowie, zamierza wydać tęż historją poprawioną, mianowicie też w części geograficznéj, w któréj sumienna krytyka porobiła jéj należyte zarzuty. Co do geografji naszéj ziemi, téj mamy istotny brak. Ukazała się temi czasy obok Historji Polskiéj przez Feliksa Antoniewicza, wydanéj w Gnieźnie geografja starożytnéj Polski i posiada wiele bardzo zalet, ale u nas, należy do zakazanych owoców.

Rachu literatury ukazał się zeszyt 2-gi; obfitszy w dzieła i ich tytuły, ale też obfitszy zarazem w nonsensa. Słyszeliśmy, że redaktorem téj wielkiéj krytyki świata ma być j e d n a f i g u r a, umiejąca oceniać zarówno: dzienniki polityczne, i naukowe, i pisma zbiorowe, i encyklopedją, i filologją, i teologją, i filozofją, i politykę, i ekonomją, i technologją, i prawo, i medycynę, i nauki przyrodzone, i matematykę, i jeografją, i podróże, i heraldykę, i dyplomatykę, i numizmatykę, i historją, i poezją, i powieści i r o z m a i t o ś c i..... Jest to jakiś wszechstronny genjusz... ukrywający się jednak za parawanem niesłychanéj skromności autorskiéj. A szkoda!.. wartoby go poznać i uwieńczyć!...

P. Antoni Kostecki wydał dobrze napisaną i starannie opracowaną broszurę: O zabezpieczeniach w ogóle, a w szczególności o zabezpieczeniach w naszym kraju.

W teatrze, który nas już opuścił (odjeżdżając na lato do Galicji) widzieliśmy też na przedostatniem przedstawieniu nowość, nie bez przymiotów, ale i z wadami przez hr. Starzyńskiego napisaną, p. t. Starosta Wieluński. Tendencja tego dramatu jest dowieść: że ze szlachty dobrzy się rodzą synowie, a z nie-szlachty: zbrodniarze. Cóż tu więcéj o takiéj sztuce pisać... Nic; t. j. właśnie tyle co o g ł u p i m pamflecie, który się temi dniami ukazał w Krakowie zowiąc się najwłaściwiéj: Ulicznikiem Krakowskim. Autorem jego jest niby jakiś Pietrek Pszonkowicz, który za godło wziął sobie kocią muzykę i frykę. Gdyby to było dowcipne, rozśmiać by się choć można.

Królewiec, *27-go maja 1862 r.*

Powietrze mamy chłodne. Przed kilku dniami kilkogodzinny deszcz zrosił spragnioną wilgoci ziemię. Pola trochę się poprawiły.

W Anglji zostawają targi zbożowe po części pod wpływem powietrza. Obecnie nie wielka zaszła zmiana, jednak spekulacja bardzo się ograniczyła, albowiem, choć dowozy są mierne, tranzakcje najwięcéj w miarę chwilowéj konsumpcji się uskuteczniają. Ostatnio nadeszło nieco więcéj zboża ze zagranicy, za które w celnym gatunku bez trudności postępowano ceny z poniedziałku.

Piękny stan pól we Francji uciszył także handel zbożowy. Ceny mąki się obniżyły. Pszenica i żyto nie zdołało się w dawnéj utrzymać wartości. Bezczynność i spokojność na placach staje się powszechną.

Holenderskie targi jeszcze jakkolwiek wyrażały życie— które li wskutek powietrza się obudziło. Ostatnie dość silne deszcze wywołały wyższe ceny i znaczniejsze tranzakcje głównie na odstawę.

Na naszym placu spokojnie. Zagraniczne notowania nie przedstawiają najmniejszego zysku. Z powodu tego cena pszenicy Codziennie redukuje. Że żytem troszeczkę się poprawiło. Zlecenia Berlińskie, Szczecińskie i Szweckie interess podniosły o 1—2 sbr. na szeflu.

Wszelkie jare zboże z zaniedbaniu.

Płacono na giełdzie naszéj:

	za szefel pruski		beczkę litewską z doliczeniem 14% agio.	
	funt. holl.	sbr.	rub. kp.	rub. kp.
pszenicy jasnéj z wagą	131—132	89½	23 3	—
" czerwonéj "	122—123	70	17 78	—
żyta . . . . . "	123—124	57—57½	14 70	14 74
Owsa . . . . . "	69— —	27½	6 93	—
grochu białego. . "	— — —	57	14 70	—

Agencja Domu Nadniemeńskiego J. GOŚCICKI.

ROZMAITOSCI.

— Podczas ostatniéj zimy, widziano u wybrzeży północnych Stanów Zjednoczonych pływające lodowiny trzymające 200 stóp wysokości.

— Niedawno w Nantes, w kościele św. Wawrzyńca, obudził się z sześćdziesięcio-godzinnego letargu nieboszczyk w chwili gdy po nim odprawiano exekwje. Wstrząsł trumną tak silnie, że dokoła stojące świece pospadały. Na to gwałtowne dopominanie się o powrót do życia, odbito natychmiast wieko trumny, a zaprowadzono rzekomego nieboszczyka do zakrystji, gdzie wkrótce po użyciu środków lekarskich przyszedł zupełnie do siebie i zaraz przez lekarza do domu odwieziony został.

— W Ameryce północnéj z liści rośliny C o c a e r y t h r o x i l o n z dodatkiem innych roślin alkalicznych wyrabia się płyn cudowny, odpędzający senność i przytępiający w wysokim stopniu uczucie głodu. Znakomity naturalista szwajcarski Tschudi używał tego środka podczas swych poszukiwań nocnych, a jeden Indjanin wzięty przez niego do pomocy kopał ziemię przez 5 dni i 5 nocy z rzędu, sypiając tylko dwie godziny w nocy, a za pokarm używając wyłącznie zieleniny z powyższych roślin. Drugi Indjanin dzięki temu pokarmowi był w stanie odbyć pieszo podróż z Paz do Tocna o 400 kilometrów od siebie odległych w przeciągu czterech dni, chociaż musiał w tym kierunku przebywać dwa razy wysokie szczyty gór. Liście rośline Coca w erythroxilon dobroczynne w swych skutkach jako pokarm, wydają jeszcze nadto lotny pierwiastek nazwany Kercolina, która posiada własności odurzające nerwy w daleko wyższym stopniu niż Chloroform i Amylina. Fregata austryjacka „Nowara“ przywiozła ze swéj podróży koło świata wielką ilość Kercoliny wydobytéj z liści Coki amerykańskiéj.

— Lampa bezpieczeństwa Davy'ego, powszechnie używana przez górników, ażeby zapobiedz niebezpiecznemu zapalaniu się gazów, w kopalniach przez nieostróżne otwieranie bywała często przyczyną niebezpiecznych i zgubnych dla robotników explozij. Świeżo p. Laurens Lermusiaux z Anzin (we Francji), wynalazł do téj lampy pneumatyczny zamek, który odpowiada wszystkim warunkom bezpieczeństwa i ocali wiele ofiar smutnych wypadków w kopalniach. Lampa ta otrzymała nazwę lampy Laurent.

— Parowiec Ost-indyjski „Armenian,“ był świadkiem przy ujściu rzeki Bonny w Gwinei północnéj oburzającéj ludzkość uczty ludożerców. Dnia 1 lutego, zebrał się na wybrzeżu morskiem tłum ludzi okropnego wejrzenia, którzy ustawiwszy w pewnym porządku odcięte głowy ludzkie, rozniecili ogień i wrzucili je do kotła. Inni przynieśli na tę ucztę poćwiertowane tułowy, nogi i ręce ludzkie. Uczta ta była podobno przygotowaną na powitanie króla krainy Bonny nazwiskiem Pepple, który miał powrócić z Anglji.

— Przysłowiowa nieprzyjaźń „jak pies z kotem,“ nie wytrzymuje w wielu razach krytyki. W Lyonie buldog jednego rzeźnika tak polubił kota, że gdy rzeźnik rozgniewany na kota za zbytnie łakomstwo, rzucił go w worku do Rodanu, buldog skoczył w głąb' rzeki i wyratował swego towarzysza. Rozgniewany rzeźnik za tę niespodziewaną pomoc rzucił kota raz drugi do rzeki, zmyślny buldog rzuciwszy się na nowo na ratunek, wydobył kota z głębi i złożył go na drugim brzegu. Ten fakt piękny mógłby w wielu razach i ludziom służyć za przykład do naśladowania.

— *Uprawa wina we Francji, obejmuje dwa miljony hektarów*, na których produkcja wina wynosi co roku 40 miljonów hektolitrów, która na miejscu reprezentuje wartość 500 miljonów franków. Wywoz za granicę wynosi 2 miljony hektolitrów. Obliczają na 8 miljonów franków wartość tylko pip i beczek potrzebnych do przechowywania i przewozu wina, a na 30 miljonów koszta transportu wewnątrz Francji. Gminy pobierają z produkcji wina 80 miljonów franków podatków, akcyza zaś na korzyść skarbu przynosi 150 miljonów franków. Obróty handlowe winem obliczają we Francji w ogóle na tysiąc miljonów franków.

— A n n u a i r e d e s p o s t e s podaje na 274 miljony liczbę listów rozesłanych przez bióra pocztowe we Francji w ciągu upłynionego roku, z których wpłynęło do skarbu 56,600,000 franków. Wartości pieniężne przesłane w 315,408 assekurowanych listach, wynosiły ogromną cyfrę 521,800,670 franków.

— Dziennik angielski J e w i s h I n t e l l i g c e n e r czerpiąc z rozmaitych urzędowych i nieurzędowych źródeł statystycznych, przychodzi do wniosku, że liczba żydów rozproszonych obecnie po całym świecie, wynosi od 10 do 12 miljonów.

— Między stolicami europejskiemi, Wiedeń odznacza się największą liczbą dzieci rodzących się z nieprawnych związków, bo wedle obliczeń wypada ich 51 na 100 nowonarodzonych, najbliższy szczebel po Wiedniu zajmuje Monachium stolica Bawarji, gdzie rodzi się ich czterdzieści ośm na sto, potém idzie Paryż, gdzie procent dzieci nieprawnego łoża wynosi 33%. Najmniejszy i najchlubniéj o moralności mieszkańców świadczący stosunek przypada na Londyn, gdzie rodzi się nieprawych dzieci tylko 4 na 100, a mniejszy jeszcze w New-Jorku w Ameryce bo wynoszący 2 procenta ogólnéj liczby urodzin.

— Londyńskie towarzystwo zoologiczne, otrzymało w tych czasach w darze dwa żyjące ptaki rajskie (Paradsea Papuana) przywiezione przez naturalistę i podróżnika Wallace'a z Nowéj Gwinei. Umieszczone one zostały w ogrodach Regent parku.

— W Monitorze sądowym lyońskim czytamy, że niedawno sprzedany został w izbie sądowéj z licytacji, zegarek srebrny za 15 franków. Po bliższém zbadaniu pokazało się, że zegarek ten był własnością krwawego rewolucjonisty Couthona, którego imię wyryte było na kopercie wewnętrznéj zegarka pod trupią główką, nad którą się unosił noż gillotyny uwieńczony dębowemi liściami.

— Sławny obraz Paul Delaroche'a, wyobrażający Marję Antoinettę, królowę francuzką idącą na rusztowanie, został kupiony przez jednego londyńskiego piwowara za 32,000 funt. szter. (201,600 rub. sr.)

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Dnia 16 bież. mies. umarł w Petersburgu znany w literaturze rossyjskiéj poeta Leon Mej, który z zamiłowaniem śledził piśmiennictwo polskie i odznaczył się pięknemi przekładami utworów Mickiewicza, Pola, Syrokomli i innych.

— W Ihumeniu (gub. Mińskiéj) ustanowione zostały dwa jarmarki: 2 maja i 15 grudnia. Oba trwać mają po dni dwa.

— Umarł w Wilnie Konstanty Wolan obywatel gub. Kowieńskiéj, były prezes kollegjum Wil. Ewan. Refor.

NEKROLOG.

(Udzielono).

Uczucie prawdziwéj przychylności i czci jaką przejęty zostałem w ostatnich kilku latach bliższéj znajomości ze zmarłym nakazuje mi podać do wiadomości znajomych i krewnych, którzy przy oddaniu ostatniéj posługi znajdować się nie mogli, te kilka słów o zgonie ś. p. Konstantego Wolana, zostawując istotne ocenienie zasług jego tym, którzy przeszedłszy z nim dłuższe kolcje życia, mają do tego większe prawo i obowiązek oddania należnego hołdu cieniom zacnego męża.

Dzień 15 b. maja ciężką dotknął boleścią i grubą okrył żałobą serca rodziny i przyjaciół ś. p. Konstantego Wolana b. Prezesa Ewangielicko Reformowanego kollegjum wileńskiego, który po długiéj i ciężkiéj chorobie w majątku swym Beržach (gub. Kow.) przeniosł się do innego żywota po nagrodę za pracę na téj ziemi, zostawiając w głębokim smutku żonę i dwie córki. Ś. p. Konstanty Wolan urodzony w r. 1799 szkoły odbył w Kiejdanach, poczém wstąpiwszy do służby krajowéj, aplikował się w sądzie grodzkim Wileńskim; a w 1827 r. został mianowany regentem spraw kryminalnych. Od 1839 do 1841 pełnił służbę od wyborów obywatelstwa gub. Wileńskiéj. W tymże roku wybrany przez Ewangelicko Reformowany Synod na członka kollegium, w któréj to godności przez 12 lat z odnawianym co trzy lata wyborem zostawał aż do r. 1858, pełniąc zaszczytny ten urząd z nieposzlakowaną sumiennością, i nieszukając wywyższenia, a jedynie oddając się usługom bliźnich, czego liczne świadectwa w uczynkach dla dobra współwyznawców pozostawił. Poświęcając pracowite swe życie krzątaniu się około powierzonego urzędu, nietylko że z całém chrześcijańskiem oddaniem się i zaparciem siebie spełniał obowiązek najczulszego męża i ojca, ale będąc zarazem istotnym opiekunem swéj włości umiał jeszcze przytém wynaleźć dość czasu na załatwianie spraw tutejszego Towarzystwa Dobroczynności, przez którego Członków Wice Prezesem onegoż Towarzystwa był mianowany. W 1858 r. usunąwszy się z widowni publicznego zawodu oddał się całkowicie pracy domowéj i urządzaniu gospodarstwa wiejskiego, jednając sobie przez szczególniejszą łatwość i przyjemność w pożyciu nie tylko serca bliższych węzłami pokrewieństwa, ale też wszystkich którzy z nim w stosunkach zostawali. Tak upływał zaciszny żywot prywatnego człowieka aż do r. 1861, w którym już niezmordowane w pracach siły ustępując powoli zbliżały go do grobu. Znakomite historyczne imie i zasługi przodków ś. p. Wolana dla dobra Ewangelicko-Reformowanego kościoła do tem usilniejszéj pracy go zagrzewały, ile że w niéj widział święty obowiązek, jaki nań spuścizna zasłużonego imienia którego był ostatnim potomkiem wkładała. Bóg jeszcze za życia wypłacił mu część nagrody jakiéj swemi prawdziwémi zasługami godnym się uczynił: bo gdy na chlubném dostojeństwie przez wzorowe spełnianie obowiązków obywatela, cześć miłość i uszanowanie zaskarbił,—gdy też w kole ukochanéj rodziny ciesząc się najprzywiązańszem rodzeństwem i pobłogosławiony wnukami, którymi z najżywszą miłością ojcowską aż do zupełnéj utraty sił życia otaczać się lubił—tak też na wieść o ciężkiéj chorobie lud wiejski, któremu był ojcem tłumnie odwiedzać chorego i modlić się o przedłużenie jego życia do kościoła pośpieszył. Ale inaczéj podobało się Bogu. Łzy najszczerze i modlitwy gorące są tylko na ulgę dla pozostających na téj ziemi od Bogu dane—a wyroki Jego niczém niezmienne. „Bądź wola Twoja.“ Kiedy już nadzieja życia przeminęła, jeszcze przy zdrowych zmysłach odbył ostatnie pojednanie z Przedwiecznym, polecając się modłom żony i córek;—a w kilka miesięcy potém wezwany został na spoczynek po trudach życia w obecności całéj bliższéj swéj rodziny. Zwłoki przewieziono do Wilna dnia 18 b. m.; nazajutrz po odbytém w kościele Ewangelicko-Reformowanym załobném nabożeństwie, na cmentarzu tegoż wyznania złożono. Przed wyprowadzeniem zwłok, ze łzami rozrzewnienia w wymównych słowach koleżeńskiego żalu pożegnał i pobłogosławił nieboszczyka ks. Lipiński Jeneralny Super Intendent Ewangielickich kościołów.

I z żałobnym jękiem pogrzebowego dzwonu poniosły się przed tron Sędziego ostatniego gorące modlitwy i szczere wyrazy boleści zasmuconéj rodziny oraz żal licznie zgromadzonych przyjaciół i znajomych zmarłego. Sit tibiterra levis! *M.*

TEATR. We czwartek, 24. maja: Łucja z Lamermoru, Sto za sto, Nauczyciel i Młynarka.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 17-го по 20 ое мая.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. Ѳеоф. Корсакъ съ женою.— Леоп. Чеховичъ.— Ксав. Гноиньски.—Юл. Мацкевичъ.— Мих. Таньски.—Юл. Грабовски.— Іос. Бургардъ.—Іос. Піоттухъ.— Ант. Микуличъ.—Ѳеод. Матусевичъ.— Эдв. Антусевичъ.—Ксав. Блюмъ.—Г-жи Михалина Волянова.- Изабеля Пуховецка.—Марія Маевска.—Генер. Штаденъ.—Полк. Инж. Гагельштромъ.— Подп. Оскаръ Гр. Келлеръ.—Тит. Сов. Петръ Бардтъ.—Кол. Сов. Чураковски.—Дѣйств. ст. сов. Помп. Батюшковъ.— Кол. сов. С. Щепкинъ.—Купецъ Заблудовски.— Фр. Рейнгольдъ.— Іос. Фридманъ.—Агрономъ Каз. Рызкевичъ.

Въ д. МАЦКЕВИЧА: Александръ Букаты.—Въ д. ПУЗЫНЫ: Генр. Бѣлиньски.—Въ д. КРАСОВСКАГО: Влад. Заблоцки.— Въ д. КАЗЕННОМЪ: Дѣйст. Ст. Сов. Бялоцки.—

Выѣхавшіе изъ Вильна, съ 17-го по 20 ое мая.

Корсакъ.— Сиг. Чеховичъ.— Лопата.— Клочковски.— Алекс. Ваньковичъ.— Янъ Ваньковичъ.— Шишко.— Клобуковски.— Ревиньски.— Могильницки.— Юл. Лапицки.— Гр. Ст. Солтанъ.— Карлъ Кублицки.— Матусевичъ.— Мацкевичъ.— Гребницки.— Щепкинъ.—Эйсымонтъ.—Ѳеоф. Бениславски.—Рейнгольдъ.— Заблудовски.—Ген. Штаденъ.—Гагельштромъ.—Ник. Абрамовичъ.- Викт. Булгаровски.—Ад. Бартошевичъ.— Янъ Гоувальтъ.— Янъ Керсновски.—Ст. Романовичъ.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 17-go do 20-go maja.

HOTEL NISZKOWSKI. Obyw. Teof. Korsak z żoną.— Leop. Czechowicz.—Ksaw. Gnoiński —Jul. Mackiewicz.—Mich. Tański.— Jul. Grabowski.— Józ. Burhard.—Józ. Piottuch.—Ant. Mikulicz.— Teod. Matusewicz —Edw. Antusewicz.—Ksaw. Blum.—Panie: Michalina Wolanowa.—Izabela Puchowiecka.—Marja Majewska.—Jenerał Sztaden.—Półk. Inż. Hagelstrom.—Podpółk. Osk. Hr. Keller.— Rad. hon. Piotr Bardt.— Rad. Kol. Czurakowski.—Rzecz. rad. st. Pomp. Batiuszkow.—Rad. Kol. S. Szczepkin.—Kupiec Zabłudowski.- Fr. Rejnhold.—Józ. Fridman.—Agronom Kaz. Ryzkiewicz.

W d. MACKIEWICZA Aleksand. Bukaty.—W d. PUZYNY: Henr. Bieliński.—W d. KRASOWSKIEGO: Wład. Zabłocki.—W d. SKARBOWYM; Rzecz. rad. st. Białocki.

Wyjechali z Wilna, od 17-go do 20-go maja.

Korsak.—Zygm. Czechowicz.—Łopata.—Kłoczkowski.—Aleksand. Wańkowicz.—Jan Wańkowicz —Szyszko.— Kłobukowski.—Rewiński.- Mogilnicki.—Jul. Łapicki.—Stan. hr. Sołtan.—Kar. Kublicki.—Matusewicz.—Markiewicz.—Hrebnicki.—Szczepkin.— Ejsymont.— Teof. Benisławski.—Rejnhold.—Zabłudowski.—Jen. Sztaden.—Hagelsztrom. Mik. Abramowicz.— Wikt. Bulharowski. — Ad. Bartoszewicz.— Jan Houwaldt.—Jan Kiersnowski.—St. Romanowicz.

Одобрено Ценсурою. 21 Мая 1862 г. Вильно. W Drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Московская сохранная казна по положенію своему симъ объявляетъ что въ оной будетъ продаваться съ аукціоннаго торга заложенное и просроченное имѣніе штабсъ-капитанши Варвары Павловны Быковой Витебской губерніи, Себежскаго уѣзда, при имѣніи Раевѣ въ деревняхъ, въ которыхъ поселено крестьянъ: Пустынкахъ 10, Чартовѣ 3, Раевѣ 14, Гвоздахъ 6, Конюхахъ 2, Пестуновкахъ 15, Разинкахъ 15, Дорбушахъ 33, Малюзинѣ 16, Влазовичахъ 19, Максимковѣ 1, Красныхъ Боркахъ 5, Родіонковѣ 4, итого во всѣхъ селеніяхъ 143 души по 8-й ревизіи, на коемъ долга сохранной казнѣ числится 13,011 руб. 21 коп.

Имѣніе это будетъ продаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ, и съ переводомъ долга, если кто пожелаетъ на остальной срокъ; для чего и назначается торгъ 3 а переторжка 6 числъ іюля мѣсяца 1862 года, въ 11 часовъ утра. Почему желающіе купить благоволятъ явиться въ сохранную казну въ назначенный день и подписаться къ торгу; а разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся, могутъ во всякое время, въ присутственные дни. Но вмѣстѣ съ симъ добавляется, что торгъ начинаться будетъ съ той суммы, какая сохранной казнѣ за означенное имѣніе причитается.

3—265

Виленской губерніи Ошмянскій уѣздный судъ объявляетъ, что 20 августа текущаго 1862 года будутъ производиться въ присутствіи сего суда торги съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою на продажу земельнаго участка Шудаки, принадлежащаго дворянину Кржиштофу Скржидлевскому, состоющаго сегоже уѣзда въ 1 станѣ, заключающаго земли 12 десятинъ и 1673 сажени мелкаго лѣсу, оцѣненнаго въ 50 р. с., на предметъ возмѣщенія казенной недоимки арендпаго дохода 59 р. 64½ коп. сер. по содержанію казеннаго имѣнія Вилейкишекъ. Затѣмъ, желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на означенное число.

3—267

Виленскій фотографъ дворянинъ Абдонъ Петръ Корзонъ отправляется въ Германію, Францію и Англію для усовершенствованія себя въ фотографическомъ искусствѣ.

Кол. асс. Г. *Зубовичъ.* (3—357)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Moskiewska kassa zachowawcza w skutek postanowienia swego niniejszém ogłasza, iż w niéj będzie się przedawał z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek sztabs-kapitanowéj Barbary Bykowéj, w gubernji Witebskiéj w Siebieżskim powiecie położony, zawierający przy dworze Rajewie we wsiach, w których osiadłych włościan jest: w Pustynkach 10, Czartowie 3, Rajewie 14, Hwozdach 6, Koniuchach 2, Pestukowkach 15, Razinkach 15, Dobruszach 33, Maluzikach 16, Włazowiczach 19, Maksimkowie 1, Krasnych Borkach 5, Radionkowie 4, w ogóle we wszystkich wioskach 143 włościan podług 8 rewizji, na którym do kassy zachowawczéj liczy się długu 13,011 rub. 21 kop.

Majątek ten będzie się przedawał ze wszystkiemi należącemi doń gruntami i z całém znajdującem się na nich zabudowaniem, oraz z przelewem długu, jeżeli kto zechce, na termin pozostały; dla czego też naznacza się termin dnia 3, z przetargiem dnia 6 lipca 1862 roku, od godziny 11 z rana. Przeto życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie w dni oznaczone do kassy zachowawczéj i oświadczyć chęć stawania do targów; papiery téj przedaży tyczące się, można widzieć w każdym czasie w dni odbywających się posiedzeń; przyczém atoli dodaje się, że targ rozpocznie się od téj summy, jaka do kassy zachowawczéj należy z tego majątku. 3—265

Wileńskiéj gubernji Oszmiański sąd powiatowy ogłasza, iż 20 sierpnia bież. 1862 roku będą się odbywały w tym sądzie targi, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, na przedaż uczątku ziemi Szudarki, należącego do szlachcica Krzysztofa Skrzydlewskiego, położonego w 1 stanie tegoż powiatu, zawierającego ziemi 12 dziesięcin i 1673 sążni młodego lasu, ocenionego 50 rub. srebr., dla wyręczenia zaległości skarbowéj arendy 59 rub. 64½ kop., z rzeczy dzierżawy majątku skarbowego Wilejkiszek; przeto życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie w dni naznaczone. 3—267

Fotograf Wileński szlachcic Abdon Piotr Korzon, wyjeżdża do Niemiec, Francji i Anglji z zamiarem doskonalenia się w swym zawodzie.

Ass. kol. *Zubowicz.* 3—357

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

Россійское общество застрахованія капиталовъ и доходовъ

(пенсіоновъ), съ основнымъ капиталомъ въ 1,000,000 руб. сер. и запаснымъ въ 1,490,366 руб. (служащими обезпеченіемъ за всѣ принятыя обществомъ обязательства), заключаетъ страхованія, на случай смерти лицъ обоего пола, за слѣдующія, вносимыя обществу страховыя премiи:

За каждую 1,000 руб. застрахованнаго капитала.

Съ лица	20	лѣтняго возраста,	ежегодно	18	руб.	50	коп.
—	25	—	—	20	—	70	—
—	30	—	—	23	—	60	—
—	35	—	—	27	—	10	—
—	40	—	—	31	—	80	—
—	45	—	—	38	—	—	—
—	50	—	—	46	—	20	—
—	55	—	—	57	—	20	—

и въ тойже пропорціи съ промежуточныхъ возрастовъ. Общество, принимая страхованіе на жизнь лица, находящагося въ здоровомъ состояніи, обязывается, послѣ смерти этого лица, хотябы она воспослѣдовала послѣ взноса и одной только преміи, выдать законному владѣльцу полиса (страховаго договора) полную сумму застрахованія. Такимъ образомъ предусмотрительному отцу семейства, супругу, брату, или другу представляется возможность, при небольшомъ пожертвованіи изъ своего годоваго дохода, предохранить семейство свое, или же близкихъ ему, отъ нужды, послѣ своей смерти, которая, какъ мы это нерѣдко видимъ, похищаетъ людей въ цвѣтѣ лѣтъ и совершенно здоровыхъ.

Чтобы застрахованіе жизни сдѣлать доступнымъ сколь возможно большому количеству лицъ, Общество ввело, сверхъ вышеозначеннаго застрахованія на все продолженіе жизни, а равно и прочихъ страхованій, прежде уже существовавшихъ, разныя новаго рода страхованія какъ капиталовъ, такъ и пожизненныхъ доходовъ, или пенсіоновъ, соотвѣтствующія многоразличнымъ потребностямъ публики.

Изъ послѣдняго отчета общества за 1861 годъ видно, что оно въ теченіи 25-лѣтняго существованія своего выплатило по 740 смертнымъ случаямъ до 2,600,000 руб. сер., доставшихся большею частью, вдовамъ и сиротамъ лишившимся всѣхъ средствъ существованія.

Подробныя свѣдѣнія о всѣхъ вообще родахъ страхованія можно получить въ конторѣ агента общества Августа Мронговіуса въ Вильнѣ 1—346

Rossyjskie Towarzystwo Assekuracji kapitałów i dochodów.

Towarzystwo mające funduszu zakładowego 1,000,000 rs. i nadto rs. 1,490,366, dla większéj pewności wszystkich innych zobowiązań, jakie ono na siebie przyjmuje, wydaje assekuracyę dla ludzi obójga płci, chcących na wypadek swojéj śmierci, zapewnić swoim sukcessorom jakikolwiek kapitał, na następnych warunkach: Za każde 1000 ks. assekurowanego kapitału, osoby obójga płci mające wieku

lat	20	płacą rocznie	rs.	18	50	k.
—	25	—	—	20	70	—
—	30	—	—	23	60	—
—	35	—	—	27	10	—
—	40	—	—	31	80	—
—	45	—	—	38	—	—
—	50	—	—	46	20	—
—	55	— i t. d.	rs.	57	20	—

Wydając assekuracyę na życie osób, znajdujących się w normalnym stanie zdrowia, Towarzystwo zobowiązuje się po ich śmierci, wręczyć prawym właścicielom Polisy (assekuracyjnéj umowy) całkowitą summę zaassekurowaną nawet w takim razie, jeżeliby ta osoba umarła po opłaceniu jednorocznego tylko. Premium. Taką koleją niniejsze Towarzystwo, starannym ojcom familji, mężom, krewnym lub przyjaciołom, podaje środki dla zachowania swojéj rodziny, alboli też drogich swemu sercu osób, od grożącéj im nędzy, gdy śmierć niespodziana lub zawczesna, porwie z ich grona tych, którzy byli dla nich jedyną podporą i opieką.

Aby zaś assekuracyę kapitałów zrobić przedmiotem, bardziéj dla mass dostępną, Towarzystwo, oprócz assekuracji na całe życie i zobowiązań innego rodzaju, uprzednio już istniejących, ma na celu wydawać assekuracje i na dożywotnie dochody lub pensyę, stosownie do wymagań powszechności.

Ostatnie sprawozdanie Towarzystwa z roku 1861 dowodnie wykazuje, że ono w przeciągu 25 letniego istnienia wypłaciło rs. 2,600,000, z powodu śmierci 740 osób, i że te pieniądze zostały wręczone powiększéj części wdowom i sierotom zupełnie pozbawionym środków do życia.

Szczegółowe wiadomości o rodzaju wszystkich w ogóle assekuracji, powziąść można w Kantorze agenta, Augusta Mrongowiusa w Wilnie. 1—364

ПРОДАЕТСЯ МЕБЕЛЬ въ домѣ Тыминскаго на Татарской улицѣ, узнать у мѣстнаго сторожа.

SĄ DO SPRZEDANIA nowe mało używane meble. Widzieć meble i dowiedzieć się o cenę można, na Tatarskiéj ulicy w domu Tymińskiego, zapytać się u stróża. 3—335

Ktoby z właścicieli życzył wypuścić w possesyę APTEKĘ raczy się zgłosić do Apteki CHROŚCICKIEGO w Wilnie. 2—358

W domu WW. Pietraszkiewiczów na Wielkiéj ulicy jest do sprzedania KOCZ KARETA z waszą i dalszemi pakami; chcący poinformować się o cenie i obejrzeć pojazd może się udać do stróża tego domu. 3—331

Rodowita Niemka posiadająca gruntownie język Niemiecki i robiąca suknie z miary, życzy mieć miejsce, ulica Niemiecka w domu Brackim u Panny Błażewicz. 3—338

ОБЪЯВЛЕНІЕ

ВАСИЛЬЯ КЛИМУШИНА

О ВНОВЬ ПОЛУЧЕННЫХЪ ЧАЯХЪ ИЗЪ КЯХТЫ.

Въ декабрѣ прошедшаго года въ N. 100 Виленскаго Вѣстника между прочими предположеніями, я имѣлъ честь сказать, что „запасовъ, сдѣланныхъ до февраля 1862 окажотся недостаточно; а какъ послѣдніе вымѣны на Кяхтѣ производились въ болѣе ограниченномъ количествѣ противъ прежнихъ, то и нельзя ожидать, чтобы и новые подвозы были велики... Слѣдовательно цѣнность чаевъ неизмѣнится до февраля, а можетъ быть и до марта."

Все это осуществилось такъ: къ генварю 1862 г. стали уже покупать и тѣ сорты чая, которые прежде, при избыткѣ товара почти не имѣли и сбыта, а если и покупались, то на 10 и болѣе процентовъ дешевле; а новые чаи, ожидаемые въ Москву на февраль и мартъ мѣсяцы, по полученнымъ изъ Кяхты пробамъ, оказались очень посредственной доброты, за исключеніемъ лишь малаго количества Фуганскихъ; подвозъ-же лучшихъ цвѣточныхъ и лянсиновъ оказался еще бѣднѣе. Отсюда произошла та значительно-разнообразная оцѣнка товара, которая и привела многихъ въ недоумѣніе, относительно объявленныхъ пониженій въ цѣнности. Но понять это пониженіе не трудно: запасаясь чаями посредственной доброты, которая всегда цѣнилась ниже другихъ добротъ на 10 и болѣе процентовъ, понадобилось понизить и оцѣнку ихъ, по степени ихъ качества. Такимъ образомъ очевидно тутъ есть пониженіе цѣнъ, да только не въ смыслѣ удешевленія товара, которое такъ важно для каждаго потребителя, а просто—цѣна понизилась потому, что понизилось качество продукта. Чтобы яснѣе показать это, вотъ сравнительная расцѣнка новыхъ чаевъ, привезенныхъ въ наибольшемъ количествѣ: прошлогодній сортъ на цѣну 1 р. 60 к. и теперь полученъ по тойже Кяхтинской номенклатурѣ, но по своей добротѣ не стоитъ дороже 1 р. 40 к.; тоже и въ цвѣточныхъ, стоившихъ 3 р. 50 к., упалъ теперь до 2 р. 50. Словомъ, повторяю,—это не то желанное пониженіе цѣнъ, котораго мы ждали и которое показываетъ, что товаръ подешевѣлъ; нѣтъ—это пониженіе фактуръ, раскладка тѣхъ же карточекъ но не въ тѣже, а въ худшіе сорты товара.

Вотъ почему и теперь, не желая понизить достоинство товаровъ подъ моею фирмою и рѣшась запастись лучшими чаями, сбираемыми въ Фуганскихъ провинціяхъ, я рекомендую получать отъ меня по обыкновенію прежніе сорты съ ихъ прежними цѣнами—для тѣхъ потребителей, которые ищутъ такъ же и вкуса, а не одной дешевизны. Для прочихъ же покупателей, отдѣливъ изъ массы новыхъ вымѣновъ чаи по возможности достойные, я назначаю въ продажу особенные сорты по цѣнамъ, сообразнымъ съ новѣйшею расцѣнкою, именно: черные въ 1 р. 40 к., цвѣточные въ 2 р. и въ 2 р. 50 к. и лянсины въ 3 р., 3 р. 50 к., и въ 4 рубля, на обверткѣ которыхъ будетъ находиться отмѣтка: „Новаго вымѣна." Такимъ образомъ эта отмѣтка дастъ возможность каждому покупателю сравнить мои чаи пониженныхъ цѣнъ какъ съ одноцѣнными чаями другихъ фирмъ, такъ и съ чаями моей же фирмы но съ удержанными прежними цѣнами, а отсюда уже не трудно будетъ каждому лично судить какъ о ходѣ нашего чайнаго дѣла, такъ и о томъ—основательно ли поступилъ я, раздѣливъ чаи на два отдѣла и удержавъ за однимъ изъ нихъ прежнюю расцѣнку. Во всякомъ случаѣ сожалѣю, что нѣту никакого основанія подтвердить хотя и увлекательную но обманчивую фразу о *пониженіи цѣнъ*; надѣюсь, однако, что прямой взглядъ на дѣло не окажется лишнимъ, и со стороны публики допущенъ будетъ благосклонно и тѣмъ больше съ довѣріемъ, что, полагаясь на судъ личнаго вкуса въ публикѣ, я въ тоже время доставляю ей и нужныя къ тому данныя.

ВАСИЛІЙ КЛИМУШИНЪ.

ПРЕЙСЪ-КУРАНТЪ

полученнымъ чаямъ изъ Кяхты въ мартѣ 1862 года и отсылаемымъ чрезъ почту и подрядчиковъ во всѣ города Россіи

подъ фирмою

ВАСИЛЬЯ КЛИМУШИНА.

изъ главной конторы въ Москвѣ, у Боровицкаго моста въ д. Бакланова.

	Цѣна за фунтъ. Руб.	Коп.
Черный (на обверткѣ отмѣченный „Новаго вымѣна.") - - -	1	40
Цвѣточные (новаго вымѣна) 2 руб. и	2	50
Лянсинъ (новаго вымѣна) 3 р., 3 р. 50 к. и - - - - -	4	—
Прежнихъ извѣстныхъ качествъ		
Терпкій - - - - -	1	60
Букетно-терпкій - - - -	2	—
Букетный 2 р. 20 к.; съ Цвѣткомъ	2	30
Цвѣточные 2 р. 50 к., 2 р. 80 к. и -	3	—
Розанистые 3 р. 25 к. и - -	3	50
Лянсины 4 р. 4 р., 50 к., 5 р., 6 р. и	7	—
Черно-желтый - - - - -	3	—
Желтые 4 р., 6 р., 8 р. и - -	10	—
Зеленые 4 р., 6 р., 15 р. и - -	20	—

Чаи въ разныхъ укладкахъ и цыбикахъ по изданному Прейсъ-Куранту, который былъ помѣщенъ въ N. 100 Вил. Вѣстника 1861 г.

Означенные ЧАИ также можно получать и во всѣхъ моихъ постоянныхъ и ярмарочныхъ магазинахъ, какъ-то: въ Орлѣ, Коренной. Харьковѣ, Полтавѣ, Кіевѣ, Бердичевѣ и въ Царствѣ Польскомъ: въ городахъ Люблинѣ и Радомѣ.

УСЛОВІЯ, ПО КОТОРЫМЪ ЧАИ ВЫСЫЛАЮТСЯ НА ГОРОДА:

1. Пересылка во всѣ, даже и пограничные города Россійской Имперіи, принимается мною на свой счетъ. Адресъ долженъ быть четко на-

OGŁOSZENIE

BAZYLEGO KLIMUSZYNA

O NOWO OTRZYMANÉJ HERBACIE Z KIACHTY.

W grudniu zeszłego roku w N. 100 Kurjera Wileńskiego między innemi wnioskami uczyniłem i ten, że „zapasów uczynionych do lutego 1862 r. okaże się za mało; a ponieważ ostatnia wymiana w Kiachcie była mniéj liczną od dawniejszych, przeto nie można oczekiwać, ażeby nowy przywoz był znaczny.... Ztąd wypada, że cena herbaty do lutego, albo i do marca pozostanie taż sama."

Wszystko to spełniło się w ten sposób, przed styczniem 1862 roku zaczęto już kupować i te gatunki herbaty, które przedtem, przy obfitości towaru, były prawie nietknięte, a jeżeli i kupowano, tedy o 10 i więcéj procentów taniéj; nowe zaś gatunki herbaty w Moskwie na luty i marzec oczekiwane, podług otrzymanych prób z Kiachty, okazały się dość średniéj dobroci, z wyjątkiem małéj ilości herbaty Fuczańskiéj, a przywoz przedniejszéj herbaty kwiecistéj i lansinowéj był jeszcze niedostateczniejszy. Ztąd zaszło to bardzo rozmaite i o wiele różniące się ocenianie towaru, które wielu zadziwiło z powodu zapowiadzianego przedtém zniżenia cen. Atoli wytłumaczyć to zniżenie łatwo: robiąc zapas herbaty dobroci średniéj, która w porównaniu do innych wyższych gatunków ceniona była zawsze niżéj o 10 i więcéj procentów, zaszła potrzeba zniżenia ich ceny stosownie do gatunku. Tym sposobem jest tu rzeczywiste zniżenie ceny, nie w znaczeniu jednakże potanienia towaru, które dla każdego konsumenta tak jest ważne, ale wprost cena zniżona została dla tego, że się zniżył gatunek produktu. Żeby jaśniéj to wykazać, dajemy porównawcze ocenienie nowego transportu herbaty: w największéj ilości przywieziony przeszłoroczny gatunek na cenę 1 r. 80 k., i teraz otrzymano według tejże nomenklatury Kiachtyńskiéj, atoli ze względu na swą dobroć, niekosztuje więcéj nad 1 r. 40 k.; toż samo i co do herbaty kwiecistéj gatunek przedtém kosztujący 3 r. 50 k., zniżył się teraz do 2 r. 50 k. Słowem, jest to nie owe pożądane zniżenie ceny, jakiego oczekiwaliśmy i jakie dowodzi, że towar potaniał, ale jest to jedynie zniżenie faktury, rozłożenie tychże karteczek, nie do tegoż, lecz do gorszego gatunku towaru.

Oto są względy, dla których i obecnie nie chcąc zniżać jakości towarów pod moją firmą, i postanowiwszy zrobić zapas najlepszych gatunków herbaty w fun-czanskiej prowincji zbieranéj, rekomenduję, ażeby ci konsumenci, którzy szukają nie saméj tylko taniości, ale i smaku przedewszystkiem, wypisywali odemnie jak zwykle, doty hczasowe gatunki na dotychczasowe ich ceny. Dla innych zaś kupujących, oddzieliwszy z massy herbaty nowéj wymiany, o ile można lepszą, przeznaczoną na wyprzedaż szczególne gatunki za ceny, odpowiednie nowemu oszacowaniu, a mianowicie: herbatę czarną na 1 r. 40 k., kwiecistą na 2 r. i 2 r. 50 k. i lansin na 3 r., 3 r. 50 k. i na 4 r. Na etykietach téj herbaty będzie się znajdował napis: „Nowéj wymiany". Tym sposobem napis ten każdemu kupującemu poda możność porównania mojéj herbaty ceny zniżonéj, tak z herbatą tejże ceny innych firm, jako też z herbatą mojéj również firmy, lecz któréj dotychczasowe ceny zostały zatrzymane; ztąd każdy będzie mógł z łatwością osądzić, jaka jest właściwie u nas manipulacja obrotów handlowych herbaty, i czy dobrze zrobiłem dzieląc herbatę na dwa wydziały i zatrzymując przy jedném z nich ocenienie dotychczasowe. W każdym razie bardzo żałuję, że nie ma żadnéj gruntownéj zasady do wyrzeczenia mile wprawdzie brzmiącego, ale niestety złudnego frazesu *o zniżeniu ceny.* Mniemam jednak, że naturalny pogląd na rzecz nie okaże się zbytecznym i szanowna publiczność przyjmie go łaskawie i z tém większem zaufaniem, że oddając się na sąd osobisty publiczności, jednocześnie nastręczam jéj potrzebne ku temu dane.

BAZYLI KLIMUSZYN.

CENNIK HERBATY

otrzymanéj z Kiachty w marcu 1862 roku i wysyłanéj przez pocztę i podradczyków do wszystkich miast Cesarstwa,

pod firmą

BAZYLEGO KLIMUSZYNA

z głównego kantoru w Moskwie przy Borowickim moście w d. Bakłanowa.

	Cena za funt. Rub.	Kop.
Czarna (na etykiecie oznaczono: „Nowéj wymiany"	1	40
Kwiecista (nowéj wymiany) 2 rub. i	2	50
Lansin (nowéj wymiany) 3 r. 3 r. 50 k.	4	—
Dotychczasowych gatunków herbaty kwiecistéj.		
Cierpka	1	60
Bukieto-cierpka 1 r. 80 k. i . . .	2	—
Bukiecista 2 r. 20 k.; z kwiatem .	2	30
Kwiecista 2 r. 50 k. 2 r. 80 k. i . .	3	—
Różana 3 r. 25 k. i	3	50
Lansin 4 r. 4 r. 50 k. 5 r. 6 r. . .	7	—
Ciemno-żółta	3	—
Żółta 4 r. 6 r. 8 r. i	10	—
Zielona 4 r. 6 r. 15 i	20	—

Herbata w różném upakowaniu i w cybikach według wydanego cennika, który był umieszczony w N. 100 Kur. Wileń. 1861 r.

Pomienioną herbatę można także otrzymywać we wszystkich moich magazynach stałych i jarmarkowych, jako to, w Orle, w Niższym Nowgorodzie, Charkowie, Połtawie, Kijowie, Berdyczewie i w Królestwie Polskiem: w Lublinie i Radomiu.

WARUNKI, NA JAKICH HERBATA WYSYŁA SIĘ PRZEZ POCZTĘ.

1. Przesłanie do wszystkich, nawet do pogranicznych miast Cesarstwa Rossyjskiego, przyjmuję na koszt własny. Adres należy pisać wyraźnie, i żądać trzeba nie mniéj nad 5 funtów,

писанъ, и требованія должны быть не менѣе 5 фунт., которые въ прочныхъ укупоркахъ отсылаются всегда съ первой отходящей почтой.

II. Кто будетъ выписывать болѣе чѣмъ на сумму 50 руб. сер. (въ одинъ ящикъ), тотъ получитъ уступки 5% съ руб.; но при отправкѣ чаевъ въ тѣ губерніи, для которыхъ почтовая пересылка съ фунта не дороже 10 коп., таже уступка дѣлается и съ 25 р.

III. Купцамъ, торгующимъ чаями подъ моею фирмою, доставка можетъ быть и чрезъ подрядчиковъ, чрезъ что увеличиваются и скидочные проценты.

Адресъ: въ Контору, въ *Москвѣ*, у Боровицкаго моста, въ домѣ Бакланова.

Василью Гаврилову КЛИМУШИНУ.

które w trwałém upakowaniu wysyłają się przez najpierwszą pocztę odchodzącą.

II. *Wypisujący na 50 rubli srebrem przeszło* (do jednego pakunku), otrzyma ustępstwa 5 proc. od rubla; przy wysyłaniu do gubernij, do których za przesłanie płaci się za funt nie więcéj nad 10 kop. takież same ustępstwo daje się także wypisującym na 25 rubli.

III. *Kupcy*, handlujący herbatą pod swoją firmą, mogą otrzymywać transporta przez podradczyków, przez co powiększają się procenta ustępne.

Adres: Do Kantoru w Moskwie przy moście Borowickim, w domu Bakłanowa.

Bazylemu KLIMUSZYNOWI. 2—350

KANTOR

Kommissowo-Informacyjny wszelkich zleceń ziemiańskich pod firmą

„JÓZEF SOCHANEK i Spółka."

na Krakowskiem Przedmieściu wprost ulicy Bednarskiéj N. 431.

Rozwinąwszy działalność swoją, ma zaszczyt uwiadomić Obywateli ziemskich Królestwa oraz Zabużańskich i Zaniemeńskich; że obecnie jest w stanie przyjmować zamówienia na sprowadzanie ludzi pracy z zagranicy, z wyjątkiem narodowości Polskiéj z W. Ks. Poznańskiego i innych—na które zamówienia przyjmować się nie godzi i my przyjmować nie będziemy—zamierzamy więc przy względzie na potrzeby kraju i względzie na okoliczności narodowości sprowadzać: parobków, zagrodników, kolonistów czasowych i wieczystych z kapitałami do wkupna. *Dom nasz* zajmuje się również pośredniczeniem w sprzedaży i kupnie oraz wydzierżawieniu dóbr w Królestwie i Cesarstwie; toż samo pośrednictwo zapewniamy co do lokacji kapitałów na hipoteki dóbr ziemskich, domów w Warszawie i po innych miastach Królestwa; jako też w sprzedaży i kupnie wszelkich przedmiotów, tudzież materjałów handlowych reprodukcji krajowéj; *ułatwieniem* w sprowadzeniu maszyn i narzędzi rolniczych, oraz nasion w kraju naszym produkowanych: *Stręczeniem* Obywatelom ziemskim porządnych i rzetelnych oficjalistów gospodarskich, jakoteż weterynarzy i ludzi fachowych w każdem rzemiośle. *Wreszcie objaśniamy*, że dom nasz podejmuje się załatwienia korrespondencji z władzami, pisania prośb, tłumaczenia dokumentów z obcych języków: pośredniczenia w interesach prawnych i administracyjnych, czy to na zlecenia listowne, czy też za plenipotencją ogólną lub respective interesu. *Nakoniec oznajmiamy*, że dla obywateli ziemskich przygotowaliśmy wskazówki z najwięcéj doświadczonych prawideł gospodarskich, obejmujące warunki do przyjmowania ludzi pracy, zagrodników, osadników czasowych na czynsz, kolonistów osiadłych za wkupnem, i cząstkowych okupników gruntu, które w Kantorze naszym każdego czasu za umiarkowaną cenę w poszytach drukowanych nabyć można—warunki zaś jakie za pośrednictwo nasze stawiamy, zdaje się że dostępnemi są dla stron interessowanych, możemy tylko zapewnić, że staraniem naszem będzie zawsze postępować rzetelnie i tylko interesa prawe do pośrednictwa naszego przychodzić mogą.

JÓZEF SOCHANEK et Comp. 1—365

DWIE APTEKI

PP. Jakubowskiego i Głowackiego w Winnicy na Podolu z domami są do nabycia, o warunkach dowiedzieć się można u aptekarza Jakubowskiego w Winnicy. 1—366

W Hotelu Müllera sprzedaje się pod N. 1: Kareta, Kocz-Kareta, Fajeton, para koni z uprzężą, mebel, lustra i wszelkie inne sprzęty po umiarkowanéj cenie. 1—369

OGŁOSZENIE JARMARKOWE

J. GUBAROWA.

W obecnym czasie również jak i w latach poprzednich, zaopatrzyłem się w znaczny zapas rozmaitéj gatunkowéj HERBATY, w konfekta, bakalje, w rozmaite kuchenne towary, leguminy, świece, mydło i inne w tym rodzaju artykuły odznaczające się gatunkową dobrocią i przystępną ceną.

Tém obwieszczeniem przypominam się pamięci prześwietnéj publiczności i osobom tym, które mię przeszło dwudziestu lat najchlubniéj zaszczycały swemi względami. Budy N. 17 w linji galanteryjnéj. JAN GUBAROW. 2—370

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

Операторъ мозолей, снабженный письменными похвалами здѣшнихъ жителей, засвидѣтельствовавшихъ его ловкость выдергивать мозоли, не причиняя этимъ и легчайшей боли, и имѣющій письменное дозволеніе мѣстной врачебной управы, заниматься своимъ искусствомъ, въ которомъ онъ сдалъ экзаменъ, предлагаетъ свои услуги почтеннѣйшей публикѣ. Жительствую на Савичъ улицѣ въ д. Боруха Таврискі подъ N. 51.

Д. ЛЕВИНЪ. 1—368

OGŁOSZENIE.

Operator nagniotek, opatrzony chlubnemi świadectwami tutejszych mieszkańców, który doświadczyli mojéj zręczności w sztuce wyjmowania nagniotek bez najmniejszego bolu i mający pozwolenie na piśmie od miejscowéj Rady Lekarskiéj, przed którą zdałem egzamin, polecam się szanownéj publiczności z zupełną gotowością do usługi. Mieszkam przy ulicy Sawicz w domu Borucha Tawryski N. 51.

D. LEWIN. 1—368

Lekarz LOEWENSTERN przyjechał do tutejszego miasta i życzy zająć się praktyką. Ma przeto honor zawiadomić o tém szanowną publiczność. Przyjmuję biednych chorych z rana od godziny 8 do 9½ i od 4 do 6 po obiedzie. Mieszka w domu Hryniewskiego na Imbarach N. 44.

Le medecin Loewenstern arrivé ici désire à s'occupper de la pratique a l'honneur d'annoncer l'honorable publique. Il reçoit les malades pauvres le matin de 8 jusqu' à 9½ heures et aprés midi de 4—6 heures. Son logement est maison Grynewsky sur l'Imbary N. 44. 1—371

W magazynie P. MAŁACHOWSKIEGO zegarmistrza w domu p. Heymana jest od zbycia piękny palisandrowy Fortepjan, sławnéj fabryki Jastrzębskiego niedawno przysłany z zagranicy, cena jego jest bardzo umiarkowana. 2—359

DOM ZLECEŃ S. JANSENA

przy prospekcie Newskim N. 12 w Petersburgu.

Podaję do publicznéj wiadomości, że w skutek zawartych umów z wielu znakomitymi fabrykantami i negocjantami za granicą, przeniosłłem mój handlowy dom z Paryża do Petersburga jedynie w celu ułatwiania między-narodowych handlowych stosunków.

W zakres czynności mojego domu wchodzą: 1) Spieszne wykonywanie zleceń wszelkiego rodzaju i przyjmowanie zakazów na rachunek fabrykantów; 2) Kupno i sprzedaż towarów i produktów; 3) Utrzymywanie dla potrzeby publiczności próbek z rozmaitych zagranicznych towarów i przyjmowanie próbek z rozmaitych płodów krajowych dla ich upowszechnienia i odbytu za granicą; 4) Udzielanie szczegółowych wiadomości o machinach rolniczych i przemysłowych najwięcéj praktycznych dla naszego kraju, jako też dostarczanie w krótkim terminie wszelkich rysunków i modeli zagranicznych wynalazków i przywilejów; 5) Ułatwianie transportów po najniższych cenach i expedycja onych na komorach celnych; 6) Dostawianie próbek i drobnych przesyłek z zagranicy do różnych miejsc kraju i odwrótnie w krótkim czasie i za umiarkowaną cenę. Oprócz tego posiadam w Petersburgu skład uprzywilejowanych lekarstw, produktów chemicznych, instrumentów chirurgicznych, pachnideł i kosmetyków z najcelniejszych zagranicznych fabryk.

W Wilnie zgłosić się można do p. Michała Platera w domu Wolskiego.

Składając publiczni dzięki rodakom którzy mnie zaszczycać raczą swém zaufaniem, śmiem ich prosić, aby w miejscowościach swoich popierać chcieli moje dążności do ułatwienia między narodowych handlowych stosunków, bo podnosząc przemysł i handel dójdziemy do podniesienia krajowego mienia. S. JANSEN. 1—363

SPRZEDAJE SIĘ w Kowieńskiéj gubernij w Szawelskim powiecie MAJĄTEK z miasteczkiem, Kurtowiany, obszaru 500 włok, z tych górą 200 włok lasu, folwarków 3, gotowego grosza do 7,000 rubli, włościan wyszłych z dziedzicznéj zależności dwornych 16, wolno-skaskowych 457—prócz tego, osad oddających się w dzierżawę 70. O szczegółach dowiedzieć się można w Wilnie, w Hotelu Niszkowskiego u W. Machnaura. 3—290

OGŁOSZENIE.

Optyk i mechanik Zalzfisch.

Mam honor zawiadomić szanowną publiczność, że w tych dniach znowu otrzymałem świeży transport rozmaitych nowych instrumentów jako to: Lunety Morskie czyli (Jumelle meulter) można przez nie widzieć na 12 wiorst odległości. Alkoholometry (Tralles) w tym czasie wchodzące do użytku. Latarnie ręczne i karetowe z najmocniejszem powiększającem szkłem, które odbija światło na kilka sążni. Na jarmarku Buda N. 11. 3—336

Mme E. JOUVE DE PARIS

a l'honneur d'annoncer son arrivée pour le 15 Mai. Elle exposera un grand choix de Nouveautés,

Dentelles, en tout genres.

Fabrique en Belgique.

Dentelles de Bruxelles, Malines et Valenciennes, Point à l'aiguillé, d'Alençon et de Venise; Dentelles antiques et Duchesse. Chantilly, Guipures, Point Impératrice Eugénie, tirettes pour Coulisse.

TROUSSEAUX et LAYETTES,

Lingeries fines de Paris, Chémises, Camisoles, pantalons, peignoirs, Sauts de lits; Bonnets de Matin; Jupons piqué et autres; Cols et Manches, Fichus, Pelérines, Mantilles brodés, Mouchoirs de batiste brodés; Batiste des Indes; Grand choix de Shawl; Cachemir noires garnies de dentelles, Soieries, Nansouke, Mousseline brochée et unie, Tulle noir et blanc pour chapeaux, Engrelures, Blondes, Rubans, Fleurs, Filets, Resilles, Modes et Coiffures, Nouveautés etc. etc.

Un grand choix de Dentelles de Cambrai, Dentelles de Lyon et tout ce qui concerne la toillette des Dames. Le tout à des Prix trés avantageux. L'Exposition aura lieu du 15 au 25 Mai, dans la boutique de Rosier. Sous le N. 29. 3—341

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

Американская фотографія

на большой улицѣ въ домѣ Бобана № 189.

Честь имѣю извѣстить почтеннѣйшую публику, что по случаю окончанія новой галлереи и полученія изъ Москвы самыхъ лучшихъ машинъ, я привела въ надлежащее устройство свою мастерскую, и потому въ настоящее время могу совсевозможною акуратностію выполнять всѣ заказы по уменьшеннымъ цѣнамъ; въ особенности же рекомендуются портреты, которые по изящной отдѣлкѣ выписаннымъ мною нарочно художникомъ, могутъ удовлетворять самымъ изысканнымъ требованіямъ публики. ШОАЗИ. 1—367

OGŁOSZENIE.

Fotografja Amerykańska

przy ulicy wielkiéj w domu Bobana № 189.

Mam zaszczyt zawiadomić szanowną publiczność, że po ukończeniu nowéj galerji i po otrzymaniu z Moskwy najlepszych machin, doprowadziłam do najlepszego stanu moją pracownię, dla tego więc obecnie jestem w stanie z największą ścisłością uczynić zadość wszystkim obstalunkom po cenach zniżonych. Szczególniéj zalecają się portrety, które przez artystyczne wykonanie swoje, przez umyślnie sprowadzonego artystę, mogą zaspokoić najwygórowańsze wymagania publiczności CHOISIE. 1—367

UWIADOMIENIE.

O WODACH MINERALNYCH NATURALNYCH WYSYŁANYCH PROSTO ZE ŹRÓDEŁ,

a w nader krótkim czasie nadchodzących drogą żelazną do składu przy aptece **F. Sokołowskiego** *w Warszawie, ulica Senatorska N. 480.*

Równie jak w ubiegłych latach tak i obecnie mam sobie za obowiązek zawiadomić szanowną publiczność gubernij Litewskich, iż expedycję wód mineralnych naturalnych ze wszystkich używanych źródeł *Francji, Belgji, Galicji, Czech, Niemiec*, a z krajowych *Buskiéj, Ciechocińskiéj* i *Soleckiéj*, rozpoczynam od dnia 6/18 kwietnia b. r., w którym to czasie pierwszo-wiosennych transportów ze źródeł z pewnością za pośrednictwem dróg żelaznych oczekuję, i odtąd ciągle świeżemi transportami skład mój zaopatrywać będę.

Że tym sposobem sprowadzane wody mineralne zupełną wyższość mają pod względem świeżości od dostawianych morzem lub transportami rzecznemi, to leży w saméj naturze rzeczy.

Za zupełną *świeżość* wód, *akuratną* i *pośpieszną przesyłkę* do miejsc wskazanych, utwierdzona od lat tylu opinja tych moich stosunków w Litwie, dostateczną być może rękojmią. Dodać tu winienem, że dołożę usilności, ażeby transporta jak najśpiészniéj miejsc przeznaczenia dochodzić mogły, i dla tego przesyłać będę *koleją żelazną do Grodna* a ztamtąd furmanem do Wilna i innych miejsc, przez co wiele się na kosztach i czasie oszczędzi.

Do każdéj posyłki dołączone będą drukowane instrukcje, dotyczące używania zażądanéj wody mineralnéj i djetetycznego przy témże użyciu zachowania się. Prócz tego dołączony będzie przezemnie oryginalny rachunek jako dowód, iż żądane a przesłane wody mineralne istotnie ze składu mego pochodzą.

Każda szczegółowa butelka lub kamionka, zaraz przy napełnianiu u źródeł opatrzona jest kapslem metalowym z nazwiskiem i datą czerpania rok 1862;— tam zaś gdzie administracje tego nie dopełniają, to pochodzące z tych źródeł wody za przybyciem transportu do Warszawy, opatrzone są bezwłocznie: każda kamionka lub butelka pieczęcią na laku z napisem: *zarząd ober-policmejstra miasta Warszawy*, rok 1862, ostatnia cyfra jako data przybycia.

F. SOKOŁOWSKI aptekarz w Warszawie. 6.

LETNIE MIESZKANIE ze stajniami, wozowniami i lodownią do najęcia w Markuciach, o warunkach dowiedzieć się można na miejscu we dworze lub w hotelu Niszkowskim u W. Machnaura. 3—333

OGŁOSZENIE.

W Borysowskim powiecie, właściciel majątku Wołosewicze (18 wiorst od miasta Lepla), posiadającego w swym obszarze do 4,000 dziesięcin lasu, zamierzając urządzić szklanną hutę, zaprasza na wspólnika osobę należycie z fabrykacją szkła obeznaną. Miejscowość ofiaruje łatwość dostawy wyrobów za pomocą Dźwiny do Witebska i Dynaburga, a ztamtąd koleją żelazną, do Petersburga, Moskwy, Wilna i Warszawy. Materjały do szkła są w okolicach.— *W tymże majątku przedaje się drzewo towarne na Ryzki lub Chersoński port.* Obszerniejsze wiadomości otrzymać można na miejscu w majątku, lub przez pismo od Romualda Łaćwilichowskiego sztabs-kapitana inżynierów w m. Tychwinie. 2—351

NAUCZYCIELKA posiadająca język francuzki, niemiecki, muzykę i inne klasyczne przedmioty, która przez wiele lat zajmowała się kształceniem dzieci w domach obywatelskich na Litwie, zmuszona interesami familijnemi do pozostania w Wilnie, życzyłaby zająć się dawaniem lekcij prywatnych lub wyjechać gdzie nieodlegle od miasta i Adres w Redakcji. 2—361

Od św. Jerzego bież. roku, został otwerzony za pozwoleniem zwierzchności, pensjon dla płci żeńskiéj, składający się z klass 4-ch, pod kierownictwem panny *Katarzyny Kopyłowskiéj*. Osoby życzące lokować do tego zakładu swe dzieci, na miejscowe lub przychodzące, mają się zgłaszać do mieszkania Instytutorki, przy ulicy Zamkowéj w domu ks. Pr. Wróblewskiego naprzeciw Skopówki pod N. 140. 2—332

ОБЪЯВЛЕНІЕ О МЕЖЕВАНІИ.

Нижеподписавшійся Прусскій инженеръ, желая перенять на себя трудъ обмежеванія, и измѣренія земель, а также и нивилированія, покорнѣйше проситъ гг. помѣщиковъ и дворянъ, имѣющихъ надобность въ подобныхъ работахъ, изволить обратиться къ нему на квартиру, за Острыми-Воротами въ домѣ Мисіонарскомъ подъ N. 1261, входя на дворъ по правой сторонѣ въ углу на 2-мъ этажѣ.

РОБЕРТЪ АКЕРБЛЮМЪ. 3—324

Przeniosłem się obok z domu W. Wróblewskiego do domu W. Adamowicza pod N. 46 na Imbarach gdzie fotografja Korzona.

J. GOŁAWSKI Zegarmistrz w Wilnie. 2—339

Ogłoszenie CZOPOWSKIEGO Fabrykanta powozów z Warszawy.

Rozprzedawszy powozy, pozostałą karetę zostawiłem w kommiss panu Kahn, oraz zbiór modeli, wedle których można dopełniać na rozmaite powozy obstalunki u tegoż Kahna przy ulicy ś-to Stefańskiéj. 3—340

Одобрено Ценсурою. 21 мая 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.